

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

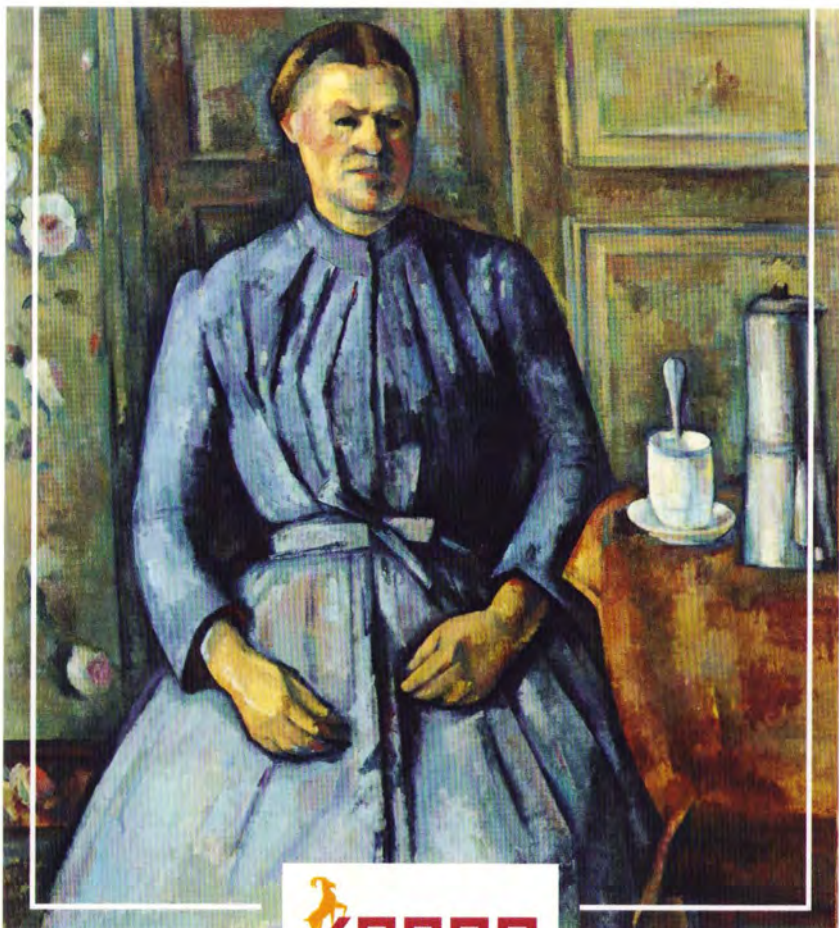
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

TORAMAN

 KAPRA

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

TORAMAN

Hüseyin Rahmi Gürpınar *Toraman*'da, uyumsuz bir evlilikten yola çıkarak aile kavramını, dönemin kadın-erkek ilişkilerini, erkeklere tanınan çok eşlilik hakkını muzipçe eleştiriyor. Türk edebiyatında natüralizm akımının önemli temsilcilerinden biri olan Gürpınar; sokağın sesini, toplumun değer yargılarını, acımasızlığı, sosyal hayatta erkeklere tanınan çifte standardı bir ayna görevi görüp okura yansıtıyor. Yüz yıl öncesinin toplumsal meselelerini cesur ve mizahi bir dille eleştiren Gürpınar, eserleriyle dünden bugüne önemini korumaya devam ediyor.

KAPRA
YAYINCILIK

 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari

ISBN: 978-625-7419-69-7

9 786257 419697

TORAMAN / Hüseyin Rahmi Gürpınar

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Kadir Yılmaz

YAYIMA HAZIRLAYAN

Hasan Basri Başkaya

EDİTÖR

Sevdağül Kasap

SON OKUMA

Yağmur Yıldırım

KAPAK GÖRSELİ

Paul Cézanne, *La femme à la cafetière*

KAPAK TASARIM

FOLX

SAYFA DÜZENİ

Oğuz Yılmaz

BASIM VE CİLT

Repar Dijital Matbaası

BASKI

Ekim 2021 - 1. Basım

ISBN

978-625-7419-69-7

SERTİFİKA NO

40675

Kapra Yayıncılık,
Repar Tasarım
Matbaa ve Reklamcılık
Ticaret Limited Şirketi'nin
tescilli markasıdır.

Mimar Sinan Mah.,
Selami Ali Efendi Cad.,
No: 5
34672 Üsküdar/İstanbul
Tel: 0 (212) 322 48 45

© Bu kitabın tüm hakları saklıdır.
Tanıtım amaçlı, kısa alıntılar
dışında metin ya da görseller
yayınevinin izni olmadan hiçbir
yolla çoğaltılamaz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

Hüseyin Rahmi Gürpınar (1864-1944)

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 19 Ağustos 1864 tarihinde İstanbul'da dünyaya geldi. Babası hünkâr yaveri Mehmet Sait Paşa'dır. Üç yaşındayken annesinin ölümü üzerine Girit'te bulunan babasının yanına gönderildi. Hüseyin Rahmi, 1887'de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yazmaya başladı. Ardından *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde çalıştı. II. Meşrutiyet döneminde otuz yedi sayı süren *Boşboğaz ile Güllâbi* adlı bir gazete çıkardı. Daha sonra farklı gazetelerde çalışmaya devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Kütahya milletvekilliği de yapan Hüseyin Rahmi, ömrünün son otuz bir yılını Heybeliada'da geçirdi.

Eserlerinde Anadolu'ya yer vermeyen Hüseyin Rahmi, İstanbul halkının toplumsal ve kültürel yaşantısını, aile hayatını, batıl inançlarını mizah ve hicivle kaleme almıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin temsil ettiği edebî geleneği sürdüren Hüseyin Rahmi, natüralist tarza sahip, gerçekçi ve yalın bir dil kullanmayı benimseyen, bundan dolayı halk tarafından sevilen ve çok okunan bir yazar olmuştur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ilk romanı *Şık*'tır. Bu eser, Ahmet Mithat Efendi tarafından çok beğenilince *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde tefrika edilmeye başlanmıştır. Altmışa yakın eseri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bazı eserleri şunlardır:

ROMANLAR:

Şık (1889), *İffet* (1896), *Mutallâka* (1898), *Mürebbiye* (1899), *Bir Muadele-i Sevda* (1899), *Metres* (1900), *Tesadüf* (1900), *Şıpsavdi* (1911), *Nimetşinas* (1911), *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç* (1912), *Gulyabani* (1913), *Cadı*

(1912), Sevda Peşinde (1912), Hayattan Sayfalar (1919), Hakka Sığındık (1919), Toraman (1919), Son Arzu (1922), Tebessüm-i Elem (1923), Cehennemlik (1924), Efsuncu Baba (1924), Meyhanede Hanımlar (1924), Ben Deli miyim? (1925), Tutuşmuş Gönülleri (1926), Billur Kalp (1926), Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu? (1927), Mezarından Kalkan Şehit (1928), Kokotlar Mektebi (1928), Şeytan İşi (1933), Utanmaz Adam (1934), Eşkuya İninde (1935), Kesik Baş (1942), Gönül Bir Yel Değirmenidir Sevda Öğütür (1943), Ölüm Bir Kurtuluş mudur? (1954), Dirilen İskelet (1946), Dünyanın Mihveri Para mı Kadın mı? (1949), Deli Filozof (1964), Kaderin Cilvesi (1964), İnsanlar Maymun muydu? (1968), Can Pazarı (1968), Ölüler Yaşıyorlar mı? (1973), Namuslu Kokotlar (1973)

ÖYKÜLER:

Kadınlar Vaizi (1920), Namusla Açlık Meselesi (1933), Katil Bûse (1933), İki Hödüğün Seyahati (1934), Tünelden İlk Çıkış (1934), Gönül Ticareti (1939), Melek Sanmıştım Şeytanı (1943), Eti Senin Kemiği Benim (1963)

OYUNLAR:

Hazan Bülbülü (1916), Kadın Erkekleşince (1933), Tokuşan Kafalar (1973), İki Damla Yaş (1973), Gülbahar Hanım

TARTIŞMA:

Cadı Çarpıyor (1913), Şekavet-i Edebiye Tartışmaları (1913), Sanat ve Edebiyat (Ölümünden sonra H. A. Önelçin derledi, 1972)

I

Adile Hanım, iki evin bahçelerini ayıran tahta perdenin budak deliğine gözünü uydurarak:

“Komşum Hasna, ne yapıyorsun orada?”

Cevap yok. Adile Hanım kendi kendine:

“Karı biraz sağırdır, tez beri duymaz ki...”

Yumruğuyla küt küt tahta perdeye vurarak:

“Hu, komşucuğum sana söylüyorum...”

Yine ses yok. Adile bir müddet budak deliğinden içerisini gözetledikten sonra:

“Aa, görüyorum işte, mutfak kapısının önünde dolma doluruyorsun. Niçin ses vermiyorsun? Aramızdan kara kedi mi geçti?”

Hasna Hanım, salavat parmağını¹ ağzına götürür. Sus işareti verir. Bir şeyler homurdanır.

Adile Hanım şaşırarak:

“Aa, hazen kebira!² Elhap oyunu³ mu oynuyorsun? Dilini fare mi yedi? Cevap versene karı!”

Hasna Hanım, Adile’ye eliyle oradan çekilip gitmesini işaretle yine birkaç homurtudan başka cevap vermez.

1 İşaret parmağı.

2 (Ar.) Şaşma, hayret etme sözü.

3 Çocuklar arasında oynanan bir oyundur. Ebe, oynayanları türlü sözlerle konuşturmaya çalışır. Eğer başarılı da biri konuşursa konuşan kişi ebe olur. (y.h.n)

Adile'nin şaşkınlığı artarak:

“Buna şaşar mısın, kızar mısın? Her zaman çilingir körüğü gibi işleyen ağız, bu sabah susmuş. Fesubhanallah... Hayırdır inşallah...”

Hasna yine komşusunu tahta perdenin arkasından kovmak için verdiği işaretleri tekrardan başka cevap vermez.

Adile Hanım, biraz hiddetle sesinin perdesini yükselterek:

“Karı bu ne tuhaflık! Yoksa şimdiye kadar yaptığın dırıldılara, dedikodulara böyle susarak kefaret mi ediyorsun?”

Hasna Hanım artık dayanamaz. Bir kahkaha sağanağı salıvererek:

“Hah, şimdi tam üstüne vurdun.”

“Aa, ben seninle sabahleyin ‘Bilemedin kaldır vur’ oyunu oynamaya gelmedim! Söyleyecek nelerim var nelerim... Lakırdısızlık sana yakışmıyor. Bu elhap oyununu sana kim tembih etti söyle bakalım?”

“Ah komşum Adile ah... Bizim kızı kocası boşayalı hafakan illetim arttı. Göbeğimin üstünden doğru top gibi yuvarlak bir şey kabarıyor. Göğsümün içinde at yarışı varmış gibi her tarafımı döne dolaşa tekmeledikten sonra... Ah nasıl anlatayım... Geliyor boğazıma sanki bir yumruk tıkanıyor. Su, limon yetiştiriyorlar. Her tarafımı ovuşturuyorlar. Güç hâl açılıyorum. Keder insana neler getirmez... Kolay mı komşum? Kolay mı? Kızım Sabire’yi kocaya verdik. Hâlimiz vaktimiz sizce malum. Oh, üstümüzden bir yük kalktı diye sevinirken meğerse verdiğimiz herif soysuzmuş. Tamam paya pay iki buçuk sene dırdırdan, hırhırdan, kavgalardan sonra boşayıverdi. Kız buradan bir can gitti. Şimdi üç canla geri geldi. Biri kucağında biri karnında. Bu da rabbimin bir cilvesi, Tanrı’nın gücüne gitmesin, hâşâ şikâyet etmiyorum. Takdir böyleymiş... Fakat pek zor Adile, pek zor.”

“Hep bunları yetmiş kere dinledim. Deminden niye lakırdı söylemiyordun? Dünyana mı küstün?”

“Patla, işte, işte onu anlatacağım! Sözüm oraya gelecek.”

“Kızın kocadan boşandı diye değil, senin merak illetin eskidir. Şimdi de her lakırdının başına bu boşanma işini ön söz gibi getirmeden söz söyleyemez oldun.”

“Kişinin fikri neyse zikri de odur. Ayıplama kardeş. Yüreğim yanıyor. Ah sebep olanlar sebepsiz kalsınlar. Damadım olacak yaşı yerlerde sayılası o kepaze oğlan, kızımın üstüne başka bir karı mı sevmiş ne yapmış.”

“Aa, hep onları biliyorum Hasna artık tekrarlama. Tekrarladıkça üzüntün artar.”

“Bizimki de öyle diyor. ‘Kızımı kocası boşadıysa ne yapalım Allah’ın takdiri böyleymiş, yazgıya razı olmaktan başka çare olmaz. Fakat bu senin dırdırın yok mu, her şeyden çok beni işte o yıldırıyor. Böyle her gün dır dır dır, hem kendini öldüreceksin hem bizi hem de kızını,’ diyor.”

“Zavallı adam haklı... Allah’a tevekkül et. Sus artık.”

“İşte ben de susmaya uğraşıyorum. Hanım, akıl yok ki başta... Lakırdıya başlıyorum, dallanıyor budaklanıyor, sonra bir türlü çıkılacak tarafını bulamıyorum. Ha sözüm nereye gelecekti, bu hafakanlarım, baygınlıklarım arttıktan sonra şeyhime gideyim, kendime bir nefes ettireyim hafifliktir dedim. Kocamustâpaşa’da bizim şeyhimiz vardır. Al Bostanlı Keramet Efendi.”

“Elbistanî Keramet Efendi.”

“İşte neyse, benim o kadar ince lakırdıya aklım ermez. Çocukluğumdan beri biz onlara Al Bostanlı deriz. Postla beraber bu lakap babadan evlada kalır. Bunun babası merhum Kerim Efendi, göbeğine kadar ak sakallı, nur gibi bir adamdı. Genç fakat bunun da sarığı büyük, bunun da nefesi tesirli.

Bu da insanın yüzüne aynı duaları okuyup üflüyor. Bu genç şeyhe karının biri âşık olmuş, ‘Nikâhla al beni, bütün malımı üstüne çevireyim,’ demiş. Hâlbuki şeyh evli, güzel bir karısı, tosun gibi çocukları var. Şeyhin yanakları elma gibi kırmızı, gözleri ahuya, kaşları kemaneye benziyor. Kaltağın biri imrenmiş işte... Aman hanım, bu kadın dedikodusu camiye de giriyor tekkeye de...”

“Hasna Hanım, sen yine lakırdının çıkacak yerini şaşırırsın.”

“Dur hanım, dur. Sırasıyla hepsini anlatacağım. Bana okudu üfledi. Yanında birisi var. Su kabağı mı diyorlar? Nukba mı diyorlar? O, kalfasıymış... Sonra beni ona çiğnetti. Çeyrekletti.⁴ Yanımda Safiye vardı. Bana döndü: ‘Deminden buraya iki genç, güzel hanım geldi. Şeyh okuduktan sonra onları kendi çiğnedi. Genç olaydın kalfasına çiğnetmez, seni de kendi çiğnerdi. Ne kadar olsa şeyhin ayağında başka tesir, başka keramet vardır,’ dedi. Neyse ben gücenmedim. Belki şeyh kendisi akşama kadar kadın çiğnemekten yorulmuştur. Beni de kalfasına çiğnetti. Fakat kalfası pek boylu ve vücutlu, minare kırması bir adam, hâlâ kemiklerim ağrıyor.”

“Geçen sene muhasebeciler, büyükhanımı ayıya çiğnetmediler mi?”

“Sus kız çarpılırsın! Hiç o, buna benzer mi?”

“Yalan söylemiyorum ki çarpılayım. Çiğneyen adam ne kadar ağır cüsseli olursa şifası da o kadar büyük olurmuş.”

“Beni çiğneyenden daha ağırı pek zor bulunur. Şose yapıldıktan sonra üstünden öküzler koşulu bir yuvarlak geçirmezler mi? Altında işte öyle yamyassı oldum.”

“İyi geldi mi bari Hasna?”

“Bilmem. Biraz iyi gibiyim...”

⁴ Bebeklerin kol ve bacak kaslarını geliştirmek için yapılan çaprazlama hareket.

“O koca kalfa, fırın hamurkârı gibi senin üstünde tepinirken içinde ne kadar merak, hafakan yeli varsa elbette dışarı çıkmıştır. Canın çıkmadığına şükret.”

“Ah rabbime bin şükür!”

“Ya bu elhap oyununu kim öğretti?”

Hasna Hanım birkaç defa geçirerek:

“Bak bak merak yelleri yine başlıyor...”

“Kolayını bulmuşsun, git bir daha çiğnen.”

“Kemiklerimin bu ağrıları geçmeden çiğnenemem.”

“Belki bu defa şeyh kendi çiğner de kemiklerini o kadar ağrıtmaz. Bu sefer iyice süslen de git.”

“Kız eğlenme sabahleyin benimle.”

“Aa, niye eğleneyim. Biraz fondöten sürüp kaşlarını kir-piklerini boyadığın zaman bayağı gençleşirsin.”

“Rabbim nasip etmesin. Şimdiye kadar hiç harama süslenmedim.”

“Bu şeyh ayol, günahı yoktur ki!”

“Şeytan karı, çekil sabahleyin oradan! Zihnimi karıştırma. Şaşırdım işte. Dolma sarıyorum diye yaprağı parmağıma doladım.”

“Niye şaşırdın? Sen de galiba şeyhi kalbinden geçiriyor-muşsun. Keramet Efendi’nin kaşını gözünü öyle bir tarif et-tin ki gidip görmek için bana bile merak geldi.”

“Git git kıskanmam vallahi. Sen gençsin, güzelsin. Seni mutlaka kendi çiğner.”

“Lüzumu yok. Kocamın çiğnemesi bana yetiştir.”

“Allah versin. Seninki de boyda posta Keramet Efen-di’nin kalfasından aşağı kalmaz. Bir defa çiğnese bir hafta

vücudunu bulamazsın. Tövbe yarabbi tövbe, sabahleyin bana neler söyletiyorsun. Boyumca günaha girdim. Bu sabah hiç lakırdı söylememeye niyet etmişim. Nerede olsa beni söyletmek için karşıma bir şeytan çıkıyor. Şeyhim Halvetî, bana halvet⁵ emretti. Bu evde halvet olur mu? Karşiki komşumuz apukatin⁶ karısı, kocasını kilerde beslemeyle yakalamış. Kavga ayyuka çıkıyor. İşitip de günaha girmeyeyim diye buraya, bahçeye kaçtım. Kızı evvela evlatlık diye aldılar. Haspa büyüdü. Kaşlı gözlü bir civan oldu. Kocaya vereceklerdi. Apukat bu... Evlatlık filan dinler mi! Birisine verilmezden evvel kaymağını kendi tatmak istemiş. Şefika'da kabahat... Bu zamanda insana öz evladından hayır gelmiyor da evlatlığı ne yapacak? Oh olsun, o cingöz herif evde evlatlık kız mı yaşatır! Aa doğrusunu söylemeli... Herifin de kabahati yok. O paçavra hastalığından kalktıktan sonra Şefika'nın her tarafı pörsüdü. Yüzüne lekeler bastı. Gudubet bir şey oldu. Karlar yağsa kış değil mi, kişi kendini bilse hoş değil mi? Karı bu çirkinliğini örtmek için saçlarını kanarya sarısına boyadı. Eşi dostu kendine güldürdü. Bunun özelliği on paralık ayna... Bir kere aynanın önüne gidip de suratına baksa ya! Çoraklıkta kalmış sağmal, horada ineklere döndü. Rabbim insanı bir kere şaşırtmasın... Herif artık bu hırtlamba karının yüzüne bakmaktan bıktı. Karşısında dolaşan ay gibi evlatlığı görünce kendini zapt edemedi. Mezhebi geniş bir adam... Kızılbaş mıdır nedir?"

"Hasna, sen de halveti bozdun ama pir bozdun. Keşke seni sabahleyin bu kadar söyletmeyeydim."

Hasna Hanım şiddetli bir üzüntüyle yağlı ellerini yüzüne götürerek:

"Sahi karı sahi... Şeyh bana neler tembih etti. Bak ben ne çaçaronluklar ediyorum. Büyüksün rabbim. Sen affet günahlarımı... Kabahat kimde? Ben bu sabah hiç ağzımı açmamaya

5 Yalnızkalmak, inzivaya çekilmek.

6 Dönemin halk ağzında "avukat".

niyet etmiştim. Kalbimi Tanrı'm bilmiyor mu? Beni söylet-
tin. Günahı da senin boynuna olsun."

"Şeyh neler tembih etti, hani anlatacaktın?"

"Sıra oraya geliyor mu, hangisini anlatayım? Lakırdı çok, bu mahallenin dedikodusu her gün kırk gazeteye yazılsa sığmaz. Ayıplama kardeş. Üç gündür lakırdı orucundayım. Lakırdı dalgaları içimde Nuh tufanı gibi kabarıp duruyordu. Hep yutuyordum. Bizimki bile 'Aşk olsun şeyh efendiye, şimdi kerametine inandım. Bu ağzı üç gün kapamaya muvaf-fak oldu. Sen haftada bir gün oraya gidip çiğnenmelisin ki bu evde biz de biraz rahat edelim,' dedi."

"Kocan izin verdikten sonra her gün git çiğnen."

"Seninki göndermez mi? Beraber gidelim..."

"Hani ya doğrusu ben de şeyhi merak etmedim değil. Fa-
kat bizimki beni başkasına çiğnetmez. Hem çok şükür benim yelim, kuluncum, hafakanım yok."

"Aa, ne kadar sapasağlam karılar gelip de çiğneniyorlar. Sen oraya hep dertliler mi geliyor zannediyorsun?"

"Sağlam adamın orada ne işi olur? Gidenlerin elbette söy-
lenir söylenmez birer dertleri olmalı."

"Tekkenin bahçesinde çiçekler, havuz, fıskiye var. İnsa-
nın içi açılıyor. Gün gördüğümüz var mı kardeş? Yaz kış bu eve kapanmaktan başka, dünyamı görebiliyor muyum? Bah-
çedeki şeftali ağacı çiçek açar, bostanda baklalar yeşillenir de bahar geldiğini anlarım. Bana bir şeyh daha salık verdiler. O da başka türlü okuyormuş."

"Nasıl?"

"Bir eşrafın kızı merak illetine uğramış."

"Eşrafın merakı ne olacak, sevda işi olmalı."

"Neyse günahı üstünde kalsın."

Bu esnada Adile Hanım'ın evinden kızı bağıarak:

“Anne gel, mangalda süt taşıyor!”

Adile Hanım tahta perdeden başını çevirerek eve doğru:

“Aman taşarsa taşsın. Şimdi burada lakırdımız var.”

Hasna şaşkınlıkla:

“Aa, koskoca kız taşan sütü kaşıkla karıştırmasını bilmiyor mu da seni çağırıyor?”

“Biz ona ince işler öğretiyoruz. Mutfak işinden hiç anlamaz. Sen lakırdına devam et. Ya, eşrafın kızı neden merak getirmiş bakayım?”

“Günahı üstünde kalsın, pek derinden derine bilmiyorum. Sinirli hafakana uğramış; yemez, içmez, uyumaz olmuş. Fakat paluzeler gibi güzel bir kızmış. Hekim, hoca, çare bulamamışlar. Nihayet o şeyhe getirmişler. Böyle sıkıntı illetlerinde şeyh, kadınların çıplak göğüsleri üzerine uzun uzun bir dua yazarmış. Tamam beş tane altın alır da öyle yazarmış.”

“Gidip sen de yazdırsana.”

“Aa, benim beş altınım olsa beş yüz türlü derdimi görürüm. Dur dinle. Kadına, ‘Sakın bu göğsündeki yazılar silinmesin. İyice muhafaza et. Üç gün sonra buraya yine gel,’ dermiş.”

“Ya?”

“Üç gün sonra gidince kadının göğsünü açar, o yazdığı duayı şeyh diliyle yalar, temizlermiş.”

“Aa, bu da başka türüsü.”

Hasna Hanım'ın kızı mutfaktan:

“Aman anne koş. Bakla suyunu çekti. Çatır çatır yanıyor.”

Hasna Hanım:

“Aman hangi birine yetişeyim azıcık dur. Şimdi lakırdımız var. Lafın tatlı tarafına geldik.”

Adile Hanım şaşkınlıkla kaşlarını çatarak:

“Çocuk anası koskoca kadın, tencereyi ateşten indirmeyi bilmiyor mu da seni çağırıyor?”

“Ah, dertli oldu. Kız alık oldu. Ne yapacağını biliyor ne edeceğini... Sonra efendim kadının göğsünü tatlı tatlı böyle bir güzel yalamış.”

“Tuhaf şey... Bu şeyhlerin şifa hassaları besbelli kiminin ayağında kiminin de dilinde... Bu da bir hikmet... Kocakarıların göğüslerini de yazar yalar mıymış hanım?”

Hasna Hanım'ın kızı yine mutfaktan haykırarak:

“Anne, bakla kömür oldu!”

Hasna Hanım hiddetle:

“Beni kötü kötü söyletme sabahleyin Sabire! Dilimi tutmak için şeyhe söz verdim. İnsan bu evde taş olsa çatlar! Bakla yanıyorsa bir tanesini al ağzına bak, yumuşamışsa tencereyi indir. Daha sertse üzerine bir parça su koyuver... Ha ne diyordum. Yalamış dedim de bizim efendinin bir yoğurtlama hikâyesi vardır. O geldi aklıma.”

“Şimdi lakırdıyı başka tarafa çevirme. Kocakarılar da yazar mıymış?”

“Acele etme, onu da araştırdım. Güya otuz beş yaşından sonra kadınların ciltleri pörsür, yazı tutmazmış. Onlara daha pahalı yazarmış.”

“Yazarsa da mutlak kendi yalamaz, kalfasına yalatır.”

“Dur ayol, asıl anlatacağım şeyi anlatmadım.”

“Çabuk söyle. Benim de anlatacaklarım var. Ben sabahleyin sana niye geldim?”

“Dur, sonra söylersin. Benimki bitsin. Geçen günü de böyle bir tencere yemeğimiz yandı. Kömür oldu. Akşam efendiden azar işittim. O günü de kabzımalın hanım gelmişti. Aa saygısız karılar benim aşçım, hizmetçim olmadığını biliyorlar. Başlarını örtünce vakitli vakitsiz gelirler. İnsanın leğende çamaşırı mı var, ocakta yemeği mi var, hiç düşünmezler. Dır dır dır, o söyledi, ben söyledim. Müezzin minarede ezan okuyor, ben öğle ezanı zannediyorum. Meğerse ikindiymiş. Kabzımalınki de balık tuzlamış. Tahtaboşa asmış. Kargalar, çaylaklar hepsini taşımışlar. Oh olsun, karının göbeğini sokakta kesmişler. Hiç evde oturmaz ki. Hanım, bu günlerde buralara öyle karga dadandı öyle karga dadandı ki insan kurutmak için dışarıya yiyecek bir şey asarsa mutlaka sopayla başında beklemeli. Başka çare yok. Ahir zaman kargaları korkuluktan da korkmuyorlar. Geçen günü bostandaki korkuluğun burnunu yemişler hanım.”

Adile Hanım’ın kızı evden telaşla bağırarak:

“Anne süt koyulaştı. Pıhtı pıhtı bir şeyler oldu.”

Adile Hanım teessüfle:

“Şuna kesildi desene.”

Hasna Hanım gülerek:

“Bakla yandı. Süt kesildi. Adile artık gitme de rahat rahat konuşalım.”

“Ayol, ben buraya niye geldim sabahleyin?”

“Söylersin canım dur benimki bitsin...”

Hasna Hanım kaşığın ucuyla zeytinyağlı dolmanın içinden tadarak:

“Ah Hasna, hıncır kahpe! Buna niçin bu kadar tuz doldurdun? Ağu⁷ olmuş. Akşama yine azarı işit bakalım. Bu tuzlu dolmayı yiyenler ‘Hasna yine koca istiyor,’ derler.”

⁷ Zehir.

“Aa, o nasıl lakırdı? Kocan yok mu?”

“Var yok gibi bir şey. Söyletme beni, şeyhin tembihi var. Bizimkinin kalıbını kıyafetini gören aldanır. Sakalını boyadı. Onu da beceremez. Yüzüne gözüne bulaştırır. Ben boyarım. Bunca işin gücün arasında bir de başıma bu hizmet çıktı.”

“Sen elinle boyayıp da sokağa nasıl salıveriyorsun, kıskanmıyor musun?”

“Yedi vilayeti dolaşsa vallahi kalbime bir üzüntü gelmez.”

“Yalan söylüyorsun, çok kıskanırsın. Ben bilirim.”

“Maceranın içyüzünü de ben bilirim. Haydi oradan Adile, derdimi deşme! Şeyhin nasihatini bozdurtacaksın bana şimdi. Boya ile erkek, erkek olaydı Hacı Fehmi’nin karısı yolunu sapıtmazdı. Koca dediğin erkek olmalı. Karagöz göstermeliğini ne yapalım. Yalnız kalıp kıyafet, Yeniçeri Müzesi’ndeki heykellerde de var.”

“Karı, sen şeyhe gideli bütün bütün sapıtmışsın. Kocanla ne eğleniyorsun ayol, saçlarını sen de boyuyorsun!”

“Benimki nezleden ağardı. Ben efendiden on yaş küçüğüm. Allah’ın bildiğini kuldan ne saklayayım. Bizimki boyanır, çekilir. Onun boya artığıyla da ben boyanırım.”

“Boyayanla eğleniyorsun da sen niye boyuyorsun?”

“Ne yapayım ayol! Boyalı olsun, ne olursa... Kurum gibi siyah sakallı herifin karşısında ak saçla gezineyim de bana onun anası mı desinler?”

Hasna Hanım yine dolmanın içinden tadarak:

“Hanım, bu içe biraz daha pirinçle soğan karıştırırsam acaba doldurmaya gelir mi?”

“Bırak biraz tuzluca olsun. Kocan belki bu kinayeyi anlar.”

“Ya Şeyh Keramet, sen bana sabır ver! Bu karı beni ulu orta söyletecek.”

“Haydi haydi anladım, arife tarif lazım değil. Bu dolmaya bir avuç daha tuz katsan yine nafile. Şimdi onu bırak. Seninle lakırdı olmuyor ki her laf yüz tarafa dal budak salıveriyor. Eşrafın kızı göğsüne yazdırdığını yalatmış da derdinden kurtulmuş mu?”

“Pirüpak olmuş. Ondan sonra şeyhin kerameti etrafa yayılmış. Giden gidene... Şeyh hokkasına mürekkep yetiştiremez olmuş. Güzel hanımların gerdanları, göğüsleri karalama kâğıdına dönmüş. Şimdi o şeyhi bırak yalayadursun, benimkine gel...”

“Dinliyorum. Başka tarafa sapıtma Allah aşkına.”

“Aa, niçin sapıtayım deli. Şeyhime gittim. İmdat şeyhim niyazıyla ellerine eteklerine sarıldım ‘Sıkıntın nedir kadın? Anlat!’ dedi. Hâlimi ifadeye giriştim. Tâ kızım Sabire’nin görücüye çıktığından başladım. Fakat kör olası hafakan geldi gırtlığımıza yapıştı. Şimdiki gibi serbest söyleyemiyordum. Boğula boğula anlatıyordum. Şeyhin huzurunda kendi sözlerim yine kendime, hanım, bir dokansın, bir dokansın, başladı gözlerimden bela baranı gibi yaş dökülmeye... Şeyh dinledi, dinledi, dinledi. Bir zaman sonra gözlerini kapadı. Teveccüh⁸ vararak yine dinledi. Daha sonra esnedi, esnedi, esnedi.”

Bu aralık mutfak kapısından Sabire görünerek:

“Anne! Tencereye suyu fazla kaçırdım. Yemek bakla çorbası gibi bir şey oldu.”

Hasna Hanım hiddetle:

“Patla musibet! İki çift lakırdı etmeye rahat yok. Senin yüzünden başıma gelenleri anlatıyorum. Su çok geldiyse bırak kaynasın, biraz helmeli olur.”

8 (Ar.) Tasavvufta şeyhin, kendisine bağlı olanların durumunu kalben incelemesi durumu.

Adile Hanım gülerek:

“Ey sonra şeyh esnedi esnedi nihayet uyudu mu?”

“Niye uyusun? Ben ona ninni mi söylüyorum ayol! Sonradan hafakanım geçti. Açıldım. Coştum, söyledim; söyledim, coştum. Şeyh, esnemelerinden sonra uzun uzun gerinmelere başladı. Efendiceğizime lakırdının kısası... Yanımda Safiye ikide birde eteğimi çekiyordu. Ben tekkenin, şeyhin heybetiyle âdeta hâllenmiştim. Nihayet kalfa kulağıma eğilerek: ‘Kadın artık kısa kes. Okunacak başka hanımlar var. Bekliyorlar,’ dedi. Şeyh güldü. ‘Nafile yorulma hanım ben teveccühe vardım. Kalbindekileri hep anladım. Uzun beyana hacet yok!’ dedi. Ben kıpkırmızı kesildim. Öyle ya insanın içinde söylenecek şey varsa, söylenmeyecekleri de var. Aca-ba hepsini anladı mı, diye yerin dibine geçtim. Şeyh gülerken birdenbire celallendi. Arapça bir şey okudu. Anlamadım. Sonradan kalfaya sordum.

‘İnsanın selameti, dilini tutmasındadır,’ demekmiş... Efendim ondan sonracağıma gözlerini açtı. ‘Her hastalık bizatihi sıtmadır. Sende lakırdı sıtması var. Yedi gün yedi gece hiç lakırdı söylemeyeceksin. Ağzından dünya kelamı çıkmayacak. İşitiyor musun kadın? Bu lakırdı illeti...’ Ha, dur bakayım dur... Ha, ha ‘Bu kötü lakırdı illeti seni öldürür. Doğru cehenneme götürür. Yedi gün yedi gece bir ölü sessizliği göstereceksin!’ dedi. Asıl ben şimdi ağlamaya başladım. ‘Ah iki gözüm şeyhim bu nasıl mümkün olur? Bir elhaba girmezden evvel mahalleyi değiştirmeli. Bizim mahalle dedikodunun kumkuma yeridir. Ya evdekileri ben dilimle idare etmesem ne yemek pişer ne bir iş görülür. Uyurkenki sessizliğim yetişmez mi?’ dedim. ‘Hayır, o uyku sessizliğidir. Sayılmaz,’ cevabını verdi. Hâlbuki elmasım Adile, bizim efendinin dediğine bakılırsa ben uykumda da hiç durmaz sayıklar, gündüzün yaptıklarımı hep tane tane gece söylermişim. Ben lakırdı söylemekten ölmem. Söylemezsem ölürüm... Fakat şeyhi kandırmak mümkün olmadı. ‘Peki peki, susarım,’ de-

dim. ‘Efendim, ondan sonra her gece ve her sabah bir odaya çekilip yedi bin yedi yüz yetmiş yedi Yâ Sabûr’ çekeceksin... Kalbindeki fitneyi, içindeki şeytanları dağıt... Sessizlikten pek için sıkıldığı vakit kalbinle görüş, vicdanıyla sözleş... Murnakabeye var...’ dedi.

“Hanım nasıl olur? İnsan kendi kendine görüşür mü?”

“Murnakabe değil murakabe.”

“Ne demektir o?”

“Bizimki tekkeden geldiği vakit yapar da ondan bilirim.”

“Nasıl şeydir o anlat!”

“Eline tespihi alıp bir köşeye çekilerek sessizce oturmak...”

“Adile, insan kalbiyle nasıl görüşür? Ben kalbimdekileri zaten bilmiyor muyum? Kendi kendime görüşürsem bana deli demezler mi? Hem benim kalbim cinci meydanı değil ki elime saplı süpürgeyi alıp oradan şeytanları dağıtayım. Ondan sonracığıma kadını, şeyh ağır ağır devam etti: ‘Sana bir nüsha vereyim. Okunmuş pamuk ipliğiyle onu boynuna as. Hazret-i Pîr’in türbesinden sana ufak bir taş versinler. Lakırdı arzusu bastırdığı vakit onu dilinin altına koy.’”

“Şimdi o taş dilinin altında mı?”

“Ağzımda tamam üç gün taşıdım. Kaç defa yutuyordum. Dilimin altını yara etti. Şimdi çıkardım. Muşambaya sarılı, cebimde duruyor.”

“Derviş Mahmut’un baklası gibi bir şey demek...”

“Derviş Mahmut’u bilmiyorum. Fakat benim taş da hemen bakla kadar var.”

“Ağzına o taşı koyduğün vakit lakırdı söyleyebiliyor musun?”

9 (Ar.) Sabûr, çok sabırlı olan, kendisine isyan edenleri cezalandırmakta acele etmeyen anlamına gelir, Allah’ın isimlerindendir. Dua maksadıyla söylenir.

“Ne mümkün... Yeni lakırdı paralayan çocuklar gibi kem küm edip duruyorum. Kaç defa boğazıma kaçtı da Sabire parmağıyla çıkardı. Boğuluyordum. Efendim sana söyleyim. Sonra şeyh: ‘Tekkenin bahçesinde biter mübarek bir ot vardır. Sana versinler. Merak bastırdığı vakit ondan bir parça kaynat da iç. Sıkıntı dağıtır,’ dedi. Bana üç defa okudu üfle-di. Ondan sonra, efendim, kalfasını çağırdı. ‘Hanımı güzelce bir çiğneyiver. İçinde hiç merak yeli kalmasın. Hepsi defol-sun,’ dedi. Kalfa beni pencerenin önünde pöstekinin üzerine uzattı. Öyle bir çiğnedi, öyle bir çiğnedi ki bağırmaya uta-nıyordum. Pestil oldum. Herif galiba vaktiyle yorgancılık etmiş. Ot minder gibi çiğniyor. İçimde seksen şeytan olsa o kokulu, iri mestlerin tekmeleri altında duramaz mutlaka hep firar ederlerdi. Nüşhayı boynuma astılar. Taşı dilimin altına koydular. Bir kâğıda sarılı otu elime verdiler. ‘Oh yarabbi şükür, inşallah şifayı bulurum!’ diye ben gidiyordum. Kalfa: ‘Hanım bu aldığınız şeylerin nezirlerini¹⁰ unuttunuz!’ dedi. Bir hesap pusulası çıkardı. Sekiz kuruş otuz para nüsha, beş kuruş on para taş, üç otuz para ot...”

“Aa, Selanik Bonmarşesi¹¹ mi bu ayol! Otuz parası ne oluyor?”

“Bilmem kardeş, bilmem... Tamam on yedi kuruş, otuz para etmiş. Evden çıkarken on kuruş kadar bozuk param var-dı. İnsanlık hâli bu, uzun boylu yol, belki para yetişmeyive-rir diye küçüğün kumbarasındaki paraları da çıkarıp yanıma almıştım. Kesemi açtım, hesapladım kitapladım. Yetmiş para kadar eksik geliyor. Onun orası tekke, pazarlık olmaz ki... Hem şimdi her yerde fiyat pazarlıksız... Neyse üst tarafını Sa-fiye’den aldım da ekledim. Kapıdan çıkarken kalfa: ‘Hanım bu aldığın şeylerin şifasını üzerinde tecrübe ettikten sonra yine gel,’ dedi. Eski hastalığımda Doktor Moronaki’den reçe-

10 (Ar.) Bir şarta bağlı adak adama. Burada mecazen ücret anlamında kullanılmıştır. (y.h.n)

11 1893 yılında İstanbul Eminönü’nde İpekçi Kani Kumaş Mağazası adıyla açılan, daha sonra adı Selanik Bonmarşesi olarak değiştirilen mağaza.

te aldığım zaman o da bana böyle demişti. Caddeyi bulup da tramvaya kadar yürüyecek hâlîm kalmamıştı. Çiğnendim mi, yoksa kıyma makinesine mi girip çıktım, bilmiyordum. Vücudum rendelenmiş turpa döndü. Hay Allah razı olsun, Safiye koltuğuma girdi. Söylemesi kötülük, ben tekkeye gitmezden evvel daha sağlamdım. Neyse güç hâlle eve kapağı attık...”

“Sana da iyilik yaramaz Hasna Hanım. Okumuş adamların ağırlığı duyulmaz ki... Tekkelerde, kundaktaki küçük çocukları çiğnetirler. Yavrucuklar vık bile demezler...”

“Bilmem, benim günahım çok açık da onun için ağırlık duydum. Bu kalfa gibisi kundağı çiğnerse çocuk yalnız çiğnenirken değil, artık bir daha hiç bağıramaz sanırım. Benden evvel kalfaya başka bir kadın çiğnendi. ‘Hanım, nasıl oluyor?’ diye sordum. ‘Mübarek adam, vücutlu ama üzerimde kuş gibi gezindi. Allah’ın hikmeti, hiçbir ağırlık duymadım,’ dedi. Yalan mı söyledi doğru mu bilmem ki!”

“Her vücut birbirine benzemez. O kadın çiğnenmeye idmanlı olmalı. Sen şimdi nasılsın, iyi misin?”

“Bir iki gün kemiklerim ağrıdı. Hikmetine bin kere kurban olayım. Şimdi vücudum sağlamlaştı. Nüşa boynumda, meraklandıkça o ottan kaynatıp içiyorum. Taş da kâh cebimde kâh ağzımda...”

“Oh... Oh, rabbim iyilik, sağlık versin... Yâ Sabûr çekiyor musun?”

“İşte asıl onu anlatacağım. Çekiyorum ama kaç oldu bilmem ki, zihnim hesaba alışık değildir. Ben yedi bin sayıyı bir sıraya hiç getirebilir miyim?”

“Tespihin yok mu?”

“Var ama otuz üçlük namaz tespihi.”

“Beş yüzlük, binlik tespihler vardır.”

“Varmış ama bende yok.”

“Tekkeden getirt.”

“Kirayla vermiyorlar hanım. Bizimkine söyledim. ‘Haydi karı oradan, binlik tespihlerle uğraşma. Zaten yarım aklın var onu da kaçıır, büsbütün çıldırırsın!’ dedi.”

“Aa, o da doğru... Hafize Molla böyle tespihle bozduydu ya. Beş yüzden başladı. Beş bine on bine çıkardı. Sonra aklı da zıvanadan çıktı.”

“Ha bilirim. O kadın hakikaten çıldırdı mı? Yoksa erdi mi? Pek iyi bilinemedi. Aşağısına sülük vurdular. Hâlâ aklımdadır. Hanım, evvela o ne şen kadındı. Şeyhe bağlanıp işi tespihe vurduktan sonra kendine bir sessizlik geldi. Dünyasına küstü. Yalnız odalara kapanmaya başladı. ‘Nedir bu hâlin?’ diye soranlara ‘Dünya bana kokuşmuş geliyor. Kocam, çocuklarım bana yılan gibi gözüküyorlar,’ dermiş. Nihayet öldü, bu kokuşmuş dünyadan kurtuldu. Geceleri mezarına salkım salkım nur inermiş, görenler var. Ah, darısı dostlar başına... Ne mutlu hanım. Ah ah, lakırdı lakırdıyı açıyor. Ne söyleyecektim, efendim ondan sonracığıma... Hesapsız birçok Yâ Sabûr çektim. Bana iyi geldi. Efendiye söyledim. ‘Hah işte iyi, için sıkıldıkça Yâ Sabûr çek. Yedi binden eksik olursa Allah affeder, fazla gelirse ziyarı yoktur,’ dedi. Sonra hanım, Marpuççunun Necibe bana bir akıl öğretti. ‘Birkaç okka kuyu fındığı aldır. Kabuklarını kır. İçlerini yorgan tinesine tespih gibi diz. İyice hesapla, tamam beş yüz tane olsun,’ dedi. ‘Kız, beni günaha sokma, hiç fındıktan tespih olur mu?’ dedim. ‘Sedef, mercan, akik, öd ağacı, kuka, yüz sürü tespihler Allah’ın yarattığı şeylerden yapılıyorsa fındığı başkası yaratmadı ya! Tespih hesap içindir. Kirli olmayan her şeyden yapılabilir,’ dedi.”

“Bu da haklı.”

“Dediği gibi yaptım. Hanım, bu da ucuz bir şey değil. Kaç okka fındık gidiyor bilsen. Benim oğlana hesaplattım. Beş yüzü, on dört defa döndürürsen yedi bin olurmuş. Yedi yüz yetmiş yedisi de kolay. Tespihi her döndürüşte yanıma bir

fasulye tanesi koyuyordum. Kaç defa yine şaşırdım ya. Fındıklardan bir parça ellerim yağlanıyordu. Ama Allah kabul etsin işte böyle çekip gidiyordum. Bir sabah kalktım, seccademden yükten çıkardım. Arasında tespih arıyordum. Hanım, o canım beş yüzlük tespihten kala kala beş on tanecik kalmış. Boğazlarına kor düşsün, yemişler... Çılgılığı bastım. Hepsi geldi. ‘Kim tıkindı benim tespihceğizimi?’ diyorum. ‘Fare yemiştir,’ diyorlar. ‘Fare yese bir parça kırıntısı kalır. Yemin edin bakayım siz yemediğinize!’ diyorum. ‘Biz bir okka fındık için yemin edemeyiz,’ diyorlar... Hala mı yedi, kız mı yedi, piç mi yedi, oğlan mı yedi, efendi mi yedi? Günahları üstlerinde kalsın. Yoksa hep birer parça paylaştılar mı? Evvela anlaşılamadı. Ah hanım, asıl Yâ Sabûr çekilecek sıra ama tespihsiz kaldım. Ben artık Yâ Sabûrları kararlama dan çekiyordum. Bir sabah oğlan geldi. Benim Aziz, ‘Anne ciğim vah vah tespihsiz kaldın. Başka bir tespih yaparsan bu sefer bademden yapalım,’ dedi. Kız söze karıştı: ‘Fıstıktan daha güzel olur,’ diyordu.”

“A hanım, inan olsun senin tespihini yemişler. Kuruyemişçilerde kaç türlü şey varsa sana hep onlardan birer kere tespih yaptırıp tıkinacaklar.”

“Dur kardeş dur. Anlatayım. Sonra iş meydana çıktı. Evvela oğlanı çok sıkıştırdım. Aziz inatçıdır. Babasının inadı. Bütün bütün ona çekmiş. Bana hiç benzemez. Ağzından söz almak mümkün olmadı. Sonra kızı sıkıştırdım. Evladı üzerine yemin verdirdim. Kız bana benzer. Dayanamadı, söyledi. Babaları ‘Ananız böyle fındık dervişliği ede ede bir gün çıldıracak. Şeyh ona yedi bin tespih çekmeye izin vermişse ben vermiyorum. Haydi, şunun tespihini yiyelim,’ demiş. Paylaşmışlar, ziftlenmişler... Fındıktan tespih olur mu olmaz mı diyorduk. Şimdi anladım ki bizim evlerde yemişt en tespih dayanmaz. Bunca ulemanın akli yok mu, tespihleri yenmez, katı şeylerden yapmakta meğ er keramet buymuş... Şimdi her dolmayı sardıkça on Yâ Sabûr çekiyorum. Artık kaç eder bilmem.”

II

Adile Hanım'ın kızı evden bağıırır: “Anne gel! Mebrure Hanım teyzem geldi, seni çağırıyor.

Adile Hanım: “Söyle buraya gelsin, azıcık lakırdımız var.”

Kız: “Nasıl azıcık lakırdı. Bir saattir konuşuyorsunuz, bitmiyor!”

Mebrure Hanım, başörtüsü yeldirmeyle bahçeye çıkar. İki kadın birbiriyle esrarengiz bir tarzda işaretleşirler. Adile, Mebrure'ye parmağıyla susmasını işaret eder. Misafir tahta perdeye yaklaşarak ev sahibinin kulağına:

“Duydun mu?”

“Duydum.”

“Buraya onu söylemeye mi geldin?”

“Onun için geldim ama kadının kızını kocası yeni bıraktı. Aklı başında yok. Şeyhlerle tespihlerle uğraşıyor. Şimdi bunu söylersem ayılır bayılır, bir tarafına bir şey olur diye korkuyorum.”

“Bayılırsa benim yanımda lokman ruhu var. Dostluk bugünde belli olur.”

“Dur dur, şimdi olmaz. Hasna'yı, Rukiye Hanım'ın evine götürelim de orada söyleyelim.”

“Söylemeli elbet, saklamak olur mu hiç! Biz Hasna'nın dostu değil miyiz? Rukiye'nin evine götürmezden evvel burada bir parça çitlatalım da kulağı alışsın.”

“Bunun çıtlatması nasıl olur? ‘Kocan evlendi’ diye patta-dak ben bu kadına söyleyemem.”

Hasna Hanım tahta perdenin arkasından:

“Karılar nedir o fiskos, beni mi çekiştiriyorsunuz?”

Mebrure Hanım: “Allah etmesin. Seni ne çekiştirelim. Siz her gün burada bu budak deliğinin önünde böyle bağıra bağıra konuşuyorsunuz da yanı başınızdaki evde müezzinin karısı hepsini işitiyor. Akşam kocasına anlatıyor. Evde mahalle kahvesinde ezan okur gibi herkesin kulağına bağıyor. Mahallede bir parmak bal oluyoruz. Onun için yavaş konuşuyoruz.”

Hasna Hanım: “Müezzinse müezzinliğini bilsin. Ezanı bitirdikten sonra minareden tülbentçinin kızı Huriye’yle al sevda ver sevda işaret gırla gidiyor. Kaç defa gördüm. Karısı olacak yosma bizi dinleyeceğine kocasına dikkat etsin. Onu gözetlesin. Rabbimin evinde böyle kepezelik olur mu? Hikmetine kurban olayım çarpılmıyorlar da!”

Mebrure: “Sus kardeş, Hasna. Sus hanım, korkmuyor musun?”

Hasna sesinin perdesini yükselterek:

“Ben Allah’tan başka kimseden korkmam. Müezzininden kork. İmamından ürk. Bekçisinden çekin... Nedir bu, illallah! O müezzin olacak herifin sarığını çıkarıp da Kâğıthane’de gazel okuduğunu mahallede bilmeyen var mı? O nasıl ezan okuyuştur hanım? Mübarek sabah ezan-ı şerifinin içinde uzun uzun ahlar var mıdır? Şükredelim ki başımıza ateş yağmıyor!”

Adile Hanım: “Hasnacığım, Şeyh Keramet’in sana verdiği sessizlik taşını nereye koydun?”

Hasna Hanım: “Cebimde.”

Adile Hanım: “Al ağzına kardeş, al ağzına!”

Hasna Hanım: “Ağzımda olsa billahi yutar da yine söylerim. Dayanılır mı? Benim nemi dinliyormuş müezzinin karısı, bunları da işitsin de akşam kocasına anlatsın.”

Müezzinin karısı pencereden başını uzatarak:

“Yine bu çirkefe kim taş attı? Çarpsın seni binlik tespih inşallah!”

Hasna Hanım: “Kolun budun çarpılsın. Kullanılmış kuyu çikriği karı! Bak bak sabahtan beri burada konuştuklarımızı hep dinlemiş!”

Müezzinin karısı: “Yaptığın yalancı dolmanın içine bir avuç daha tuz koy da akşam mahalle bekçisine yedir. Çünkü kocan üstüne evlenmiş, bir daha yanına gelmeyecekmiş.”

Hasna Hanım: “Aaa, hepsini dinlemiş. Aman hafakanım tutuyor. Kocama ne olmuş a dostlar, anlayamadım?”

Adile Hanım: “Bir şey olmamış, bir şey olmamış... Müezzinin Nuriye seni kızdırmak için uyduruyor.”

Hasna Hanım: “Onu yedi dağın haydutları uydursun!”

Müezzinin karısı: “Aman ne çirkef, Allah’ım ne çirkef! Böylesine şeyh, tespih hayır eder mi?”

Hasna Hanım: “Kapıdan pencereden adam dinleyen casus karı!”

Müezzinin karısı: “Casus senin kocan. Abdülhamid’in baş casusuydu. Mahalleden kaç tane günahsız sürdürdü. Siz de bir gün sürüm sürüm sürüneceksiniz. Kocam çok şükür *Kur’an* hafızı. Bizim namusluluğumuzu bütün dünya bilir.”

Hasna Hanım: “Kah kah kah... Karı, Bozdoğan Kemerî’nde kocanın sesine âşık olup da varmadın mı? Başka kocan varken bu herifi içeriye almadın mı? Kocan *Kur’an* hafızıymış. O herif akşamları sarığını cebine sokup da Yenikapı’da Maksut’un meyhanesinde şişe şişeye içki yuvarladıktan sonra Langa Bostanları arasında kayabaşı okumaz mı? Sarhoş

sarhoş Kızıltaş Camii'nde mevlit okurken zaptiyeler kürsüden indirmediler mi? Hangi birisini söyleyeyim... Bunları bütün dünya duydu!"

Müezzinin karısı: "İşitiyor musunuz komşular, bu karıdan namus dava edeceğim!"

Hasna Hanım: "Ne haddine? Ne haddine? Keşke yanılıp da öyle bir şey yapsan! Vallahi ağzı çelikli bir apukat tutar da bütün bu dediklerimi içine yazarak şeyhülislâm kapısına bir arzuhal veririm. Misafir çarşafı karı! Şam kumaşı gibi çeşit çeşit doğurduğun çocukların babaları malum değil!"

Adile Hanım: "A Hasna Hanım a... Hani ya Yâ Sabûr, koy taşı ağzına artık. Neye lazım, komşusunuz. Bir gün gelir yine yüz yüze bakarsınız."

Hasna Hanım: "Hanım artık sinirlerim bir defa depreşti. Ağzıma çeki taşı koysam dilimi durduramam... Aa, boşuna değil. Bu evde çıt olsa ertesi günü mahalle kahvesinde pasaparola oluyor... Meğerse bu karı bizi dinler de kocasına yetiştirirmiş. Geçenlerde kuyumuzun suyu çekildi. Helada uçkurum elimde kaldı. Kızım Sabire'ye: 'Kız, bu ev Kerbelâ'ya döndü. Cumbada bekle de sakayı çevir. Yahut babanın iyi suyundan bir maşrapa su getir!' diye bağırdımdı. Bu sözüm bile kahvede bir parmak bal olmuş. Bizim evden mahalle kahvesine telefon mu var, telgraf mı var, diye şaşıırıp duruyordum."

Müezzinin karısı: "Mahalle vebası kokmuş karı! Ben ne söyleyeyim. Evinde olup biteni bütün âleme sen kendin yetiştirirsin. Evinde kedi yellense sen onu bin bir gece hikâyesi gibi teller pullar, koskoca bir masal yaparsın. Dil değil ki ekmekçi küreği. Bu karının ağzına taş koymak değil, duvar örseler yine nafi! Hem kendi çatlar hem âlemi çatlatır. Pireyi deve yapar. Geçen akşam kocam sancılandı da bir kadeh konyak içti. Zavallıya içiyor diye attığı iftiralar hep bundan azma. Hekim reçeteyle verdi de öyle içti."

Hasna Hanım: “Hay kah kah kah hiç gülecek hâlim yok. ‘Kocam meyhanelerde içip de âlem görmesin’ diye evde içirmeye uğraşır. Mezelerini kendi eliyle hazırlar. Her akşam bostandaki bahçivana ‘İvan, on paralık dereotu getir!’ diye bağırlar. Yatsıdan sonra bir çiroz kokusudur başlar. Burunlarımızın direği kırılır. Müezzin evinde o vakit çiroz salatasının manasını bana anlatınız.”

Müezzinin karısı: “Karı, evimizde yiyip içtiğimize de mi karışıyorsun? Çiroz salatası yerim, sardalya salatası yerim. Yatsıyın yerim, sabaha karşı yerim. Senin ne vazifen? Sen casus değilsin de bizim evimizde olup biteni niye gözetliyorsun?”

Hasna Hanım: “Yâ Sabûr Şeyh Keramet! Bu karı beni çat diye orta yerimden ikiye ayıracak. Ayol, Osman Efendi’nin kına gecesinde kocanı bekçi sabaha karşı eve arkasında getirdi. Dügün evinde de mi sancısı tutmuştu? Orda da mı reçeteyle içti?”

Müezzinin karısı: “Kurt kuş uyur, düşman uyumaz derler. Demek bu karı bizi sabahlara kadar gözetliyor.”

Hasna Hanım: “Ayol, genç ihtiyar bütün mahallenin erkeği bir eve toplanıp da yalelli çağırarak göbek attıkları gece uyunur mu ki uyuyayım.”

Müezzinin karısı: “İnşallah diriyken hortla da hiç uyuyamaz ol! Âlemin çiroz salatası senin ne vazifen? A zavallı, sen kendi derdine bak! Kocan evlenmiş.”

Hasna Hanım: “Ne diyor? Kocam yellenmiş mi?”

Müezzinin karısı: “Hah hah ha hay! Şimdi de ben güleyim bari. Kocan evlenmiş. Evlenmiş! Genç, güzel, ilikler gibi bir kadın almış. Senin gibi adı Hasna, kendi yedi bela gudubet karıyı ne yapsın? Saçlarını siyaha değil a eleğimsağma rengine boyasan artık yüzüne bakılacak hâlin kalmamış. Tüyü tüssü dökülmüş, sütü kesilmiş ihtiyar, uyuz keçilere dönmüş-

sün. Âlemin içkisi fışkısı senin ne vazifen? Sen on paralık mum al da kendi derdine yan!”

Bu müthiş, keskin haber şiddetle burnuna kaçmış gibi Hasna Hanım dolma tenceresi üzerine üç dört defa sağanaklıca aksırdıktan sonra topla vurulmuşa döner, sersemler.

Müezzinin karısı pencereden devam eder:

“Konu komşunun kapısını, penceresini dinleyip gözetle-yeceğine, o çomak kadar dilinle mahalleyi çorba gibi karıştı-racağına kocana sahip olaydın kaltak! Şeyhlere gidip çiğnen-mek ne para eder. Seni şimendifer çiğnemeli ki bütün dünya o şom ağzının şerrinden kurtulsun!”

Adile Hanım pencereye başını kaldırarak:

“Sus artık Nuriye, sus! Kadın baygınlıklar geçiriyor. Bir tarafına iner miner, bir şey olur günahtır.”

“Günah mıdır? O kendisi günahı biliyor mu? Benim *Kur'an* hafızı kocama niye iftira atıyor? Kocamın bir baş dönmesi illeti vardır. Düğün evinde kalabalıktan tutmuş. Onun için bekçinin arkasında geldi.”

Hasna Hanım, büyük darbeler altında silkinip silkinip baş kaldıran cins bir horoz gibi davranarak:

“Kına gecesinden dönen erkeklerin kimi arabayla gitti kimi küfe içinde kimi hamal sırtında. Bir takımı da sokaklar-da suratlarını köpeklerle yalatarak kaldırımlar üzerinde sergin yattılar. Hepsinin başı dönmüş, midesi mi bulanmıştı? Düğün evini, o canım gelin odasını kusmuk deryasına çevirmişler. O gece sizin evdeki öğürtüden bizim evde durulmadı. Ben kim-seye iftira etmem. İftirayı evlenmiş diye sen benim kocama atıyorsun. Kocam evlenmez, evlenemez.”

“Ay aman, acaba niçin?”

“Erkekliği yoktur da onun için.”

“Aa tuhaf şey, gıdıklaşalar da bir parça gülsem! Kocanın erkekliği yoksa sen o çocukları kimden peydahladın?”

“Oldu olası öyle değildi ya! Yedi sekiz sene evveli yanlışlıkla bir ilaç yedi de öyle oldu.”

“Daha geçen sene onu Turşin’in evinde basacaklardı. Erkekliği olmayan adam zamparalığa gider mi? Senin koynunda yatıp kocakarı nefesiyle zehirlenmemek için bu hileyi uydurmuş. Daha o zamanları seninle döşegini ayırmak istemiş. Sen kene gibi yapışarak: ‘Ben şeyhe danıştım. Eşten ayrı döşekte yatmak günahdır, dedi,’ demişsin. Adamcağız da ne yapsın? Senden kurtulmak için bu düzeni kurmuş. Ayıplanmaz. O genç, sen ihtiyar. Yan yana aynanın önüne geçip de baksanıza. Ana oğul gibi duruyorsunuz.”

“Aaa, üstüme iyilik sağlık... O, benden on yaş büyüktür ayol! Nüfus kâğıtlarımız çekmecede duruyor.”

“Nüfus kâğıdına kendini on yaş küçük yazdırmak modası artık pek adi bir hile sırasına geçti. Geçen günü Tırabzanlının¹² yetmişlik kaynanasının yaşı nüfus kâğıdında otuz altı göründü. Buna zavallı kadının kendinden başka âlem güldü. Çünkü oğlunun yaşı elliden fazla. Bir adamın nüfus kâğıdından evvel suratına bakarlar hanım.”

“Kocamın saçı sakalı hep boyadır. Onu öyle görüp de genç mi zannediyorsunuz?”

“Boya, saçları vaktinden evvel ağarmış kimselere yaraşır. Hakikaten ihtiyarlamış olanları büsbütün çirkin eder. Sen de boya kullanıyorsun. Niçin gençleşmiyorsun?”

“Kocamda gözün mü var karı? Müezzin sana yetişmiyor mu?”

“Müezzin kadar başına taş insin. Arifliği, zarıflığı kimseye vermezsin. Kocanın erkekliği yokmuş da niçin boyanıyor bakayım? Kendini kime beğendirecek? Başında kalıplı fes,

¹² Trabzon.

ayağında gıcır gıcır ruganlı potinler, ipekli boyunbağı, ortasında oklu yaylı elmas iğne, ısırmalama yapılmış ütülü elbise... Delikanlı oğlun bile o kadar süslenmiyor. Sen ise alık karı evde, sokakta hamam anası gibi gezersin. Kocan da bebek değildir bilirim. Elli beşini geçkindir. Fakat seninle vücudunu yıpratmamış. Hiç gam, keder tutmaz. Senin dırdırından bucak bucak kaçır. Evde durmaz, hemen kendini sokağa atar. Evde çoluğuna çocuğuna sade suya pırasa, ıspanak, semizotu haşlaması yedirir. Kendi âlâ lokantalarda kuzu kızartması, hindi dolmasıyla karnını doyurur. Kocan son zamanlarda komisyonculuktan öyle para kazandı öyle para kazandı ki alyona döndü. Size on para göstermedi. Evinizde insan, kışının altına koyacak sağlam bir iskemle bulamaz. Hâlâ o kırk yıllık ot minderler, soluk basma makatlar...¹³ Hâlâ misafir odanızda o çarpık konsol, üstünde o kararmış hotozlu ayna, önünde hırdavatçılardan düşürülmüş Nuh Nebi yılından kalma kırık lambalar... Senin el âlem içine çıkacak bir kat temiz elbisen, iyi bir çarşafın yoktur. Çoluğunun çocuğunun üstleri başları dökülüyor. Mademki söz buraya geldi. Hepsini anlatayım bari. Hani ya üç ay evveli İzmir'e ticarete gidiyorum diye kocan buradan kaybolmadı mı? İşte o zaman evlendi. Yirmi ikisinde bir karı aldı. Öyle güzelmiş öyle güzelmiş ki bir içim su diyorlar. Fakat bozuk soydanmış. Müjdem ver. Kocan boynuzları takınmış. Artık dal budak salıvermiş. Namuslu karısı Hasna Hanım'ın oturduğu evden içeri o çatal çatal decal kafası artık sığmayacakmış. Kocanın haftada üç dört gece eve gelmediğinin sebebini niye merak etmedin? Bu Çingene çergesi,¹⁴ harap, kafesi çarpık eve gelip de ne yapsın? Öteki evini öyle bir döşetip dayatmış, öyle cici bici eşya ile doldurmuş ki... Küçük Alman Pazarı diyorlar..."

Hasna Hanım, beyninden aşağı saçılarak sam yeli dehşetiyle her tarafını alazlayan bu sözlerin acı etkisi altında evvela şaşalamış, sonra aklını başına toplamaya uğraşarak dikkatle

¹³ Sedir, oturak.

¹⁴ Çingene çadırı.

dinlemeye başlamıştı. Müezzini karısı Nuriye'nin fırından saçılır gibi savurduğu bu son sözler, düşmanca olmakla beraber büsbütün iftira türünden, asılsız şeyler değildi. Kocasının son zamanlarda yaşına uygun olmayan süse, tuvalete, şıklığa verdiği aşırı önem, İzmir seyahati, haftada üç dört gece evde olmaması, tamamıyla doğruydı.

Hasna Hanım, dolına tenceresinin yanından çekildi. Başını asma çardağının direğine dayadı. Yağlı elleriyle saçlarını düzelterek düşünüyordu. O dakikaya kadar kocasının üzerine böyle bir şey yormak aklına gelmemişti. Fakat şimdi komşusu Nuriye, onu öyle bir iz üzerine koymuştu ki bu izin yılankavi gidişlerini dikkatlice takip ederek iki bilinmezden bir bilinene atlayarak yavaş yavaş açıklığa kavuşuyor, son zamanlarda kocasının hâlinde peyda olan garipliklerin karanlıkları yırtılıyor, bazı hakikatler gün gibi aşikâr oluyordu.

III

Evlendikleri zaman Şuayb Efendi yirmi beş yaşında gürbüz bir delikanlı, Hasna Hanım güzel fakat delişmen bir kızıydı. Evlilikleri şimdi otuz beş seneyi bulmuştu. Bu uzun karılık kocalık müddetinde birbirlerini çok gücendirdiler. Aile hayatları hemen daimi bir hırgürle geçti. Hasna Hanım ilk çocuğu Sabire'yi dünyaya getirdikten sonra histeri illetine uğradı. Kadınların tabirlerince henüz kırkı çıkmadan lohusayı döşeğinde yalnız bırakmışlar da al basmıştı. Kadının yaradılışı zaten delişmenken bu al baskınından sonra zırdeli oldu. Hekim, hoca tedavisine çok uğraşıldı. Pek fayda vermedi. Ara sıra kendine biraz sakinlik gelir. Fakat aybaşlarında şiddetle nöbeti tutar. Yalnız kendi evini kasıp kavurmak değil, bütün mahalleyi altüst eder. Kapısının önünden gelip geçenlerle kavgaya tutuşur. Bu nöbet zamanlarında çehresine acayip, garip bir kasılma gelir. Kaşları çatılır. Gözleri büyür. Salyaları akar. Bir lakırdı tufanı, bir saçmalamadır başlar. Uyumaz, söylenir. Yemez, söylenir... Evladına, kocasına, bütün dünyaya düşman olur. Ve âlemi kendine düşman görür. Diline dolayıp saçmalamadığı, eleştirmedığı, aşağılamadığı bir şey bırakmaz. Tımarhanenin azıllılara ait bir hücresinde zincir vurulacak kadar deli değil. Fakat akıllı da hiç değil. Akılca mevcut insanlar çeşitlerinden hiçbir çeşidin kadrosuna dâhil edilmesi mümkün olmayan bu kadını nereye koyacağını, nasıl zapt edeceğini bilemeyen Şuayb Efendi şaşırmıştı. Çünkü nöbet zamanları haricinde kadının halim selim, sakin, işiyle gücüyle meşgul, kadın kadıncık vakitleri de olur. O zaman insan zavallıya acır. Bu sakin anlarında

herkes için iyilikseverdir. Bir ay, bazen daha fazla süren ve hemen uykusuz ve gıdasız geçen azgınlığı esnasında arttığı zannolunan bütün kuvvetini âlemle dalaşmaya sarf ettiği için nöbetin bitişinde yorgun düşer. Sanki bazı zaafını ödemek için tabiat ona büyük bir iştah verir. Yer içer, uzun uzun uyur. Artık söylenmez. En lüzumlu sözler için bile ağzını kıpırdatmaya üşenir. Dudakları buruşup birbirine yapışmış gibi durur. Yanında havadan sudan konuşan kadınlara: “Âlemin dırdırı nenize lazım hanımlar, nefesinize yazık. Kendinize üzüntü arıyorsunuz. Zevkinize bakınız,” yollu nasihatler verir. Nöbeti esnasında her kimin hatırını kırmışsa onlardan özürler, aflar diler. Hasna Hanım’ın yaradılışındaki bu iyiliği, bu kalp temizliğini, bu iyilikseverliği görenler, bilenler, nöbet zamanlarında bu kadının sözlü tacizlerine, saçmalamasına aldırmamaya karar verirler. Fakat tahammül etmek mümkün olmaz. Çünkü nöbeti anlarında bazen sırf deli gibi saçmalar savurmaz. Gayet muntazam söyler. Herkesin can alacak damarını bulur. En gizli kusur ve ayıplarını müthiş bir dikkatle görür. Adi zamanlarında iki sözü bir araya toplayıp söyleyemez bir kadın gibi dururken histeri nöbetiyle beyninde ve sinirinde öyle şiddetli bir uyanış olur ki okuması yazması olmadığı hâlde âdetâ Nabi’leşir, Fitnat’laşır. Sözlerini ok gibi işletecek kadar etkili konuşur. Öyle hazır cevap olur, öyle parlak cümleler sarf eder ki hayret etmemek mümkün olmaz. Düşmanının zaafı ne tarafındadır bilir. Herkesin kalbinde gizli tutmaya uğraştığı yaralarını, zehirli dilinin ucuyla biz¹⁵ gibi deşer, kurcalar, kanatır... İşte o zaman insaf ve vicdanına en mağlup olan bir kimse bile gırtlığına atılarak bu kadını boğmak ister. Bazen sırf iftiralar da icat eder. Fakat bu sözlerini yaratacak, hakikate benzer, aldatıcı şeylerle süsler. Saldırısı hep herkesin haysiyet ve namusunadır. Mahalle halkından birinin ırzı hakkında ortaya bir balgam attı mı, o adam yedi mahkemeden beraat kâğıdı alsa artık temizlenemez. Saldırı anında sözlerini güçlendirmek için yüzüne

15 (Çağatay.) Ucu sivri ve ince, demir alet. tığ.

verdiği sanatkârca ifadelerin, en büyük artistlerce bile taklidi mümkün değildir. Çünkü sanat ile taklit edilmeye uğraşılının bu aslı, modeli, tabiidir.

Hasna Hanım'ın sakinlik hâli iki dudağı birbirine yapışkımış gibi bir duruma geldi mi arkasından hastalık hâli yavaş yavaş ortaya çıkar. Evvela esnemeler, sonra hafif bir çarpıntı, uykusuzluk başlar. Hastalığın seyri başta normal bir yürüyüşdür gider. Sonra tırısa, daha sonra dörtnala kalkar. İşte o zaman etrafında tozu dumana katar. Yedi mahalleyi susadurur. İlk hastalık semptomları belirdi mi ev halkını büyük bir korku ve telaştır alır. Sakinleştirici, rahatlatıcı, uyutucu ilaçlar verilir. Fakat hemen hep faydasızdır. Hastalık seyrini tamamlamadıkça kadını bırakmaz. Bazen iki üç ay sürdüğü de olur. Hasta, şiddetli yürek çarpıntısından, uykusuzluktan, boğazına yuvarlak bir şey tıkanığından şikâyet eder.

Bu isterinin adı, mahallece merak illetidir. “Hasna Hanım'ın yine merakı tutmuş!” haberi, mahalleye yayıldı mı, herkesi bir korunma korkusudur alır. Yakın komşularda kapılar, pencereler, kapanır. Sözler fısıltı derecesine iner. Çünkü komşuların birinden aldığı yahut bir başkası adına uydurduğu sözü, dallandıra budaklandıra süsleyerek aldatıcı bir delil şekline koyduktan sonra bir diğeri aleyhinde kullanır. “Senin için filanca böyle diyor,” der. Bu kadının deliliğini herkes bilir. Fakat kötülük cinnetinden kendini korumak hemen kimse için mümkün olmaz. Bu delinin kurduğu ökselere en akıllı insanlar tutulur.

Bu durumdan mahalleli bazen pek çaresiz kalarak Şuayb Efendi'ye cinneti zamanında karısını ya bir tedavihaneye koymasını yahut evinde kapalı bulundurmasını ısrarla tavsiye etmişlerdi. Fakat deli olup da katiyen kimseye saldırmaz. Ateş, bıçak gibi kazalı şeylere el sürmez. Onun cinnetinin zehri yalnız dilindedir. Yaklaşabildiklerini sokar, zehirler. Bu tavsiyecilere Şuayb Efendi şu cevabı verdi:

“Karım tımarhanelik deli değildir. Bu tavsiyeye mahalle-
liden çok hekimler yetkilidir. Böyle bir harekette bulunmaya
Allah’tan korkarım. Çocuklarımı üzmüş olurum. Biz onun
tabiatını aldık. Huyuna suyuna giderek merakını yatıştır-
maya uğraşırız. Zıddına varmaya hiç gelmez. Tımarhanede
belki büsbütün deli olur. Bizim mahalledeki kadınların çoğu
zihnen karımdan pek üstün değildir. Karımın böyle asabi za-
manlarında onun bunun aleyhinde ağzından söz almak için
yanına gelirler. Lakırdı eşelerler. Siz de karılarınızı biraz zapt
etseniz bu tavsiyeye gerek kalmaz.”

Şuayb Efendi, otuz beş senedir bu belayı çekti. İnsanlığın
gerektirdiği hareket çizgisinden sapıtmamaya uğraştı, vicda-
nıyla insafıyla cenkleşti. Fakat bu uzun seneler zarfında ne
gençliğini bildi ne ihtiyarlığını anladı ne karısından mutluluk
gördü ne de üç gün aile istirahati... Geçim derdi için dışarıda
sürekli uğraşmak, eve gelince her saat dalaşmak... Kendisi
için hayat buydu... Karısı pek kıskançtı. Efendisini kendi
gözünden, kurttan kuştan kıskanırdı. Hastalığın şiddetlen-
mesine bu her türlü ölçülerden çok kıskançlığı sebep olurdu.
Kocası hakkındaki aşırı sevgisini, ona dayanılmaz işkenceler
çektirmek suretiyle gösterirdi. Son senelerde Hasna zayıfla-
dı. Buruştu. Çehresine tamamıyla kocakarılık manzarası, bir
yıpranma çirkinliği çöktü. Her tarafı pörsüdü, sarktı, cildi
esmerleşti, çillendi. Kocası şişmanlığı ve yüzünün tazeliğini
oldukça muhafaza ettiğinden ona nispetle şimdi genç görü-
nüyordu. Hasna Hanım’ın: “Ben saçlarımı boyamayayım da
kocamın yanında anası gibi mi durayım?” endişesi işte bun-
dan ileri geliyordu.

Şuayb Efendi hovardalık kaçamakları yapardı. Fakat pek
gizli, pek seyrek. Karısına bir şey sezdirmemek için yapı-
lacak son tedbirlerin hiçbirinde zerrece kusur göstermezdi.
Uzun müddet kapı çuhadarlıklarında bulundu. Bir şekilde
geçiniyordu. Refaha ermemişti. Son zamanlarda komisyon-
culuğa başladı. Bir iki iş umduğundan çok yüzünü güldür-

dü. Kasasına birkaç bin lira girdi. Zeki, çalışkan bir adamdı. Fakat ömrünün ikinci ezanı “Hayyaalelfelah” ikaz çağrısını çekmiş olduğu ve şimdiye kadar ömrünü hemen yoksuzluğa yakın bir geçim darlığı içinde geçirmiş olduğu için erişmek üzere olan ihtiyarlığını, iki evladını, hasta karısını düşündü. Kendinin ve ailesinin geleceğini kazanmak için daha çok çalışmaya ve birkaç parça gelir kaynağı kazanmaya ümit bağladı. Binaenaleyh kazancını kimseye sezdirmemeye uğraşarak günlük harcamalarına hiç genişlik vermedi. Evvelki ev idare sistemini katiyen bozmadı.

Fakat “determinizm” namıyla bir felsefe vardır ki kaza ve kadere kimse hâkim olamaz. İnsanın her hareketi bir sebepten doğar. Daima iş olacağına varır düşüncesidir. Zavallı adam, bu kelimeyi ömründe hiç işitmemiş olduğu hâlde bu felsefenin fırtınasına uğradı. Ortaya çıkan birtakım sebepler bu iyi niyetini yerine getirmekten kendini men etti.

Eski Zaptiye taraflarında küçük bir yazıhane açarak komisyonculuk yaptığı zamanlar birçok kimselerle görüşüyor, iş yapıyordu. Bir aralık yazıhanesine “Servinaz” isminde kâğıt kavafı bir kadın dadandı. Bilgiç, becerikli, işten sözden yılmaz, çok iş yapmaktan dişi avukat kesilmiş fakat geçkince bir kadın. “Cami yıkılırsa mihrap yerinde durur,” derler. Bunun mihraba ek olarak minberi, maksuresi ve hele son cemaat yeri henüz bozulmamış gibiydi. Yaşça hemen Hasna Hanım’a yakındı. Saçlar daima kumrala boyalı, yüz düzgünle allıkla süslü... Kaşlar gür, gözler hafif sürmeli, tavırları ve edası kendinin hâlâ güzellik tahtından inmemeye yemin etmiş bir eski yosma olduğuna şüphe götürmezdi. Kendine ne iş verilse tamamıyla üstesinden geldiğinden, Şuayb Efendi bu kadınla çalışmayı ilerletti. Fakat kadın, komisyoncunun kasasındaki birkaç bin liranın kokusunu aldı. Eski bir kovukta bal peteği keşfetmiş bir arı gibi adamın başından ayrılmıyordu. Şuayb Efendi’nin soyu soppu, ruhsal durumu, evindeki felaket hakkında mükemmel araştırmaya girişti. Her şeyi

öğrendi. Zavallı adama mükemmel bir sevda tuzağı kurmak için etrafına kazıklarını kaktı. İpleri germekle uğraşıyordu. Yazıhaneye girmezden evvel aralarındaki mevcut işlere dair cilveli, işveli, süslü sözler söyleyerek henüz pembe beyaz ve tombul kalmış kollarını çarşaftan ve dantelalı yenlerinden sıyrarak yazıhanenin üzerine dayar; en cazip, en tatlı tebessümlerini dudaklarının etrafına yaya yaya adamcağızın en derin kalp köşelerine sokulmak ister gibi etkili ve baygın bakışlarla göz süzerek büyük bir samimiyet edasıyla, ahes-te, güzel söze girer. Özetle hayat varlığını yürek tazeleyen, leziz bir içecek gibi herifin boğazından aşağı akıtmak ister. Fakat Şuayb Efendi oralarda değildi.

O, bu kadının yüzünde mevcut işlerinin bazı kısımlarını çekip çevirmek özelliğinden başka bir şey göremezdi. Efendi vurdumduymazlıktan geldikçe kadın, büyüleme sanatındaki var olan fitnesini ve bütün büyüsunu artırır, heyhat muvaffak olamazdı. Kadına bir aralık şüphe geldi. Acaba Hasna Hanım'ın kocası hakkında "Kocamın erkekliği yoktur," diye çıkardığı söylenti doğru muydu?

Meselenin iç yüzü tuhaftı. Şuayb Efendi'nin erkekliği var, hem de işleninmemiş bir maden gibi o yaştaki adamlarda nadir bulunur bir kuvvet ve cevherdeydi. Osmanlı memleketlerindeki gizli maden gibi, Şuayb Efendi kendi erkeklik cevherine kendi bile pek vâkıf değildi. Hasna Hanım onu körlendi zannediyordu. Histeri nöbetleri esnasında ihtiyar karısının vakitsiz olduğu kadar ateşli ve tiksindirici sevda saldırılarından kurtulmak için bu hileye müracaat etmiş ve karısını inandırıcaya kadar senelerce akla kararı seçmişti. "Herifin gözü artık beni görmüyor. Büyü yapıp kocamı bağladılar. O sıırım gibi adam paçavra kesildi. Keskin bir hoca biliyorsanız bana salık veriniz. Büyüyü bozdurtayım. Bu genç yaşımızda herifle kardeş gibi olduk a dostlar!" sızlanışlarıyla çalmadığı kapı, müracaat etmediği tedavi çaresi kalmadı. Kocasını haftalarca tütsülere yatırdı. Yedirmediği kuvvet macunu, takmadığı

nüsha, ıslatıp içirmediği dua bırakmadı. Hoca, tabip tavsiyesinden başka Çingene karısı reçeteleri, dua düzeneğinden olan kunduzlara, köstebeklere, kaplumbağalara, kurbağalara, örümceklere, yengeçlere, şeytanminaresi muhteviyatına, hüt-hüt yumurtalarına varıncaya kadar hep yedi. Karısının gönlünü yalnız bu suretle hoş etmeye uğraştı. Çünkü onun diğer türlü gönlünü almaya kendince imkân yoktu. Vücudunu her nevi tecrübeye sunmaktan çekinmedi. Fakat Hasna Hanım, paçavrayı diriltemedi. Kocasının noksanlığı hususunda artık kadına kanaat geldi. Şuayb Efendi'nin beyni, felaketinin bu yapılması müşkül kısmından kurtuldu. Fakat kadın bütün bütün fitili aldı.

Karısının yedirdiği kuvvetlendiricilere karşı komisyoncunun bünyesi tepkisiz kalmadı. Kanında ve sinirindeki cinsel kabiliyeti, vakit vakit taşkınlık nöbetleri gösterirdi. Fakat yalnız turfanda ve taze meyveler için iştahları depreşen uyuşuk mideler gibi ihtiyarlara özgü gençlere düşkünlük merakıyla maluldü. Kokuları pek koklanmamış, renk ve cazibesıyla parlak, yeni açılmış taze çiçeklere, tazeliğinin ve güzelliğinin henüz dumanı üstünde, güvercin palazı körpe kızlara düşkündü. Günaha girerse de böyleleriyle girmek, yarın ahrette günahının cezasını çekmek için zebanilere yakasını vermezden evvel bu dünyevi meleklerin aşklarının zevkiyle yanmak isterdi.

Meşhur eski bir masal vardır. Bir padişahın çocuğu olmaz. Bir derviş çıkar. Zamanın sultanına bir elma sunarak bu tılsımlı elmayı kadın sultanla yarı yarıya yemeleri ve kabuklarının da kısırağa yedirilmesi tavsiyesinde bulunur. Bu elmadan Allah'ın izniyle nur topu gibi bir şehzade, kısıraktan da düldül misali çevik bir tay doğar.

Bu masalın felsefi hikmetiyle kulağı dolgun olan Hasna Hanım, cinsel coşkunluklarında da kocasından aşağı kalmamak için Nasrettin Hoca'nın nefit yağı hikâyesinden hikmet payı çıkartır gibi tılsımlı kuvvetlendiricileri kocasıyla yarım-

şar yemiş ve kırıntılarını da kediye vermişti. Kedi, o sene Şehzadebaşı kantocuları gibi damlar üzerinde azgın âşıklarla kulak tırmalayıcı kalınlı inceli birçok düettolar okuduktan sonra nihayet martta altı yavru doğurarak cinsel bereketliliğine bütün mahalleyi hayran etmişti. Fakat kocasının meşru ilişkiye isteksizliğinden dolayı Hasna Hanım'ın yediği tılsımlı güçlendiricilerin harareti kanında kaldı. Kadını bütün bütün zehirledi. Şuayb Efendi de ihtiyar damarlarında sevdâ hayalleri depreşmeleri, iliklerinden bir sonbahar şairliğinin uyanıklığını, kanında zamansız gidip gelen aşk dalgaları duyuyordu. Bu aralık karşısına Servinaz Hanım çıktı. Lakin kadın, ismindeki nazla bunun kalbindc bir arzu ateşi uyanıdıramadı. Adamcağız bu kadının düzgün alnında derinleşen buruşuklara bakınca Hasna'nın istek uyandırmak için süslen-diği zamanlardaki yorgun çehresini hatırlayarak onu görmüş gibi oluyor; kanı, iliği, siniri buz gibi donuyordu. Kadın, yalnız ismindeki nazın sihirli kuvvetiyle yetinmeyen bir kur-nazdı. İhtiyar kalplerin geç tutuşur, fakat bir kere kıvılcım-landıktan sonra ateşin köhne yanları derhal sarıp bitireceğini biliyordu. İş, sihirli oku hedefe iyi isabet ettirebilmekteydi. Herfin yıkılmaya yüz tutmuş ihtiyar kalbini fetih için ye-minler etti. Hiçbir şeyden çekinmeyecek ve yılmayacaktı. Komisyoncunun yönelimlerini inceden inceye soruşturmaya girişti. Zaafının, bağımlılığının gençlere özel olduğunu; bi-naenaleyh kavaf kadın, silahı kendi yorgun ve titrek elinden metin, genç bir avcının amansız başarılı ellerine vermek ge-rektiğini anladı.

Servinaz'ın Binnaz isminde, hayatının yirminci senesine adım atmış, Cenâb-ı Hâlık bütün itinasıyla övmüş yaratmış, cidden müstesna bir güzelliğe sahip, şeytan, fettan bir kızı vardı. Namuslu ve temiz bir ortamda yetişseydi birbiriyle yarışan güzelliğiyle zekâsına paha olmazdı. Fakat bir ana-dan bin babadan mahsul olan bu Binnaz, fuhuş çöplüğünde doğdu. Aştan doğmuş bir güzellik, tutuşmuş iki kalbin alev-lerinden fırlamış bir haramzadeydi. Haram şey tatlı olur sö-

zündeki iddianın doğruluğuna bu kızın yaradılışından bariz bir örnek olamaz. Onun lezzetini şekerler, ballarla mukayese pek kaba ve tatsız düşer. Tasavvur edilen benzetmelerle tarif etmek mümkün değildir. Edasına, tadına söz yoktu. Fakat nihayet pek yürek yakan, en acı ve öldürücü zehirlere dönüşen tatlılardandı. Yurtdışında büyük bir tahsil görmemiş, Güzel Sanatlar'a gitmemiş; Öğretmen Okulu'nun semtine uğramış, o, özel ana mektebinde sanattan nasiplenmişti. Anasının, âşıklarına verdiği gizli ziyafetlerde ruha işleyen gazeller okur, oradakilerin akıllarını da beraber zıplatacak çiftetelli oynar. Maçiçte, tangoda, Paris artistlerini gölgede bırakırdı. Anasının göstermelik olarak meslek edindiği kavaflıktaki başarısı kızının yüzündendi. Binnaz'ı billur şişeye konmuş bir hayat ve neşe suyu gibi iştahlılarına yalnız dışından yalatır, kimseye bir yudum yutturmazdı. Harareten yanan bir ağız böyle duru bir sevda suyunu kabın haricinden yalamakla nasıl daha çok ateşe uğrarsa buna da dil uzatanlar öyle tutuşurlardı.

Karı, kendi aşk sihriyle komisyoncuyu çarpamayınca av silahını kızının eline verdi. Kendi hasta olduğunu söyleyerek işlerin takibi için yazıhaneye Binnaz'ı göndermeye başladı. Anası, çekirdekten yetiştirdiği kızına artık sanatı devrediyordu. Binnaz hem kaçır hem davul çalar deyimini doğrularcasına komisyoncunun karşısına öyle melekçe bir şeytanlıkla çıktı ki zavallı Şuayb Efendi bu nadir güzelliği görünce gökte huri kardeşlerinden ayrılmış bir gökyüzü sürgünü zannetti. Bu cazibede bir kadının bir erkeği ne gibi kaza ve belaya sevk etmek sihirli kuvvetine sahip olacağını düşünerek o zamana kadar kınayarak baktığı Adem'in kabahatine hak verdi. Kendi de böyle bir günah için cennetten kovulmayı göze alıracak ahlaki kararsızlığa düştü. Kendi sade hayatının hayallerini dolduran, dumanı üstünde cinsellik sofrası işte bu idi. Ağzının salyası çoğaldı. Yutkunuyor, yutkunuyordu. Zavallı adamcağız şair değildi. Kendi kendine küçük dilini yutarcasına: "Heyyyy... Bu nasıl mahlûk böyle be! Bir lenger kay-

mak, kaymak, kaymak...” şaşkınlığıyla salyalarının yarısını içeri, yarısını dışarı akıttı. Onun gözünde beğeni ve şairlik beyazlık, yumuşaklık, lezzet ve letafetçe kaymaktan üstün hiçbir şey yoktu. Bütün tutkulu benzetmelerini bu kelimeyle ifade eder; imrendiği her şeyi buna benzetirdi. Kaymak... Biçare adam nihayet kaydı. Tepesi aşağı baş döndürücü bir patinaj yaptı. Artık bir daha doğrulamadı.

Bu bir lenger taze, nefis kaymak, komisyoncunun zihnini öyle bir kaplayış kapladı ki evde, sokakta, uykuda aklında hep o... Hep o kaymaktan tatmak kuruntuları... Yemeğin lezzetini tasavvur etmek... Rüyalarında bu lengerin kıyısından bucağından banmaya uğraşırdı.

İhtiyarların çoğuna yaşlılık hırsı dedikleri cimrilik gelir. Sebebi, öteki hazların azalarak boş bıraktıkları yerlere bir bencillik gelmesi, servet kazanma kaynak ve fırsatlarının azalması, vücudun çalışmak kuvvetinden düşmesi, binaenaleyh âhir ömründe sefaletle maruz kalmak korkusudur. Bu hâl, Şuayb Efendi’de başlamıştı. O ucuza bir hovardalık etmek istiyordu. Kıza karşı uyanan bu sevgide meşruluğun kokusu yoktu. Eğlenip geçmek fikrindeydi. Bu bir lenger kaymağın okkası değil, dirhemi kendine kaç yüz liraya mal olacağını hesaplayamadı. Bir tutam pastırma parçasına hayatını feda eden bir fare gafletiyle kapana girdi.

Kızın yazıhaneye uzun müddet gelip gitmesi için anasının hastalığı uzasın diye kalben dua ediyor, fakat gösterme bir nezaketle daima:

“Valide hanım iyileşiyor inşallah...” sorusunu sorup da Binnaz’dan:

“Ah hayır efendim daha bir müddet sokağa çıkamayacak zannederim...” cevabını aldıkça memnuniyetine dur durak olmuyordu.

Binnaz, komisyoncuya ne yılışıklık göstererek aşırı ilgi gösteriyor ne de büsbütün soğuk duruyor. Ağırbaşlı, ciddi

bir serbesti içinde namusluluk, meleklerin iffetine benzer bir toyluk ve masumiyet gösteriyor, herifin iştahlı bakışlarını bütün bütün parlatmak için nurdan yapıma gerdanı, billur bilekleri göstermek gerektikçe kaza ve dalgınlığa verilebilecek suni gafletlerle çarşafının ucunu, kenarını düşürüyor; Şuayb'ın yutkunmaları artıp gözleri döndükçe onun her türlü saldırı cesaretini kırarak tavırlar alıyordu.

Kızın yazıhaneyi ziyaret ettiği günlerde, daha o gelmezden evvel komisyoncu odasını boşaltarak âşık olduğu kızı yanında uzun müddet tutabilmek için beş dakikalık işlere birkaç saatlik konuşma genişliği vermek çarelerini düşünür; uzun uzun, tatlı, eğlenceli sohbet ortamı hazırlamaya uğraşır; fakat kendisi tabiat olarak pek konuşma ustalığına, zarif ifadelerle sahip bir adam olmadığından o yutkunmaları esnasında yaş, kuru, aklındakileri de çiğneyip yutar. Ne söyleyeceğini şaşırır.

Binnaz'ı karşısına oturtuktan sonra hemen daima değişmez bir tekdüzellikle aralarında şu konuşma tekrar eder durdu:

“Valide hanım iyidir inşallah.”

“Hamdolsun, biraz...”

“Aman aman, sokağa çıkmasın. Malum a, kırk yaşından sonra gelen hastalıklar inatçı olur. Maazallah çabuk nükseder. Her nükste de vücut düşer. Evvelki hastalığa başka hastalıklar karışır...”

Bir gün komisyoncu bu soru-cevabın rutin tekrarından sonra karşısındaki peri yüzlüyü izlemeye dalar. Lakırdıyı unuttur. En sade kelimeler ağzında çetrefilleşir. Çabuk kaçırmamak için Binnaz'ı oyalamak, eğlendirmek arzusuna düşer. Fakat adamın bütün konuşma kuvveti sıvılaşarak ağzından salya hâlinde aktığından lakırdı kıtlığına uğrar. Nihayet:

“Cigara, kahve?”

“Kullanmam efendim.”

“Ama bizim Agop iyi kahve pişirir. Herif babadan dededen bu hanın gedikli kahvecisidir. Ermenidir ama sanatı gereği ‘mümessek’in manasını bilir.”

Binnaz şaşkınlıkla:

“Mümessek ne demektir efendim? Ayıp değil ya, bendeniz bilmem.”

Şuayb Efendi başını kaşır. Kendisi de pek iyi bilmediği bu kelimenin manasını açıklamaya uğraşarak:

“Mümessek... Şey... Mümessek, kahve demektir... Eski tabir... Şimdi bunu ne pişiren kaldı ne içen.”

“İşte Agop pişiriyor, siz içiyorsunuz ya!”

“O öyle der, pişirir. Ben de o niyete içerim. Fakat nerede o eski mümessekler... Bana merhum pederim tarif ederdi. Ona da babası anlatırmış.”

“Nasıl tarif ederdi?”

Bu esnada Binnaz mendil çıkarmak bahanesiyle göğsünü açar. İnadına, dikine susta duran bir çift beyaz ilik memenin yuvarlakları arasından uzun bir “ah”ın elifi gibi ucu aşağı kaçmış göğüs çizgisini görünce “Kişinin fikrindeki neyse zikri de odur” deyiminin anlamına uygun olarak komisyoncu ağzından birkaç defa istemeden:

“Kaymak... Kaymak...” tutkunluk sözlerini kaçıır. “Mümessek”ten kaymağa atlamak garipliği karşısında güya yaptığı dalgınlık hatasına bir anda intikal etmiş gibi bir süratle Binnaz göğsünü kapar. Herif devirdiği çamı anlar. Bu defa nasılsa bir hazırcevaplık kurnazlığı göstererek hemen salyalarını yutup:

“Yani bir tabak kaymaklı dondurmaya bir diyeceğiniz yok ya?”

“Mademki emir buyuruyorsunuz...”

“Esağfurullah, emir değil rica... Benim de içim cayır cayır yanıyor da... Karşılıklı atıştırsak fena olmaz.”

Binnaz çatkın bir çehreyle önüne bakar.

Komisyoncu eski, iri çamın yanına bir ufak daha devirdiğini anlayarak:

“Hava sıcak... Benim de kanım kızgındır. Bazı bazı tepemden topuklarıma kadar bir hararet alıyor. Bu ateşimi dondurmaya yatıştırıyorum. Fakat küçük hanım sizin kanınız benimkinden daha kızgın olmalı.”

Binnaz acı bir mahcubiyet tavrıyla:

“Affedersiniz efendi hazretleri...”

“Yok, hâşâ o manaya değil... Yani delikanlısınız demek istedim. Bilmem bu tabir kadınlar hakkında da kullanılır mı? Kaynar kanlı, fıkırdak kanlı da diyebiliriz.”

Şuayb Efendi edepi, dikkatli bir dille konuşmak çabasıyla dayken yaşına uymayan bu hovardaca taşkınlıklar, içinden kaynayıp saçılıyor; bir türlü nefsinin kontrol etmeyi başaramıyordu.

Bir müddet sessizlikle geçti. Kız muğberce ve dalgın duruyordu. Komisyoncu yine dayanamadı:

“Küçük hanım, niye daldınız? Ne düşünüyorsunuz?”

Binnaz, sohbetin akışını değiştirmek ister gibi bir ağırlıkla:

“Mümessek kahvenin manası...”

“Düşündüğünüz şeye bakınız. Kim bilir bu tabiri hangi bunak tiryakinin biri uydurmuştur.”

“Kelimenin şekline bakılırsa misklenmiş demek olacak.”

“Ha ya, öyle ya, miskle terbiye edilmiş kahveye denir. Miske de gelir, miskinliğe de uyar.”

İhtiyar âşık zile basar. Ağzı dolusu bir emirle:

“İki tabak kaymaklı dondurma!” derken Binnaz itiraz eder:

“Benimki vişneliyle karışık olsun.”

“Fakat kaymağın içine ekşi karıştırmak...”

“Sade tatlı yürek yakar da...”

“Tabiat bu ya!”

Şuayb Efendi zamparaca bir cümle sarf etmek isteyerek:

“Kendileri baştan aşağı kaymak olanlar kaymaktan pek o kadar hoşlanmayabilirler.”

Bu kaba zarafetin karşısında Binnaz mütevazı bir tebesümle önüne bakar. İhtiyar âşık bundan cesaret alarak bir zarafet daha paralamak için:

“Ben kaymaktan çok hoşlanırım. Her şeyin kaymaklısını severim, hatta kadının bile.”

Bu defa kız yüzünü ekşitir. Adamcağız bu acılığı tatlılamak için yarım düzine kadar kahkaha salıverir. Dondurmalar gelir. Komisyoncu sevda çarpıntısından biraz titreyen eliyle tabağı kıza sunar.

Binnaz, beyaz bileğine gönlü altüst eden kavisler verecek edalı bir şekilde narin parmaklarıyla tabağı alır. Kaşığın ucunu dondurmaya hemen bulaştırarak dudaklarının açılıp kapandığı hiss olunmaz bir kibarlıkla yemeye başlar. Komisyoncu kürek doldurur gibi kaşığı bir daldırır, akıntılar boş gitmesin korkusuyla tabağı da çenesinin altına yanaştırır. Ağzı, dondurmanın soğukluğuyla şişkin, gözler hayvani bir zevkle süzgün olarak bakışlarını kıza diker. İnsana sahte şeffaflık hissi veren o gerdandan dondurma nasıl inecek? Görmek ister. Benzetme dağarcığı pek sınırlı olan ihtiyar sevdalı, bunu ancak bir kaymak lülesinin deliğinden yine bir kaymak

parçasının geçişine benzetebilir. Fakat tutkulu bakışları, bir ressamı resim yapamayacak duruma düşürebilecek gerdanın beyaz gölgeleri arasında dolaşırken, kızı izlerken şaşkınlıktan elindeki tabağı çarpıtır, dondurmanın erimiş kısmı, beyaz bir kaytan sarkıntısıyla göğsünden aşağı şelale olur. Binnaz, herifteki bu hayranlık halinin farkına varır. Fakat aldırılmaz. Onu daha fazla büyüleyecek gönül çelen duruşlar alır.

Dondurma şelalesine salyaları da karışan ihtiyarın tutkunluk hâli, şairin:

Akar gönlüm süt gibi leyyin, beyaz

Arar bir mansıb-i münbit ü feyyaz

nazmının ifade ettiği bir tuhafılık oluşur. Nihayet Binnaz, uyarıcı bir tebessümle:

“Efendi hazretleri sıcaklığınızın şiddetinden tabaktaki dondurma eridi. Üstünüze taşıyor...” deyince komisyoncu zevk âleminde uyanıp önüne bakarak:

“Eyvah berbat olmuşum!” yakarışıyla temizlenmeye uğraşır. Bu dalgınlık mahcubiyetini tamir için bir söz araştırır. Kızın elindeki vişneli, kaymaklı dondurmaya bakarak şairlik taslamak ister:

“‘*Pembelikle imtizâc*¹⁶ *etmiş tenin.*’ Böyle bir şarkı vardı.”

Binnaz, ayağıyla hafifçe tempo vurarak ezgili, nazlı, ahesste, güzel bir sedayla şarkıyı mırıldamaya başlar. Komisyoncu fazla neşeden, kaşık kullanmaksızın dondurma tabağının sulu sepken muhteviyatını bade çeker gibi diktikten sonra:

“Yanıyorum, birer tabak daha... Dondurma tenekesine girsem serinlemeyeceğim!”

Ateşler içinde bağırır...

16 Uyum.

IV

Evde valide hanımın hastalığı, yazıhanede Binnaz'ın ciltleri uzadıkça komisyoncunun yıllanmış katı gönlü sevda feyziyle suya konmuş peksimet gibi şişip yumuşuyordu. Ümit, aşkı besler, semirtir, nihayet taşırır. Saldırımlara düşürür. En mahcup insanlara cüret, cesaret getirir. Bîcare adam dondurmalar, buzlu şerbetlerle ateşini teskin ede ede artık doyum noktasına vardı. Serinleyemez oldu. Artık ağzını, aşkın tatlı kaynağına vererek yüreğine sığamayan şişkin gönlünü indirmek, kandırmak istiyordu. İşte dumanı üstünde, turfanda bir meyve, bütün tazeliğiyle nazlı bir fidan üzerinde sallanarak komisyoncunun iştahı köpüren ağzını sofraya davet ediyordu. Adamcağızın, iki çeneleriyle sinek avlayan bazı hayvanlar gibi birkaç defa “hapıcık” yapmaya atılsa, bu ağız sulandıran meyvenin en gevrek tarafından dişleyerek ihtiyar kanını gençliğe aşılatabileceğinden şüphesi yoktu. Niye bekliyordu? Servinaz'ın bozuk takımdan bir kadın olduğu aşikârdı. “Kenarına bak bezini al, anasına bak kızını al” atasözünün hikmetine kapılarak saldırıma karar verdi. Çünkü artık kendini zapt edemez bir hâle gelmişti. Bir gün yazıhanesini tenhalaştırdı. Binnaz'ı özel odasına aldı. Kıza sezdirmeden kapının anahtarını çevirdi.

Komisyoncuda, ilk âşıkça saldırının şairliğinden zevk elde etmek için sevgilisinin önünde dize gelerek derin ahlar, etkili cümlelerle sevda sahnesini ıslatarak ilan-ı aşk etmek inceliği yoktu. O, karşı karşıya oturup da bir iki hoşbeşten sonra pek acıkmış bir hayvanın, gördüğü yiyeceğe bütün açlık şiddetiyle atılması gibi doğal bir saldırıyla birdenbire ye-

rinden fırladı. Kıza sarılmak, iri kollarının arasında sevdiği kızı sıkı bir sevda çemberine almak istedi. Fakat genç kız saldırıdan evvel ihtiyarın gözlerinde ortaya çıkan donukluktan saldırı niyetini anladığı için nefsini müdafaaya hazırlanarak iri bir gülle gibi üzerine çullanmak isteyen bu ağırlığı o narin, nazik vücuttan beklenmedik bir şiddetle itti. Tehlikeyi def etmeyi başardı. Komisyoncu bir kuş tutmaya atılıp da kuyruğu elinde kalan başarısız bir avcı gibi kucaklaşmaya hazırlanmış kollarıyla kızın kalktığı sandalyeye sıkı sıkıya sarıldı, kaldı. Neye uğradığını bilemedi. Ateşli dudakları sandalyenin arkılığına yapıştı. Âşıkça bir teyemmümle¹⁷ salyalı öpücüklerini bir müddet orada dolaştırdı. Çünkü o, kati bir kucaklaşma niyetiyle atılmıştı. Sevda ateşinin itici kuvveti tembelliğe dönüşünceye kadar eline her ne geçerse onu kollarının arasında sıkacak, dişleyecek, emecekti.

Zavallı âşık ihtiyar, sandalyenin hissiz kuru tahtalarını şehvetli iki kolu arasında çatırdatıp kemirdikten sonra, tasavvur ettiği kucaklaşma lezzetini bulamayınca afalladı. Yine davrandı. İkinci hücumu atılırken Binnaz sığındığı köşeden iki elini korumak için uzatarak güçlü bir yakarışla:

“Efendi, Resûl-i Kibriyâ hakkı için dur...” dedi. Efendi, gönlünde kaynaya kaynaya buharları kalbini parçalayacak mertebede istim tutmuş aşkının iyileşmesine mani bu büyük andın manevi engeli karşısında “silah omuza”dan “rahat dur” vaziyetine gelebilmek için ileri öne bir iki sendeledi. Aşk çekiyor, ant itiyordu. O, bu iki zıt kuvvetin arasında dengesini bulmaya uğraşırken Binnaz başını bulunduğu köşenin iki duvarı arasına vermiş hazin hazin ağlıyordu. O ne! Bugün komisyoncunun aşk bayramıydı. Böyle gülünecek bir günde ağlanır mı? Tuhaf şey... Yahut Şuayb Efendi için bugün hayatının amacı olan aydınlık bir zifaf gecesi idi. Tam istenene kavuşulacak bir zevk ve neşe anında gözyaşları... Bu sevinç bayramının mateme dönüşmesindeki tuhaflık, zavallının ka-

¹⁷ İslamda, su olmadığı zaman toprakla alınan abdest.

lın kafasında bir türlü bir açıklık, uyanış göstermedi. Bu hazin muammanın izahını bekleyerek şaşkın şaşkın duruyordu. Çünkü bu hazin ağlama, gönlündeki aşk arzusunun cenaze töreni gibi bir şeydi. O da sonsuz neşeden bir anda sınırsız ümitsizliğe düştü. Meydanda cidden ağlanacak bir şey varsa o da gözyaşlarıyla bu kederi ıslatmaya hazırdı.

Komisyoncuda ağız açık, dudaklar titrek, eller susta vâri. Sanki “ferma”¹⁸ için işaret bekleyen tuhaf bir durum vardı.

Kız, bir emirle saldırıyı durdurduğu, karşısında yaklaşma arzusunun titreyişiyle zangırdayan, buram buram tüten, yanan bu ihtiyar düşkününü yukarıdan aşağıya süze süze matemli bir dille:

“Efendi hazretleri, kâğıt kavafı Servinaz’ın kızı Binnaz, böyle bir saldırıya ömründe ilk defa olarak maruz kalmıyor. Bunu itiraf ederim. Ben buna çok uğradım. Bu tehlikeyi üzerime davet eden ananın perişan hayatıdır. ‘Kenarına bak bezini al, anasına bak kızını al.’ Siz de bunu dediydiniz değil mi? Hiç şaşırmıyorum. Haklısınız... Fakat bir bekâr kızın kutsiyeti adına sizden rica ederim. Her türlü saldırı fikrini kalbinizden çıkarınız. Şuraya, karşı karşıya oturalım. Acıklı, sefil hayat hikâyemin ortasından, ucundan size ağlanacak bazı safhalar açıp göstereyim. Beşer, bazen şaşar. Zararı yok. Yüzünüzde bir iman nuru görüyorum. Birçoklarının efsane olarak dinledikleri sözlerim belki tecrübeli, insafı kalbinizde bir teselli yankısı bulur. Neticede tekrar edeceğim bir şeyi işte burada söylüyorum. Dünyada ırzımdan başka dayanacak bir şeyim ve avuntum yoktur. Allah’ın bana emaneti olan bu yüz akımı, beni sefalet çirkefinden kurtaracak olan kurtarıcıma takdim edeceğim. Onun için saklıyorum. Canımı alınız, ırzıma dokunmayınız. Yegâne hayat ümidim odur.”

Şuayb Efendi, bu şaşaalı nutuk karşısında gözlerinin çapaklarını silmeye uğraşarak bu ahlak konuşmacısının yerindeki, evvelki fıkırdak Binnaz’ı, Servinaz’ın oynak kızını

¹⁸ Av köpeğinin avını kıpırdamadan gözetlemesi.

arıyordu. Fakat ne gezer! Şimdi karşısındaki kadın, bir anda başka bir kimliği bürünen bir mahlûk olmuştu.

Binnaz, ifetine edilen bu saldırıdan dolayı kederle kanan kalbinin sızıntılarını içirmek için gözlerine tuttuğu mendili bir müddet komisyoncuyla kendi arasında bir siper gibi kullandı. Bu sanatkâr kız, güldürülerini bir tiyatro sahnesi üzerinde değil, hayat âleminde, fırsat düşürdüğü durumlarda oynayan yaradılıştan komedyacılardan. Oyunlarına güldürü şeklinde başlar, dramla nihayet verirdi. Binnaz, rolünün mühim kısmına geldiğini anladı. Birdenbire mendilini yüzünden çekti. İhtiyar âşığını sitemli, azarlayıcı bakışlarla dik dik süzmeye başladı. Bu sessiz bakışında ne derin imalar vardı. Nihayet mağduriyet ve pişmanlığından dişlerini gıcırdatarak dedi ki:

“Ah efendi, dünya denilen bu zulüm âleminden alınacak o kadar büyük hınçlarım var ki...”

Şaşkınlığı artan komisyoncu:

“Benden çıkaracak hiçbir öfken yok ya?”

“Estağfurullah, nasibim böyle, kime ne diyeyim? Kaderim beni ezmek için başıma sizin gibilerini musallat eder. Siz, talihimin bilmeyerek yardımcılarısınız. Bunların içinde yaş itibariyle belki siz en söz anlayanı, dert dinleyeni, hakikati idrak edeni olabilirsiniz.”

Hayaller minaresinin tâ aleminden sert bir tecrübe toprağı üzerine düşen zavallı komisyoncunun o günkü kati maksadı söz anlamak, dert dinlemek değildi. Binnaz’a kavuşma zevkinden başka hiçbir hakikati idrak de istemiyordu. Fakat başka çare var mıydı? O Binnaz’ı bir kapanaya düşürmek isterken kız onu müşkül bir mevkide bırakmıştı. Kurduğu sevda planının böyle cılk çıkmasına o kadar yeriniyor, üzülüyor, içi yanıyordu ki bozuk kavaf kadının bu namuslu kızıyla şimdi karşı karşıya seksen tabak dondurma yese bu ateşini söndürmek mümkün olmayacaktı.

Binnaz ihtiyar düşkününün hücumundan bozulan tuvaletini, saçlarını, ötesini berisini düzelterek şimdi ara sıra üzerine dikilen bu şehvetli adamın haram bakışlarından vücudunu korumak için çarşafıyla iyice kapandı, örtündü. Uğradığı bu saldırının acı hakaretini pek cazip, pek tatlı ela gözlerinin matem nemleri içinde boğmaya uğraşarak nazik kırıtmalarla düşündü, düşündü. Süzüldü, süzüldü. Hazin edalarla başladı:

“Başınızı ağrıtmazsam...”

“Estağfurullah.”

“Çektiğim hayat acılarından bir nebzeciğini anlatacağım.”

“Buyurunuz.”

“Analarının karınlarında iken babalarını kaybederek dünyaya yetim gelen bedbaht çocuklar çoktur.”

“Maalesef...”

“İşte cariyeniz, onlardan daha bedbahtım.”

“Vah vah... Niçin acaba?”

“Çünkü yetim doğanlar babalarını bu dünyada göremeseler de hiç olmazsa onun bıraktığı bir isme sahip olurlar ya...”

“Şüphesiz...”

“İşte benimki şüpheli.”

“Acayip... Pederinizin ismi yok muydu?”

“Pederim yok ki ismi olsun.”

“Babasız doğmak, Hazreti İsa’ya mahsus bir mucizedir. Cenâb-ı Meryem her şüpheden temizdir. Fakat bu müstesna-yı örnek tutarak aynı iddiaya kalkan diğer kadınlara inanılmaz. Doğrusu...”

“Validem, bendenize hamile kaldığı esnada münasebette bulunduğu erkeklerin çokluğuna bağlı olarak benim kimin neslinden geldiğimi tayin edemiyor.”

“Acıklı hâl...”

“Böyle benim gibi bir nesille soyunu sopunu tayin edemeyen bedbaht bir kızın iffetiyle yaşamaya hakkı olamaz mı?”

“Niçin olmasın, kamburlardan fidan boylu çocuklar yetiştigi gibi midyeden inci doğuyor. Fakat nüfus kâğıdınızda kayıtlı olan peder ismi nedir?”

“Abdullah...¹⁹ Allah’ın kulu çok... Hangisi?”

“Anasının günahını çeken vah zavallı mağdur, masum çocuk...”

“Annemin karnında meydana gelişim işte böyle felaketle başlamış. Validem hamile olduğunu anlayınca beni düşürmek için başvurabileceği çarelerin hiçbirini ihmal etmemiş. Fakat ben daha hayatın girişinde uğradığım bu aşağılamalara büyük bir sebatla karşı koyarak dünyaya gelmişim. Hamilelik, o meslekteki kadınlar için en fazla korkarak uğradıkları büyük bir kaza; çocuk, en istemedikleri bir ayak bağıdır. Allah’ın bazı böyle takdirleri vardır. Ben validem için bir felaket, o benim için bir musibet olarak dünyaya gelmişim... İlk avazlarımı bile işitmek istemeyerek bir sütnine bulmuş, hemen beni başından def etmiş. Karnından yükü boşalttıktan sonra yine zevkine, eğlencesine koyulmuş. Ben sütninemin evinde üç dört yaşına gelince gayet dilli, sevimli bir çocuk olmuşum. Validem ara sıra gelir beni görürmüş. Günün birinde sütninem vefat etmiş. Annem beni verecek münasip başka bir yer bulamamış. Yanına almış. Bu felaketli hayatımın başlangıcını hâlâ acı gözyaşlarıyla hatırlarım. Evimize türlü türlü erkekler gelir ve annem bunların hepsini bana babam olmak üzere takdim ederdi. Başka çocukların hep birer babaları olduğunu bilmediğimden bu bendeki baba bolluğuna çok sevinirdim. Çünkü bu çeşit çeşit babalarım evimize her gelişlerinde elime yemiş, şeker, para sıkıştırırlardı. Bir gün sokakta çocuklarla oynuyorken aramızda kavga çıktı. Bana: ‘Orospu

¹⁹ (Ar.) Allah’ın kulu.

çocuğu,’ dediler. Ben ağlayarak eve geldim. Bunun ne demek olduğunu annemden sordum. Kızdı. ‘Onların analarının gizli işledikleri günahı ben açıkça yapıyorum. İşte farkımız bu!’ diye yüzüme bağırdı. Bir zaman beni sokağa salıvermedi. Bu gizli, açıkça işlenen günah neydi? Bunu bilmiyor, çok merak ediyordum. Birkaç yaş daha büyüdüm. Şaklaban, şakrak bir kız oldum. Evimizin geniş ve kuytu bir odasına kurulan meclislerde çoğunlukla ney, keman, kemançe, ut, kanun çalan; güzel şarkı okuyan efendiler, daha doğrusu babalarım bulunurdu. Bazen beni odaya çağırarak oynatırlar ve bende dansa büyük bir kabiliyet görerek validemi tebrik ederlerdi. Bana: ‘Adımını şöyle at, gözlerini böyle süz, göbeğini öyle titret’ gibi edilen tarifler, dersler kabiliyetimin üzerinde öyle büyük tesirler gösterdi ki gide gide meclisin en küçük fakat en mahir ve en çok alkışlanan oyuncusu ben oldum. Bize gelen erkek misafirler genç, güzel, süslü kadınlarla çift gelirlerdi. Beylerden, hanımlardan oynayanlar da olurdu.”

Ben bu oyuncuların bütün hareketlerine dikkat ederek her tavırlarından kendim için bir ders çıkarırdım. Ben meclisin ortasında küçük boyumla göz süzüp göbek atarken bazen annemin zamparaları aşka gelerek: ‘Servinaz öyle bir kız yetiştiriyorsun ki sekiz on sene sonra bu afet İstanbul ufuklarını baştan başa ateşe verecek!’ naralarıyla benim geleceğimden bahsederlerdi. Evet, zavallı ben, fahişe Servinaz’ın masum kızı, fuhuştan doğmuş, fuhuş içinde yaşayacak, fuhuş muhitinde ölecektim. Allah’ın takdiri, alınma böyle yazılmıştı. Bu mahkûmiyetle büyüyordum. Elim işe yaraşmaya başladığı vakit ilk öğrendiğim hizmet, sarhoşlara meze hazırlamak, içki tepsileri donatmak, sakilik etmek oldu. On, on bir yaşlarına geldim. O masum yaşlarıma hürmet görmedim. Artık tacizlere uğruyordum. Sarhoşlar beni kapı aralarında sıkıştırma başladılar.”

Binnaz bir üzüntü sağanağıyla durdu. Hafif fakat iniltili gözyaşlarıyla o nazik, körpe göğsü sarsıla sarsıla yine devam ederek:

“Bir zamanlar benim çocukluk masumiyetimle babaların sandığım herifler, ara sıra annemle kavga ediyorlar, onu dövüyorlar, yaralar bereler içinde bırakıyorlar, ah birbirlerine ağza alınmaz terbiyesiz ve duygusuz kimselerin bile işitmekten hayâ edecekleri ne fena sözler savuruyorlar; ne iğrenç hakaretlerde bulunuyorlardı. İyiyi fenayı daha açıkça anlayacak bir şuur kazandıkça içinde büyüdüğüm bu çirkefin, fişkıllığın buharları beni boğmaya, o ağır buğu kanımı zehirlemeye başladı. Arsızlık ve namussuzluğun ne büyük bir felaket olduğunu anladıkça iffet ve masumluğa hürmet ve sevgim artıyor; anneme benzemeyerek iffetli kalmak arzusuyla yüreğim cayır cayır yanıyordu. Lakin benim gibi bir haramzadenin, anasının zamparaları arasında büyüyen bir fahişe kızının kalbinden geçirdiği bu iffet kuruntusundan gülünç bir şey olur mu! Annem uğradığım tacizlere şahit olunca fena hâlde kızıp köpürerek: ‘Dokunmayınız benim yavruma. Ben onun kaymağını bir iştahlı paşaya, bir mirasyediye bin liraya satacağım,’ diyordu. Evet... Zavallı ben, kaymağı satılık bir fahişe yavrusuydum. Keşke dünyaya kör, topal, çirkin, gudubet geleydim de öyle bir kadından doğmayaydım. Yaşım artarak vücudum serpildikçe tehlike de benimle beraber büyüyordu. On beşine, on altısına geldim. Yüksek fiyatla benimle evlenmek isteyen adaylar baş gösterdi. Annem benim ırzımı müzayedeye koymuştu. Beni büyük bir dehşet aldı. Evden fırar planları düşünmeye başladım. Fakat nereye kaçacaktım? Ben körpecik bir piliçtim, her taraf beni boğmaya hazırlanmış sansarlarla doluydu.”

Şuayb Efendi hâllenir gibi derin derin göğüs geçirerek içinden: “Allah Allah, sanki şimdi öyle değil misin a yavrum!” dedi.

“O müthiş geleceğe giden bu aşağılık hayattan kurtulmak için bir gün kendimi bahçemizdeki ağzı açık kör kuyuya attım. İçinde su yokmuş, boğulmadım. Otların, çalılarının üzerine düştüm. Vücuduma bir şey olmadı. Annem kızdı: ‘Seni

ben mi doğurdum? Şüphe etmeye başladım. Zerre kadar bana çekmemişsin. Ben, sen yaştayken bekâret denen şeyin yalnız adını işitirdim. Onun kendimde varlığını hatırlamazdım bile.”

Binnaz'ın bu namusluluk sevdası, bu tesirli iffet düşkünlüğü hikâyesi komisyoncunun kalbinde ona karşı parlamış ateşin şiddetini sakınleştiremiyordu. Kız, kavuşmayı imkânsız gösterdikçe zavallı ihtiyar bütün bütün fitili alıyordu. Fattan Binnaz bunun farkındaydı. Bu namusluluk maskesi altında yangına körükle gidiyor, onun âşıkça saldırılarını reddederek bîçareyi bütün bütün cezbediyordu.

Kız bir üzüntü nöbeti geçirir gibi durdu. Dinleniyordu. Altın parıltıları saçan, gençliğinin tazeliğiyle cazibeli gözlerini muhatabının yüzüne dikti. Şuayb'ın işi bitti. Tâ kalbine kadar bir elektrik sondası atılmış gibi etkili bakışların tesiri altında titriyordu. Gözlerini düşkünün göz bebeklerinden ayırmayarak hazin hazin devam etti:

“Etrafımda beni boğmak isteyen çok kurt, çok sansar var... Sizin de onlardan birisi olmanızı istemem. Ne olurdu kalbiniz benim gibi bir zavallı, talihin zulmüne uğramış biri için daha samimi, daha yüce, daha devamlı hislerle dolu olsaydı... Fakat mümkün mü? Servinaz'ın kızı Binnaz için hangi kalp yüksek bir sevgiyle hislenebilir? Bugüne kadar her türlü kaza ve beladan korumayı başardığım iffetimi meşru bir savunmayla sizden sakındığım için bana gücenmeyiniz. Hakkımdaki fikrinizi düzeltiniz. Sizden en büyük ricam budur. Beş yaşında bir çocuk saflığıyla hayatımın bütün sırlarını sekiz on dakikanın içinde size anlattım. Samimiyetime karşı sizden samimiyet isterim. Anamın günahından elbette beni suçlu tutmazsınız. İnşallah benim için bir koruyucu (bir göğüs geçirmesiyle bakışını derinleştirerek), pek fedakâr bir koruyucu olursunuz. Temennim budur. Affedersiniz. Çok rahatsız ettim.”

Komisyoncu bu yüksek iffet söylevine karşı dondu kaldı. Bir şeyler kekelemek istiyor, beceremiyordu. Kavaf kadının kızı bir manyetizmacı kuvvetiyle kapıyı açtırdı. Âşığını tarif olunmaz bir gönül ateşi ve zihin karışıklığı içinde bırakarak bir veda temennasıyla salına salına çıktı gitti.

V

Bîçare adam odada yalnız kaldı. Lakin o altın menevişli ela gözlerden kalbine saçılan ışıkların ateşini hâlâ orada duyuyor, karşısında ağlayarak halinden yakınan o nazik, o ruha işleyen ahenkli sesin duvarlarda aksini hâlâ işitiyordu. Kız çıkarken: “İnşallah benim için pek fedakâr bir koruyucu olursunuz,” demişti. Bu ne demektir? Şuayb Efendi bu küçük cümlelerin büyük manasını arıyor, bin türlü açıklama içinde dalıp bunalıp gidiyordu. O günü oda kapısını içeriden kilitledi. İşi gücü terk etti. Hep onu düşündü. Bu küçük cümle, zihninin içinde ağır ağır bir açıklıkla aydınlanıyordu. Meşrudan başka bir suretle kızın kendine teslim olmayacağını anladı. Âlâ, fakat ona karşı pek fedakâr olmak sözünün de ayrıca bir manası vardı. O neydi? Düşüne düşünce onu da halletti. Öyle ya, kendi gibi durmuş oturmuş, namuslu ve haysiyetli insanlardan, yaşlı bir adamın ayak kavafı Servinaz’ın kızı Binnaz’la evlenmesi büyük bir fedakârlık sayılırdı. Kendinin otuz senelik bir karısı, boyuna beraber evlatları, torunları vardı. Bir fahişe karının kızıyla bu evliliği ne büyük dedikodulara meydan açacak, dünyada kendini ayıplamayan bir fert kalmayacaktı. Çünkü alacağı kadının soyu karışık, mayası bozuk olmasından başka, kendi kızı Sabire’den yaşça küçüktü. Binnaz olsa olsa kendinin küçük kızı veya gelini olabilirdi.

Eski karısı dertli, meraklı Hasna Hanım, bu evlilik haberini alınca ne hâllere girecek? İhtimal bütün bütün çıldıracaktı? Lakin bu vahim mahzurlar, gönlünde tutuşan aşkın hararetiyle az vakit sonra ekvator güneşine tesadüf etmiş buzullar gibi birer birer eridi. Binnaz’ın sevdası kalbinde bir büyü kazandı

şiddetiyle fıkır fıkır kaynıyor, zavallı komisyoncuğu yavaş yavaş her hakikate karşı kör, duygusuz, düşüncesiz bir hâle getiriyordu. Zihninde bu evliliğin lehine bir elektrik açmak için kendi kendine diyordu ki: “Anasının günahından kızı niye mesul olsun? Böyle şeylerde daima göreneğe tâbi olur; sonra türlü akıbetlere uğrarız. Bedbaht Binnaz, anasının bütün fenalıklarını, rezaletlerini anlattı. Kendini bana bir namuslu aile kızı olarak satmak hilesine tenezzül etmedi. Piçliğini bile saklamadı. Her hakikati ruhunun bütün samimiyetiyle itiraf etti. Yoksa ben bu kavaf kadının bu kadar derinden derine hayat hikâyesini nerede öğrenebilirdim! Allah beni Hasna gibi bir ömür törpüsü karıya düşürdü. Bu müzmin derdi otuz senedir çektim. Dünyamı, evliliğimi bilmedim. İnsan bu âleme birkaç defa gelmez. Hayattan birkaç senecik olsun kâm almadan mı gideyim? Âlemin diyeceği neme lazım. Ben zevkime bakarım. İşte bir melek yüzlü bana dolaylıca evlilik teklif ediyor. Bu saadeti ayağımla tepecek kadar ahmak olmamalıyım. Efendim, bu hayatın neye tahammülü var. Binnaz’ı alırım. Muradıma ererim. İşin alt tarafı uygunsuz çıkarsa bırakırım. Elhamdülillah, güzel dinimiz ona da müsait.”

Şuayb Efendi’nin son mantığı, muhakemesi, kararı bu oldu. Bir gün geçti. Sevdığı kadından bir ses çıkmadı. Onlardan habersiz geçen saatler böyle birbirini takip ettikçe geçkin sevdalı kabına sığamaz bir hâle uğruyor, bir yerlerde duramıyordu. Sanki onun zihnini kaplayan tellal bir kuvvet: “Haydi durma... Bir dakika geçirmeden git. Binnaz’a nikâh et!” teşvikiyle beyni içinde mütemadiyen bağıırıyordu. Bu haramzade kıza karşı küçük bir eğlence, geçici bir arzu şeklinde kaban hissi şimdi önüne durulmaz eşsiz bir delilik şeklini alıyordu.

Binnaz’la yalnız kaldıklarının üçüncü günü yazıhanesinin kapısı üç izin fiskeyle tık tık vuruldu. Her tıkırtıda hop hop yüreği oynayan Şuayb Efendi, titrek bir sesle: “Buyurunuz,” diye izin verdi. Kapı açıldı. Servinaz’ın düzgünlü, allıklı, ras-

tıklı kart siması göründü. Komisyoncu hemen ayağa fırladı. Teşrifini üç gündür ateşli bir sabırsızlıkla beklediği bu müstakbel kayınvalidesini nereye oturtacağını bilemiyordu. Ona baş mevkideki en rahat koltuklusunu gösterdi.

Karı kendini beğendirmek için o zamana kadar Şuayb'e döktüğü dillere, gösterdiği yaltaklanmalara rağmen onun Binnaz'a sevdalanmış olmasından gücenmiş bir tavırla çatkın çatkın komisyoncunun yüzüne bakarak:

“Efendi, ben sizi uslu, akıllı bir adam sanırdım.”

“Yine öyle değil miyim?”

“Hâlinize, yaşınıza aldanmışım...”

“Ne var? Ne olmuş?”

“Ne olacak, kızının ifetine saldırmaya kalkmışsınız!”

Şuayb Efendi, kavaf karının oraya, kendine damatlık tek-lif etmek maksadından başka bir niyetle geldiğini anlayınca şaşırarak:

“İnkâr etmem. Hareketim saldırı şeklinde vuku buldu. Fakat meşru bir maksatla buna cüret ettim.”

Karı alaycılıkla gözlerini, ağzını büzerek:

“Meşru maksatla tecavüz nasıl olurmuş? Şunu bana anlatsanıza.”

Şuayb Efendi, bu garip iddiasına bir açıklama bulmak için birbiri arkasına üç dört defa yutkunduktan sonra:

“Kızınızı Allah'ın emri, peygamberin kavliyle almak arzu-sundayım da bana meylî var mı yok mu, anlamak istedim.”

Karı şıfıntıca bir kahkahayla odayı çınılatarak:

“Aklınızda bir bozukluk var galiba. Kendinizi Pabucubü-yük'e bir okutsanız.”

“Elhamdülillah; aklım, şuurum tastamam yerinde duruyor.”

“Akli başına yâr olan bir adam böyle hoppalığa kalkar mı?”

“Ne olmuş?”

“Kızımı istiyorsunuz...”

“Bu bir suç mudur?”

“Eh hemen hemen...”

“Neden?”

“Çünkü siz altmışına yaklaşmış bir adamsınız. O daha yirmisine basmadı.”

Şuayb Efendi izzeti nefesine indirilen bu darbeden biraz sarsılarak:

“Ya!”

“Evet efendim.”

Zavallı komisyoncu ne söylediğini bilmez bir şoursuzluk içinde:

“Abartma canım... Kızını birkaç yaş daha büyüt. Benim yaşımdan birkaç seneyi sil. İş olur biter.”

“Gittikçe tuhaflşıyorsunuz efendi. Kızımı birkaç yaş daha büyütünce siz aynı yaşta demir atıp duramazsınız. Sokaktan develer geçerken boyunlarında öten çanların ne dediklerine hiç dikkat etmediniz mi?”

“Hiç...”

“Bu çanlar her sallanısta: ‘Dengi dengine, dengi dengine, dengi dengine...’ derler.”

“Tuhaf şey... Çanların lakırdı söylediklerini ömrümde ilk defa işitiyorum.”

“Sizin bu hoppalığınız kadar tuhaf değil. İhtiyar karınızı, yetişmiş oğlunuzu, çocuklu kızınızı unutuyorsunuz. İnsan saçını sakalını boyamakla hakikaten gençleşebileydi bütün akbahaları gençleştirmek kolaylaşırdı.”

“Bu itirazı bana yüzü, saç boyasız biri edeydi belki tesiri olurdu.”

“Ben kadını, ayıp değil.”

“Ben de dünyada boya kullanan ilk erkek değilim.”

Saçının, çehresinin boyasının yüzüne vurulması Servinaz’ın kadınlık öz sevgisini yaraladı. Fakat üzüntüsünün aslını gizlemek için yıkımını diğer bir yerden açıklayarak:

“Efendi, bu hareketinizin ne kadar büyük bir suç olduğunu düşünmediniz mi?”

“Ne yaptım hanım? Kızınızı yaralamadım, öldürmedim, yemedim...”

“Bir bakirin ırzına musallat olmak, hayatına kastetmekle eşittir.”

“Kızınız buraya nasıl geldiyse yine öyle hiç zedelenmeden gitti. Merak etmeyiniz.”

“Ya kendini şiddetle savunmasaydı?”

“O zaman ne olurdu bilmem.”

Kavaf karı mendilini çıkardı. Çokça gözyaşı dökerek, ağlaya ağlaya:

“Seni gidi boyalı çomar seni... Ben o zaman adama ne yapardım biliyor musun?”

“Hiçbir şey yapamazdın. Benden birkaç yüz lira bekâret diyeti alırdın işte o kadar...”

“Vicdansız! İşlediğin suçu birkaç yüz lirayla ödemek mümkün olabilir miydi?”

“Din de kanun da örf de böyle buyurmuş, bekâret kaybından dolayı kimsenin idama mahkûmiyetini işitmedim.”

“Kızım üç yaşındayken pederi Hacı Abdullah Efendi vefat etti. Ben onu türlü yoksuzluklar içinde babasız büyüttüm.

Her derde, her belaya katlandım. Rabbime bin şükür, şimdiye kadar ırzımıza, namusumuza lakırdı söyletmedim. Bize eğri gözlerle bakanların alimallah gözlerini çıkarırım. (Hıçkıra hıçkıra ağlayarak) Bir kızın yırtılan namusunu parayla iade etmek mümkün olur mu? Kızım polattan²⁰ bir kale gibidir. Onun karşısına senin gibi seksen tanesi çıkarsa para etmez. Efendi iyi dikkat et! Bizim namusumuzdan başka sermayemiz, güvenecek şeyimiz yoktur. Aklını başına topla, yoksa ha kendin bilirsin!”

Binnaz’ın meçhul pederine bir de hacılık ilavesiyle kadın kendini bir namus abidesi gibi satmaya kalkınca bu sefil ananın mazisine dair olan kızın itiraflarını hemen ortaya dökmek için komisyoncu yutkunmaya başladı. Lakin ufak bir düşünce kendini durdurdu. Kız itiraflarını anasına tamamiyle söylemiş olsaydı kavaf kadın bu ağızları kullanmaya, böyle göğsünü gere gere namusluluk taslamaya elbette cesaret edemezdi. Her ne lüzum üzerineyse kız durumu anasına açmış, fakat yarım anlatmış. Binaenaleyh bu tarafı dikkatle idare etmek lazımdı.

Bir müddet sözü kestiler. İkisi de dalgın, üzgün düşünüyorlardı. Komisyoncu iki kahve ısmarladı. Bir sigara yaktı. Bir de Servinaz’a uzattı. Şimdi ikisinde de gösterdikleri ilk hiddet ve şiddetten birer pişmanlık hâli var gibiydi. Sanki sigara, kahve kavaf karının sinirlerini biraz yatıştırdı. Yavaş yavaş dedi ki:

“Efendi, baba olmuşsunuz ama analık halinden bilmezsiniz. Köpekler ana olmasın... Kızının hâli pek acayıptır. Anlatmakla bitmez. Ben artık kendim için değil onun için yaşıyorum.”

Kadındaki bu tavır ve üslup değişikliği neydi? Şuayb Efendi, büyük bir merak ve yürek çarpıntısıyla dinliyordu. Kadın devam etti:

“Baş emelim, bu kızı helal süt emmiş biriyle baş göz et-

20 (Fars.) Çelik.

mek... Fakat varmaz. Ne beyler, paşalar, eşraf istedi. Bu deli kıza koca beğendirmesi mümkün değil... Her birine bir kusur bulur reddeder. Acaba nasıl koca istiyor? Pek genç, pek güzel, pek zengin mi? Hayır efendim hayır. Şimdiki gençlerden, hoppalardan, züppelerden nefret eder: ‘Onlar maazallah koca değil baş belası; durmuş, oturmuş, yaşlı, akıllı uslu bir adam olsun kıymetimi bilsin. Benden üç günde bıkmasın,’ der. Kızıma büyü mü yaptınız? Ne efsun okudunuz? Bilmem nasılsa sizden hoşlanmış. Size varmaya meyli var.”

O fırtınadan sonra her esintisi bir hayat mutluluğu veren bu gülistan havası, komisyoncunun kalbini öyle şevkle doldurdu ki hemen karının boynuna sarılarak onun allık ve düzgünlerini yalaya yuta yüzünü gözünü şapır şupur öpmek istiyordu. Ne yapacağını bilmez bir tuhaflik içinde sevinçten titreye titreye muhatabının etrafında dolap beygiri gibi dönmeye başladı. Fakat karı yine sesini öfke perdesine yükselterek:

“Öyle aklına hafifmeşreplik getirmiş gibi tepemde dolaşma. Hoppalığın lüzumu yok. Yaşının adamı ol! Seninle pek ciddi görüşeceğim.”

“Sen benim telaşlarıma bakma. Deminki sözlerinden pek sinirlendim de yerimde duramıyorum.”

“Sen kızın damarına girdiğine iyi etmedin.”

“Niçin?”

“Ben bu evlilikten bir hayır ummuyorum.”

“Kızın beni istiyor mu?”

“İstiyor...”

“O hâlde?”

“Efendim, o istiyor ama cahildir. Ne halt ettiğini bilmeden istiyor. Aranızdaki yaş farkı pek açık. Binnaz senin âdet torunun yerinde. Âlemin kem dilleri üzerimize açılacak.

Aleyhimizde bir söylemedikleri kalmayacak. Sonra o ihtiyar cadaloz karın, o yetişkin oğlun, kızın, bize bir etmediklerini bırakmayacaklar!”

“Sen merak etme, ben hepsinin ağzını dilini tutarım.”

“Daha sonra efendim, kızım pek gençtir, güzeldir, saftır, serbesttir. Kıskanırsın. Rahatsız olursun. Hep bunları inceden inceye uzun boylu düşünmelisin.”

“Hepsini düşündüm, taşındım. Senin kızın yaşça pek genç ama maşallah akılcı fikirce kırk yaşında bir kadına benziyor. Ben de senin zannettiğin gibi altmış yaşında değilim. Pek erken evlendiğim için boyumca evlat sahibi oldum. Merak etme, kızını her suretle memnun ve mesut edecek bir kocayım.”

“Vallahi bilmem. Nasıl dilim varıp da ben sana damat diyeceğim?”

“Birkaç defa damat, damat deyince dilin alışır gider ves-selam.”

“Kızıma da böyle bin nasihat verdim. Söz kâr ettiremedim. ‘Şuayb Efendi beni alacak olursa niye varmayayım?’ diyor.”

“Çıldırma beni Servinaz Hanım. Ben razı, o razı ne halt eder kolağası, dediği gibi böyle iş bozanlığa kalkışıp da saadetimizi çiğneme!”

“Ben aklımın erdiğini söyleyip analık vazifesini yerine getireyim de yine siz bildiğinizi yapınız.”

“Ha şöyle imana gel bakayım.”

“Öyleyse bu gece akşam yemeğine bize gel. Sen, ben, kız baş başa bu işe ciddi bir karar verelim.”

“Ah, ağzını öpeyim kayınvalideciğim. Meğerse sen ne şirrin, ne cana yakın bir kadınmışsın... Baş üstüne, bu akşam sizdeyim.”

VI

Komisyoncu, yakında kayınvalidesi olacak bu kadının evvela öyle parlayıp da sonra birdenbire yelkenleri suya indirmiş olmasına bir mana veremiyordu. Kavaf kadın, kendi yıkık güzellik mabedi için kalbinde bir aşk depreştirmeye uğraştığı Şuayb Efendi'nin, Binnaz'a atıf olduğunu görünce elbette üzgün olacaktı. Bu üzüntüyle onun yaptıklarına, dediklerine bakmamak lazım gelirdi. Komisyoncu öyle düşünüyordu. Zavallı adam, o günkü talihinden ve kaynanasından o kadar memnundu ki öyle birkaç ağız acı lakırdı işitmek değil beş on sopa yemiş olsa bile kadını affedecekti. Fakat şimdi böyle uzunca düşünceler, muhakemelerle geçirecek vakti yoktu. Akşam olmadan onun göreceği çok işler vardı.

Binnaz kendinden hoşlanmış, gençlere tercihen ona varmak istiyormuş. Ah ne mutluluk... Bazen kalpten kalbe yol olurmuş. İşte örneği... Kendi gönlüyle kızınki arasında bir tünel açılmış da efendinin bundan haberi olamamış. Öyle genç ve bir içim su denecek kadar güzel kızın sevdasını kazanacak meziyetlere, sevimliliklere sahip olmasına biraz şaşmakla beraber bu güzelliklerini incelemek için komisyoncu cep aynasını çıkardı. Yüzüne dikkatle baktı, baktı. Kendini henüz genç, şirin ve pek alımlı buldu. Yirmi yaşında nadir bir güzele denk bir koca olabilmeye mâni hiçbir düşkünlüğünü, eksikliğini görmüyordu. Yalnız boya müddeti biraz geçmiş saç ve sakalının kıl dipleri, genç olmak için her türlü itina ve mücadelelere karşı koyan bir alayla beyaz beyaz sürmüştü. Bu akları hemen kapatmak lazımdı. Derhal Sirkeci'deki berberine koştu.

“Perikli, başımda sakalımda bir tek ak kalmayacak! Yirmi beş yaşında bir civan olacağım. Anladın mı? Çünkü on dokuzunda bir kız seviyorum. Beni ona denk bir âşık yapacaksın. Bugün sana iki kat ücret, üç kat bahşiş...” dedi.

Berber bu kazanç karşısında sırtıttı. Ve ellerini birbirine vurarak cevap verdi:

“Merak etme pasam. Ben çok adam boyandım. Bu marafet iyi biliyorum. Sana öyle bir güzel yapacayım. Kim görüyor diyor acaba beyefendi vardır yirmi yasında?”

Kayserililerin merkep boyamaları gibi ihtiyaçlara gençlik rengi vermekle nam salmış Perikli, dışından böyle diyor fakat kalben şöyle düşünüyordu:

“Vah zavallı şaşkın adam. Saçını sakalını boyayacağım ama elli sekizlik gözlerinin yorgunluğunu, ölgünlüğünü, senelerin bir bir üzerine yüzüne yazdıkları ihtiyarlık belgesini, o derin buruşuklukları tamir mümkün müdür? Ne yapayım ki ihtiyarların bu delice gençleşme arzusu kazancımın mühim kısmını teşkil ediyor.”

Perikli, komisyoncunun gözlere görünen bütün tüyünü tüsünü kurum rengine boyadı. Burun deliklerinden dışarı fışkırmış ak kılları küçük makasla budadı. Pomatayla bir cila geçtiği saçlarını taradı. Bıyıklarını maşaladı. Yüzünü pudraladı. Kolonyayı, kozmetiği bolca kullandı. Büyük aynanın önündeki efendiye küçük el aynasıyla başının yan taraflarını, arkasını gösterdi. Bu simsiyah boyaların ortasında parıltısı daha artan tüysüz çorak tepesinin ışığı on dördüne girmiş bir ay gibi parlıyordu.

Efendi, berbere bir tutam kayme vererek vaadini fazlasıyla yerine getirdikten sonra dükkândan fırladı. İhtiyarlıktan kurtulmak için yalnız boya yeterli değildi. Çeviklik lazımdı. Âlemi gençliğe inandırmak için bastonunu kaldırım taşları üzerinde tıklatarak bir “dandini beyim” yürüyüşüdür tutturd. Yolda çipil gözlü bir dilenci kocakarı arkasından: “Allah

gençliğini bağışlasın beyim... On para sadakacık ihsan et!” duasıyla haykırdı. Gençliğinin dilenci tarafından tasdiki pek hoşuna gitti. Kocakarıya bir kuruş attı, geçti. Manav dükkânına girdi. Mevsimin en taze ve turfanda yemişlerinden bir sepet hazırlattı. Hacı Bekir’e koştı. Pembe atlas şık bir kutuyu türlü şekerlerle doldurttu.

Bir yerde duramıyor, dolaşıyor, akşamı etmeye uğraşıyordu. Sirkeci taraflarında girip çıkmadığı gazino, birahane bırakmadı. Akşam olmak bilmiyordu. Parka gitti. Her yolu, her tarafı dolaştı. Her ağacın altında durdu. Her bankoda ikişer dakika oturdu. Beş dakikada bir saatini çıkarıp bakıyor, yelkovanla akrebin o günkü tembelliğine şaşıyordu. Tanıdıklara rastladıkça görmezlikten geliyor, yolunu değiştiriyor, hep kaçıyor. Çünkü o günkü zihnini, fikrini bütün bütün Binnaz’a vakfetmişti. Başka şey düşünmek istemiyordu. Kalbinde tutuşan bu yeni aşkın üzerine ne kadar hayal kurmak mümkünse kuruyordu. Komisyonculukta milyoner oluyor. Konaklar, köşkler, yalılar, arabalar, otomobiller, kayıklar, sandallar, muşlar²¹ alıyor; genç karısını, Binnaz’ı ipeklere, elmaslara, ziynetlere boğuyor; onun doğuracağı çocukları prensler, prensesler gibi refah ve saadet içinde büyütüyordu.

Güç bela akşam oldu. Boyalardan gençliğinin lehine tannıklık dilenen bu zavallı adam, o günün üzüntüsüyle sanki birkaç ay daha ihtiyarlamış gibi oldu. Bir araba tuttu. Yemiş sepetini, şeker kutusunu koydu. Servinaz’ın semtine yola düzldü. Komisyoncu ne tatlı bir heyecan içindeydi. Evin önüne geldi. Çalmadan kapı açıldı. Hediyelerini eline aldı. Arabayı savdı. İçeri girdi. Kaynana hanım merdiven başından: “Ayağınıza sıcak su mu? Soğuk su mu?” bayağı karşılama sözleriyle gözüktü.

“Aa, efendim ne zahmet ettiniz!” edasıyla elinden yükleri alınan misafir, en baş odaya götürüldü. Ortada geniş bir masanın üzerine zarif tabaklar içinde ince, nefis mezelerden

21 (Fr.) Küçük gezinti vapuru.

oluşan bir içki sofrası kurulmuştu. Komisyoncunun bu hiç aklında yoktu. Bu hazırlığı görünce şaşırıldı. İşrete ne lüzum vardı. O bîçare, içmeden sarhoş gibiydi. O akşam Binnaz'ın aşkıyla gerilen asabına bir kadeh rakının, bir okka tesiri vermesinden korkuyordu.

Yakında bu evin ferdi olacak sakalı boyalı, bu genç taklitçisi misafir, etrafına bakındı. Oda temiz ve tabiatça döşeliydi. Her taraf işleme, örme kadın elişlerinin en hoş ve en ziynetli parlak numuneleriyle doluydu. Bu latif şeylerin, Binnaz'ın nazik, güzel parmaklarından çıkmış olduklarına şüphe yoktu. İlep bu ince el mahsulleri, kızın her şeyden evvel çalışkan bir ev kadını olduğunu ispat ediyordu. Duvarda fes rengi kadife kılıf içinde bir ut asılıydı.

Misafir her tarafa göz gezdirmekle meşgulken Binnaz, omuzlarında hafif bir pelerin ve pek ince bir başörtüsüyle içeri girdi. Kızın hâlinde zoraki bir güleçlik, gözlerinde gizli bir ağlamanın bıraktığı bir keder kızartısı var gibiydi. Fakat ihtiyar âşık bu nazlı, güzel kızı kendine bağlamak için sakalındaki boyanın verdiğini sandığı gençliğe güvenerek sıırıttı. Ve kendini ona denk bulmakta çok tereddüt etmedi.

Valide hanım da geldi. Saygıdan misafiri baş köşeye geçirdiler. Komisyoncuda henüz tecrübesiz bir sevdalı toyluğu vardı. Yanık bağıri devamlı derin ahlarla şişiyor; özlem dolu gözleri uzun baygınlıklarla sevgilisine dikiliyor; esmer, kalın, kart dudakları iştahdan titriyordu.

Hoşbeşten sonra valide hanım, kendinden daha yaşlı olan bu damat adayına (ayyaşların terminolojisine göre) kerahet vaktinin, yani içki sofrasının başına gitmek zamanının geldiğini hatırlattı.

İki kadın misafirperverlik adına konuğun birer yanına geçerek içki sofrasının başına kadar gittiler. İlk kadehi kayınvalide hanım doldurarak sundu. Binnaz, küçük çatalın ucuna iliştirdiği bir lakerda parçasını can dayanmaz bir kı-

rıtmayla uzattı. Komisyoncu rakıya su kattı. Teşekkür ederek dıktı. Hemen taptığı kadının tuttuğu mezeye atıldı. Anasının gagasından yem alan bir yavru kuş gibi çatal kızın elindeyken mezeye ağız uzattı. Birinci kadehin ateşıyla biraz gözleri dönen efendi, kızın kaymak lülesine benzettiği bileklerine doğru öyle baygın bir bakışla ve hemen atılıp yiyecek gibi bakıyordu ki Binnaz tedbir amaçlı derhal elini çekmeye mecbur oldu.

Kaynana: “Afiyet olsun” temennisinde bulundu. Komisyoncu teşekkürle beraber sordu:

“Yalnız ben mi içeceğim? Böyle tadı çıkar mı?”

İki kadın birden “Aaa!” şaşkınlığıyla ellerini yüzlerine götürerek:

“O nasıl lakırdı efendi! Hiç kadın kısmı işret eder mi?”

“Niçin etmesin? Edenler çok...”

“Biz öyle kadınlardan değiliz. Hak saklasın. İnkâr etmem. Kuvvet için yemekte şarap içtiğim, sancıya karşı konyak kullandığım oldu ama böyle oturup da keyif için işret etmeyi rabbim nasip etmesin.”

“Yavaş yavaş hepsi olacak.”

“Ne olacak?”

Binnaz, ince tebessümüyle söze karışarak:

“Ben akşamları beyleriyle beraber karşı karşıya oturup da çakan hanımları çok biliyorum.”

Servinaz hoşnutsuz bir tevekkülle başını eğerek:

“Kocaları izin verdikten sonra artık bize halt etmek düşer. Kadınlarımızda böyle şeylere düşkünlük o kadar fazla ki onlar için bugün açıkça içki içmeye müsaade etsinler o zaman görürsünüz...”

Komisyoncu merakla gözlerini açarak:

“Ne olur?”

“Ne olacak! Bütün meyhaneler, birahaneler kadınlarla dol-
lar.”

Binnaz, sahte bir utangaçlıkla yüzünü avuçlarının içine
alarak:

“Hay rabbim esirgesin!”

Servinaz, tuhaf bir soru tavrı alarak:

“Efendi, sen karının içki içmesine müsaade eder misin?”

“İsterse benimle beraber içebilir. Başka yerde içmesine
müsaade etmem. Hükûmet ruhsat da verse, ben karımı mey-
haneye gönderemem.”

“Her erkeğin midesi bir olmaz. Böyle şeyleri bazıları haz-
meder bazıları edemez.”

VII

Ciddiden çok komedyada damadına benzeyen Şuayb Efendi, içkiye koyuldu. İçtikçe neşeleniyor, damarlarının sıcaklığı arttıkça Binnaz gözüne daha güzel görünüyor, kızı âdeti bir yudum su gibi içine çekeceği geliyor, onun vücudundan mezelenmek istediğini anlatır bir iştahla, donuk gözlerle baka baka yutkunuyor, yutkunuyordu. Fakat imam, muhtar ve mahallelinin nikâhlarını kutsamalarından, dualarla şerbetler içmelerinden evvel bakireye el uzatabilmesi mümkün müydü? Cehennemde doğmuş bir melek gibi, o, genelevde iffetiyle büyümek mucizesine ermişti.

Boyalı damada meseleyi bu şekilde bir sahici dolma lezzetiyle yutturuyorlardı ama hakikat hiç öyle değildi. Binnaz'ın bekâreti, başı koparıldıkça yerine diğeri süren masal ejderlerine benzerdi. Servinaz'ın kızı, hoşuna giden delikanlılara kaç defa gönlünün anahtarını teslimle vücudunun kapısını açmıştı. Onun kızlığına inanarak şişeyi dışından yalayanlar, yalnız Şuayb Efendi gibi geçkin ve paralı avallardı.

Servetleri akıllarından pek fazla olan birkaç zavallı da bu güzellik kalesini inanılmaz ücretler karşılığında gizlice fetihme zaferine ermiş bulunmalarından dolayı çok mağrur ve her biri kendini bu yüce güzellik kalesinin yegâne fatihi zannetmek gafletiyle sevinçliydi.

Ana kız meşruluk evine zamparalık kapısından girmek isteyen bu toy ihtiyarın yanında içmiyorlar, fakat ara sıra odadan dışarı çıkarak gizli çekip çekip geliyorlardı. Adamcağızın o derece sevdası taşıp neşesi kabardı ki o ana kadar

musikiyle hiç ilgi alakası yokken esmer, tüylü parmaklarıyla usul tutarak bir çatlak zurna sesi salıvermeye başladı. Okuduğu şarkı mı, gazel mi, koşma mı, destan mı belli değildi. Ne makamı anlaşılıyordu ne güftesi. Fakat eğlenmek için herifi pohpohlayarak:

“Bak bak, kapalı kutu... Hiç belli eder mi! Neler de biliyor. Bu kadar güzel sesin olduğunu hiç ummazdım. Oku, oku, biraz içim açılsın.”

Komisyoncu bu piyazı doğru sanarak danalar gibi bir iki böğürdü. Lakin kaynanasının teşvikine rağmen sesinin gudubetliğini itiraf insafını göstererek “Söyleyemiyorum, dinlenir şey değil,” dedi.

“Aa, pekâlâ söylüyorsunuz. Keyif hâliyle biraz tiz çıkmak istediniz de...”

“Sesimin ne tizi dinlenir ne ortası ne pesi. Ben sizi hevese getirmek için başladım.”

“Emredersiniz.”

Anası kızına:

“Mademki öyle arzu buyuruyorlar. Haydi!”

Binnaz küçük bir nazlanmayla kalktı. Duvardan udu indirdi. Kılıfından çıkardı. Bir iki akort tıkırtısından sonra başladı.

Kirişler o nazik, beyaz parmakların temasları altında kırık dökük nağmeli sesler veriyor, ut, mızrabın kâh yumuşak kâh haşın darbeleriyle inliyordu. O sevdalı ellerin okşadığı, dövdiği perdelerden, bazen bir sıraya seslerin tınısı döküldükçe komisyoncunun ruhunda zelzeleler oluyordu.

Binnaz yaradılıştan artistti. Dünyaya uğursuz bir kapıdan gelmiş; kendini ahlaksız etmişti. Batı’da doğaydı kim bilir hangi operanın yıldızı, kaç milyon halkın taptığı kadın olurdu. Bizde ne kadar Binnaz’ların sanat kabiliyetleri dolambaç, karanlık sokakların kafesli evlerinde gömülü kalıyor.

Kızın parmakları birçok makamdan girip çıkarak taksim ederken birdenbire ut, elinde tambur titreşmesiyle iniltili hıçkırıklara girdi. Binnaz dışarıda atıp atıp geldiği kadehlerin hararetiyle coşarak kendinden geçti. Ut kucağında, hazin hazin ağladı, ağladı. Sanki bayıldı, sustu. Şimdi kendi başladı. Hicazdan bir gazele girdi. İnsanın zihnine cennetten gülistan ufukları açan, ruhuna tatlı titreşimler veren, kalbinden kâh neşe kâh hüznün fişkıran hoş, nazik yumuşak bir ses, talihten şikâyetini, gizli bir aşkın acılarını şu kelimelerle ağlıyordu:

*Bakma sûrî neş'eme ben vallâhi pek bîçareyim
Gözyaşıyla demlenir bir dil-harâb âvâreyim
Sırr-ı kalbî söylenilmez her devâdan nâ-ümîd
Bağrı dertli, bî-teselli, gönlü bahtı kareyim*

Komisyoncu bu defa küçük kadehle kalamadı. Rakıyı bardağa doldurdu, çekti. Birden içi tutuştu. İçi alev almış bir evin pencereleri gibi gözleri parladı. Binnaz'ın bu hüznünü, anası yüzünden olan bedbahtlığına saydı. Gizli sevdasını da kendi üzerine aldı. Kızın sevdiği oydu. Kendisi... Şuayb Efendi “Sırr-ı kalbî söylenilmez” mısraına bu manayı verdi. Bazen dünyayı kendi hissimize göre tefsir eder, yönelimlerimizin ruhumuza aksettirdiği hayalleri hakikat sanırız. Kendine aldaniş, aldanmaların en fenasıdır.

İhtiyar düşkün, genç sevgilisini servete, saadete boğmak için bütün varını, ömrünü feda etmekten çekinmeyeceğini yeminler, ahitlerle söylüyor; zavallı adam bir fahişeye hayatı vakfetmekle onun mutluluğunu sağlamak mümkün sanıyordu.

Sarhoşluğunu büsbütün kabartıp herifi uçurumdan çarçabuk yuvarlamak için Binnaz, hüseyinî makamına girdi. Bütün fahişeliğinin aldatmacası ve ellerinin maharetiyle şu şarkıya başladı:

*Gel beni vaslınla şâd et kıl kerem
Gün bugün saat bu saat dem bu dem
Hoş geçir vaktin cihânda çekme gam
Nakarat*

*Gün bugün saat bu saat dem bu dem
Gel seninle bâdeler mûş edelim
Mihnet-i derdi ferâmûş edelim
Mest olup deryâ gibi cûş edelim.*

İhtiyar kudurdu. O, ömründe ne karşısında böyle körpe güzel bir kadın görmüş ne de bu kadar özel, ruhu göklere çıkaran bir içki âleminde bulunmuştu. İçkinin verdiği neşe, kızın güzelliğinin şaşaası ve sesinin güzelliğiyle karıştı. Komisyoncu, kendinin yerde mi, gökte mi, sevgili yanında mı, cennette mi olduğunu fark edemiyordu. Fakat bedbaht adam, biraz basiretli olsa kendinin ne cennet-i a'lâda ne de müstesna bir âlemde değil alelade bir genelevde, iki fahişe arasında olduğunu anlardı.

Şuayb Efendi, bu defa neşeden kendini kaybedecek bir hâle geldi. Üç kadehe birden rakı doldurdu. Bütün tevazu kabiliyeti ile yerlere kadar eğilerek:

“Hiçbir damat sevgili kayınvalidesi önünde bu kadar derin bir saygıyla eğilmemiştir. Rica ederim. Alışılmışın üstüne çıkalım. Eski âdetleri yırtalım. Kadın erkek beraber çakalım. Neden çekiniyor, kimden utanıyoruz? Biriniz kaynanam, yani en candan, en yakın akrabam. Öteki canım sevgilim, ömrümün varı karım.”

Zaten iki karı gizli çeke çeke epey kafaları tutmuşlardı. Bu defa işi açığa vurmakta bir sakınca görmediler. Servinaz dolu kadehin birini kendi aldı. Ötekini kızının eline tutuşturarak:

“Haydi bakalım yavrum! Mademki kocan öyle emrediyor. El-emru fevka'l-edeb.”²²

Üç el ortaya uzandı. Üç dolu kadeh tirink tirink birbirine dokundu. İçkiler ağızlara döküldü. Gözler süzüldü. Yüzlerin kızarıklığı arttı. Birbirleriyle meze sunma yarışmasına giriş-

22 (Ar.) “Emir edepten üstündür” anlamında deyim.

tiler. Şuayb Efendi biri kaynanalığa, öteki karılığa aday bu iki kadının tiksinimeden içki içmedeki bu ezeli becerilerine biraz şaşı.

Binnaz'ın bitirmiş olduğu şarkının: “*Gün bugün saat bu saat dem bu dem*” nakaratı komisyoncunun ağzında sınırsız tekrarlarla devam ediyor: “*Mest olup derya gibi cûş edelim*” mısraına geldikçe kızı hemen sarmalayacak gibi kendinden geçme hâlleri geçirerek kendini zor zapt ediyordu.

Mutluluğuna sınır görmeyen ihtiyar âşık, bu iki kadını nasıl memnun edeceğini, geleceğe dair ne parlak ümitler vereceğini bilemiyordu. Malıyla, canıyla bütün varlığıyla onların azat kabul etmez kulu, esiri olduğunu anlatmaya, bütün ticaret sırlarını saçıp dökmeye başladı. İçki tesiriyle biraz ağız eğri, göz şaşı olarak diyordu ki:

“Ticarethanemi ve beni öyle ufak tefek görüp de Karamürsel sepeti sanmayınız. Şimdiye kadar kimseye sezdirmedim. Hayatımsınız. Sizden canımı saklamam. Ben bugüne bugün aşağı yukarı elli bin liralık bir adamım. Binnaz Hanım'la evlenme mutluluğuna erdikten sonra tabii neşem, gayretim artacak; bu serveti iki misline çıkarmak işten bile sayılmayacaktır. Hepsi Binnaz'ın uğruna feda olsun. Doldurunuz birer tane yuvarlayalım.”

Hemen üç çeyreği sarhoşluk abartmasına benzeyen bu mühimce servetin aşkına kadehler doldu, boşaldı. Birbirine meze ikramında pek teklifsizdiler. Şuayb Efendi, kızın yanğından çimlenecek gibi yirmi beşindeki bir delikanlıya yaraşır taşkınlık sağanakları geçiriyordu.

Kurnaz Servinaz, herifi daha fazla eşeleyerek taşıyıp döktürmek için:

“Parayla iman kimde var belli olmazmış derler. Sahi doğru sözmüş. Zengince olduğunuzu biliyordum ama servetinizi bu kadar tahmin etmezdim. Yazıhanenize devamım münasebetiyle işlerinize dair biraz benim de bilgim vardır.”

“Ben öyle açıktan gelip gidenlere iş çaktırmam. Şimdi canciğer olduk. Yahut oluyoruz da onun için söylüyorum.”

“Söylediğiniz şey miktardan ibaret. İşin aslını, özünü anlatmıyorsunuz.”

“Hele birer daha çakalım.”

Kadehler doldu. Tokalar²³ oldu. Hepsi yutuldu. Şuayb Efendi şimdi daha fazla şaşılana gözleri ve çarpılan ağzıyla söze devam ederek:

“Ne gerek uzun lakırdı! İki bin, üç bin liralık bir yığın işim var. Onları kale bile almıyorum. Sana iki tanesinden bahsedeyim. İşin ehemmiyetini hemen anlarsın. Çünkü sen de böyle işlerin içinde yuvarlanan bir kadınsın. Bizim oda-ya biri orta yaşlı ihtiyar, öteki kumral genç iki Rum devam ediyor.”

“Evet, ikisini de genelde yanınızda görürüm.”

“İşte onlar gayet mühim miktarda bir tütün işi için gelip gidiyorlar. Tütünler Karadeniz sahilinde depo edildi. Kapora aldık. Şimdi İstanbul’a naklolunacak. Arada vasıta olan zatın ismini söyleyemem. Bundan yalnız benim hisseme otuz bir liradan fazla düşüyor.”

Acaba doğru mu sorusuyla ana kız birbirine bakiştılar. Komisyoncu sözüne devam etti:

“Bir de esmer bir Ermeni gelip gidiyor.”

“Koca burnunun üzerine kıskaç gözlük takan.”

“Ta kendisi!”

“Bununla da mühim bir dalavereniz olmalı.”

“Pek mühim hububat işi.”

“Köse sakallı bir Yahudi gelir. Size Hacı Efendi diye hitap eder. Daima ‘Ayaklarınızı öpeyim’ ricasıyla yalvarır.”

23 Kadeh tokuşturma.

“Ha... Mişon...”

“Onun ne işi vardır pek merak ederim.”

“Onun işi hakikaten merak edilecek şeydir. Ben olmasam koca Mişon’un işi bitiktir. Kurtarmaya uğraşıyorum.”

“Nasıl?”

“Efendim, Ortaköy’de büyük, kârgir bir yalının mahzeninde binlerce binlerce okka kösele var. Biri bunu devlete ihbar etmiş. Yahudinin akli başından gitmiş. Yardım ricasıyla elime ayağıma düştü. Mişon titreyerek: ‘Hacı Efendi, bu işte köseleleri değil benim canımı kurtarmış olacaksın. Onlar git-ti mi ben iflas ettim bittim!’”

“Kurtarabiliyor musunuz?”

“Muhbiri buldum. Konuştum. Yanılmışım diyerek ihbarını geri alacak. Fakat müthiş para istiyor. Yahudiye söyledim. Ağzı bir karış açıldı: ‘Öyle de battım böyle de battım. Bari malımı devlete veririm. Hayrını yürsün. Yüle kullansın,’ diyor ama fena hâlde içini çekiyor. Bundan da bana beş bin lira kadar bir avanta var.”

Komisyoncuyla rakı sardıkça kalbindeki bütün olan bitenlerle beraber kasasının hangi gözünde ne var, hepsini hımbıl bir çocuk saflığıyla anlatıyordu. Tuttukları avın, umduklarından fazla yağlı ve tüylü olduğunu hissettikçe neşeleri artan karılar, onu en amansız damarlarından bütün bütün büyülemek için dolandırıcılıktaki olanca maharetlerini ortaya döküyorlardı.

Üçer, dörder kadeh yuvarladılar. Cıvımaya yüz tutan içki meclislerinde ahlâr, oflar çoğalır. Sesler yükselir. Kahkahalar artar. Sesi olan, olmayan şarkı mırıltılarına başlar. Herkeste bir dans etme isteği uyanır. Başlar sallanır. Kollar kıpırdar. Göbekler oynar. İçki istiminin emniyet supabı tehlike gösterecek fıkırtılar alır.

Bu özel mecliste de bu kaynama alametleri misk gibi tüt-meye başladı. Kadehlerin sayısı, içkiyle pek arası olmayan komisyoncunun tahammül derecesini aşınca rakıyı dikti. İki kadının arasına girdi. Bir kurnazlık etti.

“Siftah senden, bereket Allah’tan” girişiyle kayınvalide-sine sarıldı. Seri bir öpücük aldı. Hemen döndü. Binnaz’a atılmak istedi. Fakat kız ihtiyarın niyetini anladı. Daha çevik davranarak çekildi. Zavallı âşık, geçkin kadının terlemiş gerdanından aldığı tuzlu öpücük mezesiyle kaldı. Üzüntüden gözleri döndü. Ateş karşısında soluyan iri Çingene körüğü gibi göğsü birkaç defa kabarıp indikten sonra: “Bu defa da elimden kaçtın. Fakat nereye kaçsan benim malımsın. Yakanı kurtarmayacaksın. Hep bu alacaklarımı ileride faiziyle tahsil edeceğim!” dedi.

Öfke şaşkınlığından kayınvalidesine bir daha sarılmak istedi. Lakin kadın bu defa reddederek:

“Uslu otur. Ben o kadar sulu damattan hoşlanmam. Beni anan yerine koymuş gibi davranıyorsun ama ben de üç otu-zunda değilim ya! Kaynanaya nikâh düşmez. Gönlüne fenalık getirirsen çarpılırsın.”

Şuayb Efendi gönül temizliğiyle derviş gibi iki elini göğ-süne getirerek:

“Gönlünde fenalık olanın içi dışına dönsün. Merak etme. Öpüşümden ne sen çarpılırsın ne ben.”

Binnaz karşıki köşeden bir kahkaha salıvererek:

“Benden alacağın öpücükten de gönlüne bir fenalık getir-meyeceğine yemin et. Pederime öptürür gibi yanağımı sana uzatayım.”

Bu peder tabiri efendinin biraz canını sıktı. Avlayacakları insanları kâh memnun etmek kâh üzmetmek o meşrepte karıların sanatları gereğindendir. Bu kırgınlığını yenmek ve daha ne kadar genç olduğunu yavuklusuna ispat etmek için efendi,

boyalı şakalını titreterek tulumbacı kahvehancerinde zilli maşa, darbukayla kıvıran tetik delikanlılar gibi kâh göbeğini kâh kıçını sallayarak oynamaya başladı.

Bu defa eline udu kaynana hanım aldı:

Karga da seni tutarım aman.

Kanadını yolarım aman.

Yelpazeler yaparım aman.

A gülüm aman şekerim aman.

Evli de değilim bekârım aman.

Ah yalelli trelam!

şarkısını ağzı parmaklarına eşlik ederek utla çalmaya girişti. Binnaz, yine karşıdan ayı oynatır gibi iki elini birbirine vurarak bu dansa tempo tutuyor; düşkününün hevesini, aşkını yelpazeliyordu. Oyun devam ettikçe kızıştı. Efendi buram buram terliyor, kıvırıyor, kıvırıyor, kıvırıyordu. O esnada bu adamın karısı, çocukları, torunları karşısına çıksalar çıldırdığına hükmetmekte hiç tereddüt etmeyeceklerdi. Aşk cinneti gençlere yaraşır ama ihtiyarlarda acınacak, ıstırap verici bir hâl alıyordu.

Herifi bütün bütün çıldırtmak için Binnaz ortaya, karşısına çıktı. El temposu filan derken kızın omuzları, göğsü, göbeği toy damadın “yutkunma getiren” tabirince elmasiye tatlısı gibi titremeye başladı. Herkesi korkutarak hayatın bu gibi neşe ve zevk çılgınlıklarından soğutmak için Laz Hoca’nın dediği gibi, Binnaz’ın vücuduyla beraber yerde ve göklerde zelzeleler oluyordu. Sarhoşluk emniyet supabının patlamasına ramak kalan, aşırı iştahdan damarları ok gibi atan koca damat adayı: “Binnaz’ımın gül vücuduyla beraber sarsıla sarsıla yıkılsın dünya ve içindekiler! Bende zerre takat kalmadı. Çağırınız imamı, muhtarı, mahalleliden birkaç kişi... Nikâhımızı kıyarak bitirsinler işi. Ya bu gece Binnaz’la beraber yatmalıyım yahut hacamatçıyı çağırıp vücudumdan kan aldırmalıyım. Zira beni saran ateş kanımı zehirliyor, şimdi

kalbimi patlatacak, damarlarımı çatlatacak... Yutkuna yutkuna bademcik iltihabı oldum,” naralarını attıktan sonra:

*Ah bana ne oldu da ben bilemem
Eski hâlimi hiç göremem.*

şarkısını bütün sarhoşluğunun neşesiyle bağırırken saygıya değmez kayınvalidesi ağzını bu coşkun damadın kulağına yanaştırarak: “Aa hoppala babam... Kıllı bebek sus! Şimdi yedi mahalleyi başımıza toplayacaksın. Nikâh kıymaya çağırdığın cemaat şimdi imamıyla, muhtarıyla, sopalı bekçisiyle burada seni basmaya gelecekler!” uyarısında bulundu.

VIII

Çok sürmedi. O hafta nikâh oldu. Şuayb Efendi gerdeğe girdi. Fakat muradına eremedi. Sevgili karısı acayip bir his fantezisi tutturdu. Ona âdeta yabancı bir erkek muamelesi ediyor, elini eline dokundurmuyordu. Eski masallarda iffetlerinin katılığına insanı hayrette bırakan kahramanlar vardır. Çekmedikleri eziyet, ayrılık kalmayan iki sevdalı, nasılsa talihin büyük bir lütfuyla bir gece aynı döşekte yatmak mutluluğuna kavuşurlar. Lakin vücut vücuda temas günahkârlığından kendilerini korumak için aralarına uzun bir kılıç uzatırlar. Binnaz Hanım da işte aynen öyle yapmak istiyordu. Efendisiyle kendi evliliklerini ayırmak için o kadar iri ve keskin bir alet bulamadı. O yalnız her gece döşekte kocasıyla kendi arasına irili ufaklı yastık yığınlarıyla ufak bir duvar örüyor ve bu sevda kalesini aşmaya uğraşan adamcağızı üzüyor, üzüyordu. Döşekteki bu yumuşak duvarın iki tarafından devam eden saldırı ve savunma hareketleriyle üç dört hafta geçti. Efendi muradına ermiş değil, yutkunmadan şiddetli bir boğaz oldu. Aralarındaki döşek içi saldırı ve savunma sahnesi çokluk şöyle başlardı:

Efendi, meşru kocalık haklarına karşı örülen yastık duvarının arasından büyük bir iştiaqla elini öbür tarafa uzatır. Dudaklarını yanaştıramadığı o körpe vücuda parmaklarının ucuyla temastan büyük bir lezzet arayarak:

“Karıcığım...”

“...”

“Ben elimi uzattıkça sen niçin uzağa kaçıyorsun?”

“Korkuyorum.”

“Neden?”

“Senden... Erkekten...”

“Niçin?”

“Şimdiye kadar vücuduma erkek eli değmediği için.”

“Adam sen de... Hele lafa bak! Bir kere cesaret göster. Kollarıma gel. Sonra alışırsın. Bak ne tatlı şeydir...”

“İstemem!”

“Ne demek istemem?”

“İstemem, istemem demektir.”

İştah çarpıntısıyla gözleri kararan efendi, inatçı karısını didiklemeye atılır. Binnaz bütün şirretliğiyle bağırarak:

“Etme diyorum!”

Efendi en titrek sesiyle:

“Edeceğim...”

“Şimdi bayılıyorum!”

“Fe-ni’me-l-matlûb!”²⁴

“Ay neden?”

“Başka türlü isteğe ulaşmak mümkün değil de.”

“Ah bu erkek cinsi ne hain oluyor.”

“Erkek bu noktada hiçbir cüretten çekinmez. Allah canlıların çoğalmasını bu kurala bağlamış. Peygamberimiz böyle buyurmuş.”

“Allah’ın, peygamberin her emrini böyle doğru ve çabukça yerine getirmek için niçin özen göstermiyorsunuz?”

“Allah’ın, dinin bazı emirlerini yerine getirmekte kusuru-

24 (Ar.) Tam istendiği gibi.

muz oluyor. Fakat bu en mühim ve tatlısıdır, ihmale gelmez. Elime biraz kloroform geçirebilirsem bir gece seni bayıltacağım.”

“Allah esirgesin. O nasıl söz?”

“Basbayağı söz.”

“O senin dediğin roman sahifelerinde, tiyatro sahnelerinde olur. Ve o fiili; hain, kanlı, katil herifler yapar.”

“İcabında bazen böyle karı koca arasında da vuku bulabilir.”

“Doğru mu söylüyorsun?”

“Vallahi, işte yeminle söylüyorum.”

Binnaz büyük bir ürküntüyle döşekten fırlayarak:

“Bundan sonra ben seninle bir döşekte değil, bir oda içinde bile yatmam.”

“Niçin efendim niçin?”

“Artık güvenemediğim için...”

“Densizliği bu raddelere vardırma. Yanlış anlıyorsun, senin canına bir kastım yok.”

“İrzıma kast etmek canıma kast etmektir.”

“Çocukluk etme! Karı koca arasında ırz sözü olmaz. Din bana helalsin. Ben sana helalim.”

“Erkek değil mi benim için hepsi bir.”

“Sus, şimdi ağzını yırtarım! Kadınların cahilliklerini ve hafifliklerini iştirirdim ama bu derecelere varacağını bilmezdim. O sözü manasını bilmeyerek sarf ettiğine şüphe yok. Başka türlü affedilmen mümkün değil.”

“Ya sen, beni bayılt da istediğini yap. Buna insanca bir hareket mi denir?”

“Allah Allah! Ne abuk sabuk söz bunlar. Ne dine gelir ne akla mantığa uyar. Evlenip bir yastığa baş koyalı ayı geçti. Her gece aramızda Çin Seddi gibi yastıktan bir set. Elimi eline dokundurmak değil, yüzünü bile göremiyorum. Birbirimize bu kadar yakın olduğumuz hâlde güya birimiz batıda birimiz doğudaymışız gibi hasretinden ölüyorum. Artık yetişir. İnsaf et karıcığım, insaf et yavrucuğum... Bunları aklın ermediği için yapıyorsun. Benim ne üzüntü çektiğini bilsen mutlaka merhamet edersin.”

“Ne bileyim ben böyle şeyleri. Birkaç defa kocaya varmadım ki.”

“Malum.”

Binnaz, yastıkların öbür tarafında hazin hazin ağlar gibi yaparak:

“Bu hâlimi sana söylemedim mi?”

“Ne vakit?”

“Yazıhanede üzerime saldırdığın gün.”

“Ne dedindi?”

“Bana karşı pek fedakâr olmanı, beni normal erkeklik hislerinden fazla bir sevgi, hürmet ve büyüklükle sevmeni rica etmemiş miydim?”

“Etmiştin. Aklıma geliyor. Fakat o ricadan bu netice çıkacağını tahmin edemezdim. Çünkü sen evlilikteki dinî maksadın zıddına hareket etmek istiyorsun. Buna ne Allah razıdır ne kul.”

“Ah, bu ilk ricamı bir kere kabul etsen daha başka yalvacağım şeyler de var.”

“Bu ilk ricanın kabulüne imkân yoktur. Katiyen bunu bil...”

“Yaşlı koca seçmekteki maksadım buydu. Erkek saldırısından ömrümün sonuna kadar korunmak... Bunu anlattım

zannederek sevinliyordum. Fakat yüz bin kere teessüf ederim ki anlatamamışım.”

“Maksadın buyduysa benden daha ihtiyarını... doksan belki de yüz yaşında bir kocamışı seçmeliydin.”

“Ah evet! Mesela tirit gibi birini.”

“Belki de pelte gibi...”

“Ah benim sevgili efendiciğim... Benim hatırı için tirit gibi oluver.”

“Sen böyle yüzüme gülerek yalvarırsan ben hiç dayanamam. Ne emredersen onu olurum.”

Binnaz sevinçle iki elini birbirine vurarak:

“Ah, işte iyi ya eksik olma sade suya tiridim!”

“Fakat bu emrettiğin şeyi olabilmek benim için mümkün değil. Mesela bir adama: ‘Rica ederim. Hiç acıkma. Bir şey yeme,’ nasıl denir? Bu yerine getirilmesi mümkün olmayan ricayı kabul edersem yalvaracak daha başka şeyler varmış. Merak ettim. Onlar da bu türlü mü?”

“Evet.”

“Onları yapmak da tarafımdan fedakârlık göstermeme mi bağlı?”

“Pek büyük, pek büyük...”

“Göstereceğim bu birinci fedakârlıktan daha mı büyük?”

“A, şüphesiz!”

“Ne olabilir? Şimdi de sen beni korkutuyorsun.”

“Korkma benim tatlı yahnim.”

“Aha benim taze kaymağım.”

Konuşma böyle tatlılaşır. Efendi bundan cesaret alır. Aradaki pamuk duvarı birdenbire aşmak ister. İşte o zaman

kıyamet kopar. Binnaz meşru sahibini yumrukla, tekmeyle kovar. Ağzına gelen hakareti herifin suratına savurmaktan çekinmez. Ağlamalar, haykırımlar, şiddetli bir sinir buhranı başlar. Tatlı yahni ekşir. Kaymak bozulur. Bu gürültü üzerine kaynana oda kapısının önüne gelerek:

“Hu, herif! Herif, kızıma ne yapıyorsun? Allah’tan utan! Eziyet etme günahtır. Ben onu sana verdimse esir diye vermedim. Almak da hak boşamak da. Yıldız barışıklığı olmadıysa bırak!”

Zavallı damat şimdi kaynanasının hücumuna cevap vermeye uğraşarak:

“Karı koca işine karışma. Ayıptır. Haydi, çekil oradan!”

“Niçin çekilecekmişim? Kızımı cıyak cıyak ne bağırtıyorsun? Konuya komşuya rezil olduk.”

“Rezil olduksa kabahat bende mi?”

“Ya kimde, mahalle imamında mı?”

“İnnallahe maassabirin!²⁵ A canım sen bu işe bir çare bulmaya çalışacağına yangına körükle gidiyor, kavgayı büsbütün kızıştırıyorsun.”

“Bunağın söylediği lakırdıya bak. Ben kadını. Böyle kepezeliğe nasıl çare bulurum?”

“Canım, mahalleden yaşlı birkaç kadın topla. Bu kıza nasihat veriniz. Evliliğin ne demek olduğunu anlatınız.”

“Elhamdülillah, benim daha alınının damarı patlamadı. Ben kızıma öyle şey nasıl söyleyebilirim?”

“Lahavle, öyleyse niye kocaya vardı?”

“Vardıysa isteğiyle varmadı. Yalvardın, yakardın. Elimizi bıraktın, ayağımızı öptün. Seninle başa çıkamadık. Sana bin defa söyledim. Sen yaşlısın, o gençtir. Sonra rahatsız olursun, dedim. Bu nasihatlerimi inkâr et bakayım.”

25 (Ar.) “Allah sabredenlerle beraberdir” anlamına gelen ayet.

“Çıldırma beni! ‘Kızım seni istiyor, meyli var,’ diyen sen değil misin?”

“Onun meylince, gönlüne bakılmaz. Gençtir, saftır, cahildir. Şimdi böyle der, şimdi döner, dediğimi de unuttun mu?”

Bu dava gece yarılarında kadar sürer. Karısından ret ve aşagılama, kaynanasından şiddet görüp azar işitip muradına eremeyen zavallı damat; üzgün, kederli döşeğine döner. Lakin sevgili Binnaz’ını evlilik döşeginde bulamaz. Onun gül nefesini yastık duvarı arkasından koklamaya razı olur. Yalvarır, yakarır, kocalık haklarına set çeken bu sınırı bir daha aşmayacağına, o tarafa el ayak uzatmayacağına söz verir. Binnaz, bu sözleşme altında bin nazla döşekte kendine ayırdığı kompartımana döner. İki, üç gece sessiz geçer. Fakat nihayet, bir erkeklik gereği herifin aşkı sabır ve tahammülüne galip gelir. Damarları gerilir. Bir gece birdenbire bir yanardağ şiddetiyle kalbi coşar. Gözleri kararır. Karısına saldırır. Anlaşmanın verdiği güvenle mışıl mışıl uyuyan Binnaz uyanır. Yine fer-yat, şikâyet, kavga kıyamet...

Komisyoncu, bu yüzden uğradığı talihin kahrıyla sanki eski karısı Hasna Hanım’ın ahını çekiyordu. Binnaz’ını bırakıp gidemiyor; gönlüne de söz geçiremiyordu. Böyle her gece damarları üst tetikte yata yata vücudundan cinsel bazı hastalıklar baş gösterdi. Doktorlara müracaat etti. Genç karısına karşı olan acayip, acı vaziyetini itiraftan çekinmedi. Hekimler:

“Ya kaleyi fethetmeli ya mağlubiyeti itiraf edip geri çekilme borusunu çalmalı, aksi takdirde daha kötü hastalıklara maruz kalırsınız,” dediler.

Arada sırada evlerine buruşuk yüzü badanalı, sürmeli, rastıklı, evvelden malken şimdi tellal olmuşa benzeyen, Sadberk Hanım isminde şişman bir kadın gelirdi. Gönül piyasasında simsarlık ede ede bu çeşit konularda artık bilirkişi sayılan bu hanım, evlerinde misafirken bir gün Şuayb Efendi

kaynanasının yanına girdi. Sadberk'in varlığından çekinmeyerek kocalık durumunun nezaketini, hekimlerin haber verdikleri hastalıkların vahametini anlattı.

Yosma eskisi bu iki kadın, hafif alaycı bir tebessümle birbirine bakiştılar. Sadberk Hanım boyalı kart simasına hiç yaraşmayan şuhça bir kırıtmayla:

"Efendi baba, karınızın kusuruna bakmayınız. Cefası çekilmeden sefası sürülen kadınlardan büyük bir lezzet alınmaz."

Bu "efendi baba" tabirine komisyoncu tutularak hayret etti. Çünkü karı hemen hemen kendi yaştaydı. Kadınların bu zaaflarından bahseden filozofların hakları vardı. Onlar büyüdükçe küçülmek iddiasından kendilerini alamıyorlardı.

Şuayb Efendi uğradığı söze alayla karşılık vermekten çekinmeyerek:

"Hakkınız var hanım kızcağızım, fakat çekilen cefanın bir sınırının olması lazım gelir. Akıntıya kürek çeker gibi boyuna cefa çekmek için evlenilmez ya!"

Sadberk Hanım: "Efendi affedersiniz, siz cins kadından anlamıyorsunuz!"

Efendi: "Bu husustaki cehaletimi itiraf ederim. Çünkü çok kadın alım satımında bulunmadım. İki defa evlendim. Şimdi biri genç öteki ihtiyar iki karım var. Tabiat bunların huylarını aynı yaradılış tezgâhında dokumuş. Hırçınlık, asabiyet, densizlik ve hissî fantazyalarına uymakta biri öbürünün ikinci cildi..."

Sadberk Hanım: "Efendi işte yine tekrar ediyorum. Siz cins kadından anlamıyorsunuz..."

Servinaz: "Kızım cinstir. Çünkü tamamıyla bana çekmiştir."

Şuayb Efendi, "Allah esirgesin. Kancık köpeklere benzesin de sana çekmesin" itirazıyla haykırmak üzere ağzını açtı.

Fakat uyum sağlamaya uğraştığı bu kadınlarla bozuşmamak için hiddetini yenerek yine sustu. Alt tabakanın görüşünce, boğaz dokuz boğmak imiş. Komisyoncu dilinin ucuna geleni bu sayılı boğmaklardan aşağı indirmek için yutkundu, yutkundu. Sonra sordu:

“Cins kadın tabirinden maksudınız nedir anlayamadım?”

Sadberk Hanım: “Cins kadın işte karın Binnaz gibi olur.”

Şuayb Efendi: “Nasıl?”

Sadberk Hanım: “Kocasına karşı senelerle direnir.”

Şuayb Efendi haykırarak: “Bana sorsanız bundan büyük soysuzluk olmaz!”

Servinaz: “Sen validenin hesabına öyle söyleyebilirsin.”

Şuayb Efendi: “Demek siz hep bu yönden pek soy kadınlarsınız?”

İki bayat yosma, birbirini takdirli bakışlarla süzdükten sonra uzun uzun gülüştüler.

Sadberk sordu: “Sen kaleni düşman hücumundan kaç sene muhafaza ettin?”

Servinaz, sahteliği kadar tuhaflığı artan bir utançla:

“Aa, damadın huzurunda o nasıl soru?”

Sadberk: “Adam sen de... Onun boyalı sakalından mı utanıyorsun? Ben onu erkek yerine bile koymuyorum. O tam erkek olaydı işi bu kadar uzatarak senden benden akıl sormaya, yardım aramaya mı gelirdi?”

Komisyoncu üzüntüsünden oturduğu yerde tepinerek:

“Bu sözde Sadberk Hanım’ın yerden göğe kadar hakkı var.”

Sadberk: “Beni haksız ını söyler sanırsınız? Servinaz, soruma cevap versene!”

Servinaz: “Bu konuda biz âdeta bir ocak sayılırız. Büyük anam tamam üç sene dayanmış. Anam iki seneden fazla sebat göstermiş. Ben bir sene karşı koyabildim. Çünkü merhum benimki pek kurnazdı. Çabuk pundumu buldu.”

Şuayb Efendi: “Kayınpederim rahmetullahi aleyh, şimdi sağ olup da bu kurnazlığı bana da öğretiydi...”

Sadberk Hanım: “Bakınız, zamane ilerledikçe ahlakta metinlik kalmıyor. Büyük validen iki sene, sen bir sene, kızın belki altı ay, onun kızı üç, daha onunki bir hafta, daha daha bir gün... Bir saat... Nihayet bir gün gelecek ki kadınlığın şerefi hiçe inecek. Belki o gün yarındır.”

Servinaz: “Yarın deyip de pek uzağa gitme. O gün geldi de geçti bile... Çarşıda, pazarda erkeklere söz atan kadınlara rastlanmıyor mu? Fakat Sadberk, sen kendi metinliğinden hiç bahsetmiyorsun. Seninki kaç gün sürdü?”

Sadberk: “Hakikati söylemeye utanıyorum da...”

Servinaz: “Pek az mı sürdü?”

Sadberk: “Ah, benimki pek kurnazdı.”

Şuayb Efendi: “Allah aşkına hanım, şu kurnazlığı bana öğret!”

Sadberk: “Efendim, ben tamam şeytan akıntısının burundaki yalıda gelin oldum. Pencereden tükürünce denize giderdi. Yalının önünde sular rüzgârda savrulan harman gibi birbirine girerek kaynar, girdaplar yapar. Yukarıdan bakanları içine çekerti.”

Servinaz: “Sizin gerdeğinize akıntı şeytanı mı karıştı?”

Sadberk: “Hemen onun gibi...”

Servinaz: “Anlat anlat... Sen de iyi dinle damat...”

Şuayb Efendi: “Can kulağım onda. Derdime devayı sizden bulursam şaşarım. Kocakarı ilaçları bazen en mahir hekimlerin reçetelerinden fazla şifa verir.”

Servinaz: “Halt etmişsin!”

Sadberk Hanım: “Ben kızlığımda pek güzel, çok hoppa bir mahlûktum.”

Şuayb Efendi: “Allah’a emanet! Gülü tarife ne hacet? Mal kendini gösteriyor.”

Sadberk Hanım: “Beni kim görse ilk bakışta âşık olurdu.”

Şuayb Efendi: “İyi ki o zaman karşıma çıkmamışsın. Allah ya sana acımış ya bana...”

Sadberk Hanım: “Âlem beni severdi. Ben kimseden hoşlanmazdım.”

Efendi: “Tuhaf mazhariyet... Fakat hâlâ da bu iddiaday-san itiraz eden çok olur.”

Sadberk Hanım: “Herif, benim her lakırdımla öyle eğlenme. Şimdi sana bir kulp takarsam dünyanın bakırcıları söküp çıkaramaz!”

Efendi: “Zaten bir emziğim var. Ona bir kulp ilave edersen beni kenef ibriğine çevirirsin.”

Sadberk Hanım: “Aklınla yaşa, işte anlıyorsun. Efendim ondan sonracığıma... Ben daha kocaya varma çağına gelmeden görücüler kapımızı aşındırmaya başladılar. Hangisine varacağımı şaşırdım.”

Efendi: “Allah Allah birkaçına birden varmak mümkün olamaz ki...”

Sadberk Hanım: “Aşkımdan Âşık Kerem gibi tutuşup yananların, kendilerini bahçedeki dut ağacına asanların, akıntıya atanların haddi hesabı yok... Kaç cana kıydım bilmiyorum ki!”

Efendi: “Maazallah sen kız değil gönül kolerasıymışsın...”

Sadberk Hanım: “Hâlâ yüzüme baktıkça seni de sancı tutuyor galiba?”

Efendi: “İnkâr etmem, bir kuru buruntu alıyor.”

Sadberk: “Aman mıymıntı herif... İhtiyar teke... Sana mundar sümüğümü atmaya bile tenezzül etmem!”

Efendi: “Aman atma, kendinde dursun!”

Sadberk: “Anamın, babamın kıymetlisi, bir tanesi, göz bebeğiydim...”

Efendi: “Allah nazardan saklasın.”

Sadberk: “Nihayet bana bir paşa oğlu tutuştu.”

Efendi: “Tulumbaya haber!”

Sadberk: “Yandı... Yandı... Yandı...”

Efendi: “Kül oldu...”

Sadberk: “Anası, babası Karun gibi zengin. Onlar üstümüne düştükçe biz kendimizi naza çektik.”

Efendi: “Vay aşk vurguncuları vay!”

Sadberk: “Yenilene yükletilen harp tazminatı kadar ağır, ağırlık istediler.”

Efendi: “Vay insafsızlar...”

Sadberk: “Üç bin lira verdiler. Anam dayandı.”

Efendi: “Âlâ!”

Sadberk: “Beş bin lira verdiler. Babam dayandı.”

Efendi: “Oh!”

Sadberk: “Nihayet hesapsız altına pazarlık oldu.”

Efendi: “Yürek dayanır şey değil!”

Servinaz: “Kardeş Sadberk, sen de bir kere gelinliğinden açtın mı sözü bitiremezsin ki çabuk neticeye gel. Okuduğun

fetihnamenin silhrini bir an evvel anlamak için damat merak-
tan ölecek.”

Efendi: “Sorma hâlimi kayınvalideciğim...”

Sadberk: “İşin sonu efendim beni terazinin bir gözüne oturtular. Öbürüne altın doldurdular. Çektiler. Beni ağırlı-
ğımca lira karşılığında paşazadeye verdiler.”

Efendi: “Alan veren hayrını görsün. Lakin bu besili vücut
paşazadeye çok ağır oturmuş olacak.”

Sadberk: “Avizeler yandı. Ben tepemden tırnağa kadar
pırıl pırıl elmaslar içinde gerdeğe girdik. Gerdek namazında
ben usulca ‘İşte seni on paraya satın aldım’ ınırıltısıyla dama-
dın başından aşağı bir metelik attım.”

Efendi: “Kendini ağırlığına altına zavallı delikanlıya sat-
tıktan sonra onu on paraya satın almak... Kadın mantığının
pek parlak bir örneğini oluşturuyor.”

Sadberk: “O gece kocam bana yüz görümlüğü (elinin bü-
tün büyüklüğüyle işaret ederek) koskoca bir çelenk taktı. Fa-
kat ben memnun olmuş görünmedim.”

Efendi: “O zavallı acaba seni neyle memnun edebilirdi?”

Sadberk: “Hiçbir şeyle...”

Efendi: “Neden?”

Sadberk: “Çünkü gönlüm onu sevmedi.”

Efendi: “Niye vardın?”

Sadberk: “Parası çok diye anam babam verdiler. Bizde
âdet hep böyle değil mi?”

Efendi: “Kocan çirkin miydi?”

Sadberk: “Değildi ama ben onu sevemezdim ki!”

Efendi: “Niçin?”

Sadberk: “Çünkü gönlüm başkasındaydı.”

Efendi: “O başkasına niye varmadın?”

Sadberk: “Onda on para yoktu.”

Bu konuşmada efendi için kendine pay çıkaracak hikmetler vardı. Fakat o bu tarafı pek derin düşünmeyerek Sadberk’in gönlünün hangi efsunla büyülendiğini anlamaya dikkat ederek hikâyenin sonunu bekliyordu. Sadberk bir iki kırıttıktan sonra:

“Döşeğe girdik.”

“Vayy!”

“Hâlâ bugünkü gibi aklımda.”

“Hafızan ne kadar kuvvetliymiş, kırk yıllık şeyini unutmamışsın.”

“Hemen yastıkları, yorganları topladım. Çarçabuk aramıza bir duvar yaptım.”

“Demek Binnaz bu dersi senden almış.”

“Cins kadın öyle olur efendim.”

“Şimdi cinsinize ha!”

“Fakat kurnaz kocam... Ertesi akşam şeytan akıntısına bakan pencerenin önünde otururken cebinden bir kutu çıkardı. Açtı. Gayet temiz bir elmas broşun parıltısı gözlerimi kamaştırdı. ‘İşte bu,’ dedi. ‘Bu gece aramızdaki duvarı yıkmak için...’”

“Kibarca kurnazlık.”

“Ben kırıttım, kırıttım. ‘Hayır, olmaz!’ dedim. Kocam kızdı. Broşu akıntıya fırlattı.”

“Sen inatçı, o ziyankâr. Bakalım ne olacak?”

“Birkaç gün geçti. Hep aramızda yangın duvarı gibi bir bölmeye yatıyorduk. Yine bir gece cebinden bir kutu daha çıkardı. Kapağını kaldırınca siyah kadifenin karanlığı içinde

yıldız ışıltısı saçan bir çift küpe gözlerimi aldı. ‘Bu önemsiz hediyeği aynı şartla kabule tenezzül eder misiniz efendim?’ dedi.”

“Aman yüreğim oynuyor, sen ne dedin?”

“‘Hayır, efendim!’ cevabını verdim.”

“Hay Allah müstahakını versin, bu ne inat!”

“Bu canım küpeler de broşun yanına gitti. Bir müddet daha geçti. Bir gece bey cebinden bir kutu daha çıkardı.”

“Aman yüreğim oynuyor!”

“Bu da bir bilezik. Üzerinde fındık büyüklüğündeki pırlantalar şimşirek taşı gibi kıvılcımlar salıyordu. Kocam, gözlerini gözlerime dikti. ‘Bu bilezik o senin yumuk yumuk beyaz bileklerine ne hoş yaraşır. Artık insafa gel. Bana acı-mazsan bu kıymetli şeye acı,’ dedi.”

“Ay yüreğim oynuyor. Sen ne dedin?”

“Hayır, asla!”

“Tüh... Sonra ne oldu?”

“Bilezik akıntının katran gibi kaynaşmaları içinde kayboldu.”

“Zavallı delikanlıya kuyumcu çarşısının camekânlarını süsleyen bütün mücevherleri denize döktüreceksin.”

“Bilmem aradan kaç hafta geçti. Bileziğin kutu içindeki parıltısı hiç gözümün önünden gitmiyordu. Bazen kendi kendime pencereden denize bakar, o girdapların altında broşla, bileziğin kim bilir nasıl bir kaya veyahut yosunun arasına sıkışıp kalmış olduğunu düşünerek acırdım. Yine bir gece bey, hilal şeklinde iri bir kutuyla geldi. Bu da şüphesiz akıntının doymaz ağzına atılacak bir mücevherdi. Ağır ağır bu siyah hilalin kapağını açtı. İri nohut tanesi gibi bir sıraya pırlantadan yapılıp bir akarsu, kadınlığımı bir sihir kuvvetiyle cez-

betti. Tarif olunmaz bir arzuyla içim titredi. Bu gerdanlığa dayanamadım. Gözlerim süzüldü. Yüreğim bayıldı. Tutkum gururuma galip geldi. İçlerinden ufak şimşekler çakan elmas tanelerine hayretle bakmaktan başka bir şey söyleyemedim. Kocam, mağlubiyetimi anladı. Akarsuyu kutusundan çıkardı. Kendi eliyle pırıl pırıl gerdanıma taktı.”

“Oh... Oh, uğurlu kademli olsun. İş oldu bitti.”

Servinaz sürekli bir kahkahayla:

“Darısı başına damat.”

Damat bu kahkahaya biraz hızlıca karşılık vererek:

“Teşekkür ederim fakat...”

Bu akıntıya atılan elmasların hikâyesi, masal da olsa damat için açık bir bilinmezlik içeriyordu. Ertesi akşamdan itibaren Şuayb Efendi cebinde yüzük, küpe kutuları taşımaya başladı. Binnaz Hanım beğenmeyerek bunlara dudak büküyor, lakin hiçbirini denize atmıyor, hepsini çekmecesine kilitliyordu.

Bedbaht damat, bu hediyeleri vermekten aldığı cüretle bin müşkülât içinde kaleyi aralıklı ve pek kısa hücum adımlarıyla âdeta karış karış, azar azar altı ayda fethetti. O surette ki aylarca devam eden bu canını feda edercesine saldırdığı sırada kalenin o güne kadar düşman saldırısına uğramamış, hakikaten korunaklı bir yer olup olmadığını anlayamadı.

IX

Kale fetholdu. Tılsım bozuldu. Gelin güveyi balayına girdiler. Bu, komisyoncunun sıradan hayatı içinde o kadar tatlı bir ay idi ki lezzeti ağıdalandı, ağıdalandı, nihayet yüreğini yakmaya başladı.

O, evlilik kantarının sapını doğrulttu. Yuvarlağı çekti. Dengeyi buldum sandı. Lakin hatır ve hayale gelmez rahatsızlıklar birbiri arkasına baş gösteriyordu.

Şuayb Efendi'nin yeni evinde balayı olurken eski evinde zakkum çiçekleri açıyordu. Evlilik müddetini ihtiyar karısından çalmak için ondan, İzmir'e gidiyorum yalanıyla ayrılmıştı. Dedikodu hususunda âlem o kadar kurnazlaştı ki gizlice evlenmek değil, hovardalığa gitmek bile mümkün olmuyor. Eziyet etmek insanlık vazifesi sırasına geçti. Nereden ve nasıl duyuyorlar? Sizin için, gizlemekte büyük zaruret olan bir şeyi, günü gününe, saati saatine en çekindiğiniz yerlere yetiştiriyorlar.

Müezzinin karısı Nuriye, dilinin bütün çirkefini akıta akıta kocasının evlenmiş olduğunu Hasna'ya bağırdığı günü; o zavallı kadın bayılmış, ayılmış, çektiği hesapsız Yâ Sabûrların içindeki acıyı hafifletmeye hiç faydası olmamıştı. Bu gönül ateşini sakinleştirmek için gittiği şeyhler ona büyük peygamber ve evliya hazretlerinin bile karılarının üzerine çifter çifter evlenmiş olduklarını söylediler.

Fakat bu hakikat, Hasna'nın derdini eksiltmedi, artırdı. Komisyoncu efendinin İzmir seyahati sonsuza kadar devam

edemezdi. Oradan mutlak bir gün dönmek mecburiyeti olacaktı. Bu uydurma yolculuk, dönüşten sonra birinci yalanı kapatmak için ondan daha büyük bir ikincisini ve daha sonra üçüncüsünü, dördüncüsünü gerektiriyordu. Bu hileler arttıkça vaziyet fenalaşacaktı. Bu ikinci evlilik, birinci eşten ne zamana kadar saklanabilirdi? Saklamak daima vahameti büyüyen bir dert, saklamamak bir belaydı. Bunun hangisi daha iyiydi? Efendi, bu leyte ve lealledeyken²⁶ Hasna'nın evinde bora koptu. O yarım akıllı kadın, bütün bütün çıldırdı. Kuldurdu. İpe sapa gelmez şeyler söylüyor, türlü müthiş kararlar veriyordu. Kâh şeyhülislam kapısına dayayacağı dilekçe ile sadakatsiz kocasının idamına dinî karar çıkartıyor kâh gidip genç ortağını kama, revolverle öldürüyor ve kâh o evlilik yuvasını tutuşturarak içindekilerle beraber kül edip havaya savuruyordu.

Kadın, her gün değişen, fiile çıkamayacak hayalî intikamlarla kocasından öç almaktayken Şuayb Efendi İzmir'den dönüşünü ilanla eski evine gitmeye mecbur oldu. Bayılmalar, feryatlar, kıyametler koptu.

Bahtsız Hasna o kadar bozulmuş, abuk sabuklaşmış, acınacak bir hâle gelmişti ki Şuayb Efendi hakikati itirafa cesaret edemedi. Evliliğini katiyen inkâr ederek, aleyhinde çıkarılan sözlerin dedikodudan ibaret olduğunu iddiadan ayırmadı.

Üzüntüsünden ölüm hâlleri geçiren Hasna'nın bu yalana inanmaya şiddetle ihtiyacı vardı. Zaten genel hayatın esası bu değil miydi? Büyük yalanlara inanmadıkça insaniyet için yaşamak mümkün olabiliyor muydu?

Gözlerinde sadakat parıltıları keşfetmek için bakışını onun yüzüne dikti. Kocasını ne kadar gençleşmiş, güzelleşmişti. Zifiri siyah sakallarının çemberi ortasında çehresi temizlikten parlıyordu. Onu dünyanın en yakışıklı, en cazip de-

26 (Ar.) "Ne olurdu, keşke" anlamında kullanılan söz öbeği.

likanlılarıyla değışilemeyecek bir tutku ve sırf aşk gözüyle görüyordu. Ak saçlı başını boyalı herilın göğsüne koydu. Ağladı, ağladı, sonra sarıldı. Onu göğsü üzerinde sıktı, sıktı, inledi, inledi... İnsanlığın böyle ihtiyarlıklara kadar süren ne acı dertleri vardı. Gençlik için bir güzellik, bir ilham kaynağı, bir tabiat nimeti olan aşk, ihtiyarlıkta ne iğrenç bir hastalık şekline giriyordu.

Şuayb Efendi, göğsü üzerinde kendine ateşli kelimeler inleyen bu salyalı, buruşuk ağzın sevda teminatlarından ve vefasından ve o pörsümüş kolların şehvetli sıkıştırmalarından öğürecek kadar sıkılıyordu ama buna merhameten tahammülden başka çare yoktu. Binnaz'ın lezzet baygınlıkları veren o körpe vücudundan ayrıldıktan sonra bu kağşamış, bayatlamış, ekşimış, bitmiş karının kollarına girmek ne dayanılmaz bir işkence idi.

Özel odalarında komisyoncu saatlerce bu eziyete göz yumarak, dış sıkarak tahammül gösterdikten sonra nihayet bir sebep uydurarak sofaya zor zar kapağı atabildi. Karşısına biri memede, diğeri elinde iki çocuğuyla dul kızı Sabire çıktı. Serzenişli ve hazin bakışlarında:

“Ben bu yaşta dul dururken senin evlenmen ne büyük haksızlıktır!” ithamı vardı. Biraz ötede oğlu Aziz, yirmi iki yaşının verdiği gençlik gururuyla boylu boyunca duruyor; ceylan bakışlı gözlerinden saçılan derin bir tenkitle babasını süzüyordu. Aziz güzeldi. Pederindeki kaba ve ihtiyarlamış yüz hatlarının düzeltilmişine ve genç güzel bir örneğine sahipti. Hayattaki en büyük iptilası âşık olmak ayrıcalığına da anadan babadan vâristi. Şuayb Efendizade, levent endamı, adaleli şişkin pazıları, sevda itirafları için kızarmış, kızarmış, tam olgunlaşmış ateşli dudaklarıyla sanki babasına:

“İnsaf et be adam! Ben dururken sana evlenmek düşer mi? Aldığın körpe, güzel kadın hangimizin kolları arasına yaraşır, hakkımı niye gasp ettin?” der gibi davalı, dik ve yılmaz

bir gözle bakıyordu. Bütün ayıplayıcı gözlerin ısırmacı kınayışı altında ve torunlarının masumiyetleri karşısında sıkılıyor, üzüldüğü, büyük bir kabahat işlediğini anlıyor, lakin bu olmuş bitmiş hatadan dönmeye de artık ihtimal göremiyordu.

Eski evinin boğucu, dertli havasından kurtulmak için komisyoncu kendini hemen sokağa attı. Fakat Aziz, babasının peşini bırakmayarak arkasından yetişti. Delikanlının gözlelerinden şimşekler çıkıyordu. Onun, babasına anlatacağı mühim belki de vahim sözleri vardı. Yedi sekiz aydan beridir pederiyle arası açılmıştı. Yazıhaneye uğramıyordu. Hovardalılarına para dayanmıyor, babasından bir şey koparamadığı zaman borç ediyor, sonra ona ödetiyordu. Baba oğul son defa şiddetlice atıştıktan sonra birbirine fena küserek lakırdıyı kesmişlerdi. Peder efendi bu dargınlıktan memnun kaldı. Çünkü Aziz, yazıhaneye gelip gittikçe babasının bütün işlerini kontrol ediyor, onu mümkün olabildiği kadar sızdırmaya uğraşıyordu. Adamcağız bu dargınlık müddetince oğlunun bu rahatsız etmelerinden korunmuş oldu.

Aziz, kindarlığı artmış pek çatık bir çehreyle pederine yaklaşarak:

“Efendi baba, affedersiniz. Anneme bir alay martaval okudunuz. Gidiyorsunuz. Evliliğiniz bence muhakkaktır. Beni kandıramazsınız!”

Bu azarlayıcı sözler karşısında komisyoncunun bütün kanı hemen beynine hücum etti:

“Terbiyesiz, martaval sözünü pederine karşı nasıl kullanıyorsun? Evlendim ve pek güzel ettim. Ne yapacaksın?”

“Pek genç ve güzel bir kadın almışsınız diyorlar.”

“Doğru, bu ikinci evliliğimde de validen gibisini alacak değilim ya!”

“Bu yaştan sonra yaraşır mı?”

“Bu konu, aldığım kadınla benim, ikimizin hissemize ait bir mesele, ona kimse karışamaz. Bu telaşlarınızın beni çok sevdiğinizden ileri gelmediğini biliyorum. Babam genç kadın aldı. Kim bilir kaç çocuk doğuracak? Bunlar hep mirasa ortak olacaklar. Bize çok bir şey kalmayacak... Dertleriniz, kederleriniz hep bu bayağı hesap ve düşüncelerinizden doğuyor.”

“Böyle sefilce fikirler, emeller kalbime uğramaz. Emin olunuz. Ben sizin hakiki mutluluğunuz bakımından söylüyorum.”

“Bak oğlum Aziz. Baba oğula nasihat verir. Fakat evlat, babaya vermez. Benim hakiki mutluluğumu istiyorsan bu kadınla pek mutlu olduğuma inan. Hayatın lezzetini bu evlilikten sonra anladım. Şimdi yaşıyorum.”

“Fakat anam pek ıstırap çekiyor.”

“Evliliğimi işte ona ıstırap çektirmemek için gizliyorum. Senin de anana sevgin, merhametin varsa bu noktada benimle ittifak eder, ona bir şey sezdirmemeye uğraşırsın.”

Aziz, anasına acımak ve babasını nasihate muhtaç, acınacak durumda görmekle beraber o da bu hadiseden kendi menfaatine bir hisse çıkarmayı düşünüyordu. Onun niyeti, işi bir kolpasına getirip babasını yine kırk elli lira vurmaktı. Pederindeki en hassas damarın yeni karısının sevgisiyle titrediğini anlamayacak kadar ahmak değildi. Binaenaleyh ihtiyarı sızdırmak için konuyu değiştirmeyi gerekli görerek:

“Sizi bir parça şaşırmış görüyorum. Bu da fazla mutluluğunuzun eseri olsa gerek...”

“Ben hiç şaşırmış değilim. Senin görüşün yanlış oğlum.”

“Ne yapacağınızı bilmez bir hâlde gibisiniz.”

“Hayır, hayır... Düşüncen yanlış. Benim yapacağım birkaç türlü değil ki bunun seçiminde şaşırayım: Yeni zevcemle

“Fakat şartlarım var.”

“Pek uzun boylu şeyler ortaya koymaya kalkışma.”

“Merak etmeyiniz. Şartlarım uzun ve dolambaç şeyler değildir.”

“Nedir? Dinliyorum...”

“Birinci şartım, üvey valideme takdim olunmaktır... Aradaki soğukluğun, bilinmezliğin, dedikoduların giderilmesi için yegâne çare budur. Merak buyurmayınız. Ben her durumu güzel idare ederim. Kendimi bu yeni genç anneme de sevdirim. Rahat edersiniz. Sizin için bundan daha doğru yol yoktur.”

Babası, oğlunun bu sözlerini makul buldu. Lakin adamcağız genç karısının şiddetli sevdasıyla insaniyete, vicdana, makul şeylere uygun hareket etme yetisini kaybetmişti. O kadar kılıbık bir herif olmuştu ki işlerindeki her adımında ne yapacağını karısına sorar, o ne emrederse öyle yapardı. Bu uğursuz sevda zincirleriyle onun eli ayağı köstekliydi. Karının despot elinde, insan şeklinde bir kukla olup kalmıştı. Binaenaleyh karısına sormadan bu takdim durumuna bir karar veremezdi. Bu hareket esareti sebebiyle dedi ki:

“Peki, sözlerin makul. Fakat benim de bu hususta düşüneceğim şeyler var. Kararımı yarın sana bildiririm. Şimdi öteki şartlarına geçelim.”

Zeki Aziz, babasının genç karıdan izin almaksızın hiçbir şeye karar veremediği hakikatini derhal anlayarak:

“Diğer şartlarının açıklanması birincisinin kabulüne bağlıdır.”

“Sen söyle, zararı yok. Ne düşündüğünü ben bileyim. Ona göre tedbir alırız.”

“Sevginizden ve baba şefkatinizden uzak kalalı hâlim harap oldu. Üstüme başıma baksanıza uşak kıyafetine girdim.

Bu hâlde küçük validemin karşısına nasıl çıkabilirim? Bendenize lütfen kırk elli lira ihsan buyurmalısınız ki biraz adam şekline gireyim.”

Bu teklif karşısında da zavallı baba bir tereddüt tavrıyla boyalı sakalını karıştırmaya başladı. Çünkü genç karısı onu, o mertebe su sızdırmaz bir kontrol altına almıştı ki ona malumat vermeksizin iki lira fazla harcasa karı derhal hissederek zavallıyı azarlamaya kalkardı. Karının asıl maksadı, bütün birikimi eline alarak öteki evi parasızlıktan kasıp kavurmak, ihtiyar ortağını aç bırakmaktı.

Komisyoncu, oğlunu baştan savmak ister gibi bir dalgınlıkla:

“Peki peki... Yarın yazıhaneye gel, görüşürüz...” dedi. Ve diğer şartların ne olduğunu sormadan yürüdü. Baba oğul ayrıldılar.

Babasının zihnine veba dehşetiyle çöken bu genç kadın sevdasının ailelerinin başına ne büyük felaketler açacağını anlayan Aziz’in üzüntüden, nefretten gözleri sulandı. Pederinin arkasından yumruklarını sıkarak:

“Bir fahişenin aşkıyla insanlıktan çıkmışsın. Lakin vazifeni bildirmek boynuma borç olsun baba!” dedi.

X

O geceyi pek fena rüyalar, kararlarla geçiren Aziz, sabahı zor etti. Kalkınca validesini şiddetli bir yakınma hâlinde buldu. Çünkü dün İzmir’den dönen efendi, o gece evine gelmemişti. Nerede kalabilirdi? Evinden uzunca müddet uzakta yaşamış bir aile babasının böyle ilk geceyi başka yerde geçirmesine ne mana verilebilirdi. Demek âlemin sözü doğruydı. Efendi evlenmişti. Bu hakikati kahpece inkâr ediyordu.

Hasna Hanım fitili aldı. Anasını yatıştırmak için Aziz uğraştı, uğraştı. Ona hiçbir söz, hiçbir teselli kâr etmiyor, deliye lakırdı anlatması mümkün olmuyordu. Nihayet zavallı kadını Sabire’nin bakımına bırakıp sokağa fırladı. Yazıhaneye gidip babasını görecekti. Dalgın dalgın evin kapısı önüne kadar indi. Orada mükemmel bir kira kupası²⁷ durduğunu gördü. Babasının gelip gelmediğini odabaşından sordu. Şu cevabı aldı:

“Pederiniz henüz gelmedi. Fakat hanımefendi yukarıda.”

“Hangi hanımefendi?”

Odabaşı, üzerinden elbise fırçası gibi kırçıl sakalı sürmüş ihtiyar avurtlarını yayık bir alay ile bütün bütün buruşturma-
rak:

“Babanızın yeni aldığı genç karısı...”

Aziz tuhaflaştı. Babası yazıhanede yokken karı orada ne arıyordu? Bu merakını halledebilmek için odabaşını sorguya girişerek:

27 (Fr. coupé) Dört tekerlekli, kapalı, oturacak yeri arkada olan, genellikle iki kişilik atlı araba.

“Babamın bulunmadığı zamanlarda da karının gelip burada oturmak âdeti midir?”

“Bu karı yakında babanıza iflas ettirtecek, bazı gün efendiyle beraber buraya gelirler. Karıya lazım olan miktarda kasada para bulunmaz. Efendi akça tedariki için gider bulur gelir. İşte bugün de öyle oldu. Babanız gitti. Daha gelmedi.”

Babası kendine kırk elli liralık bir cömertlikte bulunmak için kati bir söz verememişti. Bütün varını karısının uğruna hebadan lezzet alıyordu. Validesinin büsbütün delirmesine, ailelerinin felaketine sebep olacak olan o karı, şimdi kendinden birkaç merdiven yukarıda, elli, altmış adımlık bir mesafede bulunuyordu.

Bu yakınlığı, bu hakikati düşündükçe delikanlının yüreğini çarpıntı aldı. Babasının dönüşünden evvel bu aile afetiyle yüz yüze gelmek sabırsızlığıyla hemen merdivene saldırdı. Çünkü pederi gelirse oğlunu yeni karısına takdim edebilmek için bu şımarık karıdan müsaade talebinde bulunacak, hanımefendi uygun görmezse o gün görüşmek mümkün olamayacaktı.

Binaenaleyh pederinin bu yokluğu fırsatından hemen istifadeye seğırtmek lazımdı. İki katın taş merdivenini çıktı. Koridordan sola döndü. Yirmi otuz adım yürüdü. Babasının yazıhanesi önünde durdu. Şimdi üvey anasıyla karşı karşıya gelince üzüntüsüne hâkim olabilecek miydi? Ne tavır takınacaktı? Bu hususu, ondan göreceği kabul ve kendisine karşı tutumuna göre tayin edecekti. Hakaret görürse ne yapacaktı? Acı tereddütlerle kapıyı açtı. İçeri girdi. Dairenin girişindeki kapılardan birinin önünde ufak bir genç oturuyordu. Ona hitaben:

“Sen kimsin?”

“Hanımefendinin uşağıyım.”

Uşak, Aziz’i yukarıdan aşağı dikkatle süzdükten sonra:

“Ya sen kimsin?”

“Efendinin oğlu.”

Genç hizmetkâr ayağa kalktı. Bu hürmeti görünce Aziz cesaretlenerek:

“İçeride kim var?”

“Hanımefendi.”

“Bugün neden böyle erken sokağa çıkmış?”

“Efendim, Beyoğlu’nda terzide elbisesi var. Onu provaya gidecek. Araba aşağıda bekliyor.”

“Babam nerede?”

“Dışarı çıktılar. Şimdi gelecekler. Biz de onu bekliyoruz.”

Hızlı bir düşünme faslından sonra Aziz, karının bulunduğu oda kapısına parmaklarının ucuyla sertçe birkaç defa vurdu.

İçeriden nazik bir ses:

“Kimdir o?”

“Oğlunuz köleniz.”

“Aa, buyurunuz!”

Giriş müsaadesi veren bu nazik ses, Aziz’in siniri üzerinde hoş bir tesir gösterdi. Delikanlı, kapının rezesini çevirdi. İçeriye ilk adımını atınca karşılaştığı manzaranın dehşetinden ürkererek geri geri dışarıya kaçmak istedi. Lakin vücudunun temasıyla kapı kapandı. Birdenbire kaçamadı. Hayretten ağız açık, gözler büyümüş bir hâlde orada dondu kaldı.

Kadın da aynı dehşet ve hayretle geri geri çekile çekile duvara yapıştı. Her saniye ağırlığı, felaketi artan bir şaşkınlıkla birbirini süzerlerken nihayet Aziz heyecandan kısılan sesiyle:

“Ah Binnaz!”

“Vay Aziz!”

“Babamın karısı!”

“Kocamın oğlu!”

“Bu ne müthiş tesadüf!”

“Bu ne melun talih!”

İki sene evvel birbirine, (eğer tabire cevaz varsa) özel bir genelevde rastlamışlardı. O gece Binnaz, oturma odasına girmemiş, hiçbir erkekle yatmamıştı. Aziz’e sofada rast gelmiş, birbirinden çok hoşlanmışlardı ama kız anası Servinaz böyle sülün yapılı, ceylan gözlü, güzel, cazip fakat parasız delikanlıların aşkının, kızının üzerinde ne uğursuz bir tesir bırakacağını bildiğinden birleşmelerine katiyen müsaade etmemiş; kızın izini oğlandan, oğlaninkini kızdan gizlemeye uğraşmış ve maksadına da muvaffak olmuştu. Dargınlığı münasebetiyle Aziz’in hayli müddet yazıhaneye gelmemesi ve Servinaz’ın, Şuayb Efendi yazıhanesine başlaması o iki seneden çok sonra vuku bulması, onlarca delikanlıyı meçhul bırakmıştı.

Bu ilk tesadüf ve karşılıklı hoşlanmadan sonra birbirinin çehrelerini kaybettiler. Bu ayrılıktan kalplerinde büyük bir aşk doğdu. Bu sevgi, gençlik hayalleriyle süslene süslene güzel bir ülkü olup kaldı. Erişilmez şeylerdeki yücelik gibi birbirini insanlık üstü bir güzellik göğüne çıkarmışlardı.

Aziz, aşk, öfke, sevinç, keder, intikam, merhamet gibi zıt hislerin hücumu arasında bunalan beynini avuçları içinde sıkarak:

“Binnaz, evvela beni sonra da babamı yaktın!”

“Beni de talihim yaktı.”

“Babama varmaktan maksadın neydi?”

“Bir ihtiyara eş olmak.”

“Bu ne garip merak.”

“Merak değil... Gönlümün adağı böyleydi.”

“Niçin?”

“Seni gördüğüm geceden beri hayalinle yaşıyordum. Ruhum, hatıranla evlendi. Bir fahişe kızı olduğumu biliyorsun. Bir erkeğe mal olmakla bu aşağılık hayattan kurtulacağımı hesapladım. Gence varmamak için ihtiyarı seçtim. Çünkü bu suretle aşkına sadık kalmış oluyordum.”

“Babamı niçin aldattın?”

“Aldatmadım. Her hakikati söyledim. Kimin kızı olduğumu bütün ayrıntılarıyla anlattım. Beni şehvaniyetin üstünde saf bir aşkla sevmesi şartıyla kendine vardım. Fakat o bu vadedinde durmadı. Evliliğimizin ilk geceleri benim için feci, işitenler için güldürücü sahnelerle geçti. Söz anlatamadım. Nihayet bütün manasıyla babanın karısı oldum. Oğlum...”

“Ey, bu arabalar, uşaklar, tuvaletler, israflar iffete hayatını adanmış bir ihtiyar karısına yaraşır mı?”

“İnsafsız! Gönlümü eriten aşkının azabını neyle avutacağım? Babanın ihtiyar kollarına teslim ettiğim bu genç vücudumun kirası yok mu? Bu kadarcık israfı bana çok mu görüyorsun?”

Sonra beyinlerini alazlayan, sinirlerini yakan uzun bir özlem ve tutku sessizliğiyle gözlerini birbirlerinin göz bebeklerine diktiler. Bakıştılar, bakıştılar. Kalpleri, nihayetsiz bir aşkın, coşkusunu zapt edemeyecek bir kırıklık tehlikesi içinde kabarıp kabarıp iniyordu. Birbirine karı-koca olmak tabiatıyla yaratılan bu iki vücudu, talihleri acılığına dayanılmaz bir alayla ana oğul durumuna koymuştu.

Göz kırpmadan baka baka aralarında oluşan şiddetli bir manyetizma kuvvetiyle birbirinin ruhunu çekmeye başladı-

lar. Nerede olduklarını unuttular. Kendilerini kaybettiler. Bakışları önünden kâinat, her şey silindi. Korku, sakınma, hiçbir düşünce, endişe kalmadı. Yalnız o anda bütün şiddetiyle parlayan bir aşkın galeyan saniyelerini yaşıyorlardı. Erkek, baş döndürücü cazibesinden kaçmak mümkün olmayan bir uçuruma düşer gibi kadına atıldı. Binnaz hafifçe eliyle iterek:

“Ne yapıyorsun?”

“Bilmiyorum.”

“Babanın hakkına, ırzına, namusuna saldırıyorsun.”

Delikanlı boğuk bir sesle:

“Doğru...” dedi, çekildi. Hüngür hüngür bir ağlamayla yazı masasının üzerine kapandı. Aralarında aynı uçurum çekimi devam ediyordu. Bu defa kadın, karşı konulmaz bir kuvvetin mıknaatısından kurtulamayarak erkeğe yaklaştı. Onun sevda hummasıyla yanan ellerini avuçları içine aldı. Bu temastan kopan kıvılcımın alevi ikisini de sardı. Aşk pınarından içmek için amansız bir ateşle titreyen iki dudak birbirini buldu. Şimdi sevda denilen şaheser yaratılışın zevk ispazmozlarını geçiriyorlardı.

Birbirinin kolları arasında o sevda anının yekvücut uykusunu ne kadar müddet uyudular? Bilmiyorlardı. Tatlı bir uyuşukluk ve kırıklık içinde uyandılar. İki vücut arasındaki mıknaatisiyet hâlâ bitmemişti. Lezzetli bir rehavet içinde gerinip tekrar birbirine sarıldıkları esnada dışarıda bir tıkırtı oldu. O zaman durumun vahametini, tehlikenin büyüklüğünü anlayarak ayağa fırladılar. Bozulan tuvaletlerini hemen tamir etmek için acele ettiler. Üzerlerinde şüpheyi düşürecek bir emare kalmayınca kadar çehre ve kıyafetlerini düzenledikten sonra birbirine bakiştılar. Bu ana oğlu çaresiz bırakan bir his, çarçabuk âşık ve mctres yapmıştı. Bu zaaflarının zilletini, bu

hareketlerinin dehşetini düşünmeye vakit olmadan yine gözden göze kıvılcımlar başladı. Bir ikinci sarılma arzusu bütün şiddetiyle parlamakta iken gürültücü bir elin hücumuyla reze oynadı. Kapı açıldı.

Genç karısının istediğinden fazla para bulmuş olmak memnuniyetiyle tebessümler saçan Şuayb Efendi'nin boyalı çehresi görüldü.

Binnaz bir köşeye, Aziz öbürüne süt dökmüş kedi gibi birer sükûnetle oturmuşlardı. Oğlunu karısının yanında bulunca takdim etmeden önce, üvey anasının karşısına çıkmak küstahlığına cüret etmiş olmasından dolayı azarlamak için ağız açarken Binnaz derhal ayağa kalktı. Gerdek gecesinden beri göstermiş olduğu en iltifatkâr, en tatlı çehresiyle ihtiyar kocasına gülerek:

“Aziz Bey oğlumuz geldi. Bana kendi kendini takdim etti. Bu samimi, teklifsiz hareketinden çok memnun oldum. Tebrik ederim. Allah bağışlasın doğrusu pek toraman²⁸ bir oğlun var... Hazzettim...”

Genç karısının üvey oğluna karşı umulanın üstünde gösterdiği bu güzel kabul, ihtiyarın pek hoşuna gitti. Birdenbire neşesinden ağzı kulaklarına vardı. Oğlunun böyle ilk mülakatta o hırçın kadının damarına girebilmek hususundaki zekâsını nasıl takdir edeceğini bilemedi. Felaketinden habersiz zavallı peder, genç üvey anasıyla oğlunun güzel uyumları mutluluğuna şahit olmak için içinden kabaran, taşan bir neşe ile çırpınarak:

“Haydi oğlum öp validenin elini göreyim!” dedi.

Aziz, temiz yürekli babasının bu gafilane teklifi önünde sarsıldı. Biraz evvel direnemediği bir içgüdü ile vahametinin derecesini idrak edemeyerek işlemiş olduğu büyük suçun müthiş bir komedya şeklinde bu kadar çabuk kötü sonuç do-

²⁸ Binnaz bu tabiri üvey oğlunu küçük bir çocuk telakki ettiğini imaen söylemişti. (Yazar notu.)

ğuracağını bilememiştir. Pederinin emrine itaat etmemek için ortada görünür bir sebep yoktu. Şaşkın, alçalmış bir şekilde yerinden kalktı. Rolünü yerine getirmekten âciz, acemi bir aktör kararsızlığıyla ayakları dolaşarak, sendeleyerek genç kadının saygıdeğer huzuruna kadar gitti. Uzatılan eli eline aldı. Deminden kendine aşkın en leziz pınarını yudum yudum tattıran o mıknaatlı güzel tene dudaklarını bu defa sahte riyakâr bir oğul hissiyle yapıştırdı. Temas anında her ikisinin de yüzlerine hafif bir kızartı geldi. Birbirinin suçluluk çarpıntılarını duydular. Kadın rolünü büyük bir maharet ve tam bir aldatmayla oynuyordu. Yüzünde görülen saf, samimi, if-fetli tebessüme Aziz şaştı. Bir valide ağırlığıyla öptürdüğü elini sonra deminki âşığı ve şimdiki oğlunun omzuna dokundurarak onu okşaya okşaya:

“Berhudar ol evladım” cümlesini o kadar ağzına yaraştırarak söyledi ki bunun pek ustaca bir ikiyüzlülük olduğundan Aziz bile şüpheye düşerek:

“Hayır, validem olma istemem. Beni daima deminki aşk cennetinde yaşat!” itiraz ve ricasıyla bağırmak istedi.

Bu manzaranın hakiki acıklılığından bîhaber babanın keyfinden şişman karnı titriyordu.

XI

İhtiyar babasına varıp genç oğluyla gerdeğe girdikten sonra Binnaz'ın eski hırçınlığı yatıştı. Şuayb Efendi, bir şey anlayamadığı bu değişime şaşıyordu. Kendini ihtiyara sevdiren öptürmekte o bedbaht kocanın gönül arzusu kadar itaatkâr bir kadın olamamıştı. Kocasına karılık vergilerini yapmakta yine ara sıra şahlanıyordu. Fakat bu isyanları dayanılması mümkün olmayan eski şiddetini kaybetmişti. Densizliği kabardığı zaman efendi artık onu yatıştırmanın usulünü bulmuştu. Hemen oğluna müracaatla:

“Anan yine asabileşti. Haydi, git sinirlerini yatıştır,” emrini veriyor, oğlu bazen peder efendinin gözü önünde valideliğinin odasına giriyor. Kapıyı kapıyor. Onun asabını güzelce ahenk ediyor, ateşini alıyordu. Hakiki durumdan pek habersiz olan zavallı baba, oğlunun bu muvaffakiyetinden çok memnundu. Bu herkese hoşlanacağı şekilde davranmanın sırrını keşfe uğraşıyor lakin anlayamıyordu.

Evliliğinden beri efendinin merakını celp ettiği kadar canını sıkan bir hâl vuku buluyordu. Sokakta tanımadığı bazı kimseler komisyoncuyla birbirine göstererek manalı manalı gülüşüyorlardı. Bu esrarlı bakışmaların, alaycı gülüşmelerin önünde efendi birkaç defa sinirlendi. Açıklama talep etmek istedi. Uğursuz bir meçhuliyetin ağırlığı karşısında başı döndü. Sormaya cesaret edemedi.

Bir gün lokantada, yanı başındaki masada yine böyle gülüşmeler ve sonra fısıltılar oldu. Efendi bütün dikkatiyle kulak kabartarak şu sözleri seçebildi:

“Kim o?”

“Servinaz’ın meşru damadı.”

“Saf bir adama benziyor.”

“Bilerek mi almış?”

“Bütün İstanbul’un malumu olan bir şey bu efendinin meçhulü kalabilir mi?”

“Ayıplama birader. Bu yaşta genç kadın fırtınasına tutulan bir erkek her belaya katlanır.”

Bu sözleri işiten efendinin yediği yemek boğazına tespih tanesi gibi diziliyor, aşağı inmiyordu. Felaket bu kadarla da kalmadı. Sokakta, orada burada hiç aşinalığı bulunmadığı kimselerin imalı selamlarına uğruyordu.

Bir gün dandini beylerinden biri efendinin yolunu keserek cüretini:

“Ne vakit bir akşam birleşip de bir eğlence yapacağız?” demeye kadar vardırırmıştı. Efendi bastonunu kaldırıp bu küstahın kafasında ikiye bölmek coşkusuna tutuldu. Lakin durumun evvela zabıtaya, sonra gazete sütunlarına aksetmesinden korktu. İşlerini bırakarak başkalarının bu yolda maceralarıyla meşguliyetten zevk alan kimselerin ağızlarına düşmekten çekindi.

Boyanmak ve çok para sarf etmekle genç bir kalbi büyülemek kabil olmuyordu. İhtiyarlıkta taptaze, turfanda bir kadına sahip olmaya çalışmanın görünür görünmez, bilinir bilinmez çok dertleri, belaları vardı. Kadın kendini öyle bir erkeğe vermeye razı olsa bile bu dengesizliği başkaları çekemiyor. Ortaya türlü dedikodular çıkıyordu. Şuayb Efendi’nin genç kadına sahip olması, saadet şeklinde müthiş bir felaketti. Bedbahtların felaketlerinden eğlence zemini çıkarmak, işte âlemin zevk ve neşe sermayesi...

Zavallı komisyoncu bir derde girmişti. Kurtulmak için çabaladıkça boğazına kadar gömülüyordu. Binnaz’ı terk

etmek... Bu kabil değil. Onunla vücut vücuda, ten tene temastan aldığı lezzet dünyanın hiçbir zevkiyle ölçülemezdi. Kırkından çok sonra uğradığı bu hastalık, teneşire sürecekti, kendiyle mezara gidecekti.

Şuayb Efendi zaten genç karısına hiç kabahat bulmuyordu ki. Sinirlilik mazeretiyle onun her bir kabahatini kapatıyor, her kusurunu affediyordu. Bütün günahkârlık, anası olacak o Servinaz'daydı. Masum Binnaz, evlenmeden evvel her haki-kati söyledi. Anasının bütün rezaletlerini itiraf etti. Hakikati bilmeyenlere karşı namusunun böyle şüphe altında kalması hep kaynanasının, mazisi simsiyah olan o karının yüzündendi. Fakat bugün o eski yosmanın damadı bulunuyordu. Karıyı asamazdı. Kesemezdi. Binnaz'ı nikâhı altında tuttukça anasından ne kadar kaçsa sözle ve cismen onun kaynanalığından kurtulmasına imkân yoktu.

Evveli, bu dertleri yalnız başına çekerken şimdi Allah'ın lütfuyla, umulmadık şekilde oğlu, üvey validesiyle öz anası derecesinde iyi geçinerek babasının bu felaketini hafifletmeye yardım ediyordu.

Binnaz, oğlunun ateşli kucağından aldığı büyük lezzetin neşesiyle ihtiyarın ağır nefesli öpücüklerine daha az hırçınlıkla katlanmaya başlayalıdan beri garip bir içgüdü ile zavallı adamda bazı şüpheler پیدا oldu. Üzerine titreyerek kokladığı bu taze çiçekten o şimdi ara sıra bir hıyanet kokusu alıyordu. Sanki gizli bir ses bazı bazı kulağına: "Seninkinden başka bir ağız, sevgili çiçeğinin bütün gençlik kokusunu içiyor. Sana posa bırakıyor. Sen daima artık yalıyorsun..." sözlerini içine ok gibi işleyecek bir açıklıkla fısıldayarak kalbini sızlatıyordu. Bu şüphe kendine nereden geliyordu? Bu pek rahatsız edici merakın ıstırabından kurtulmak için bunun ya doğruluğunu veya kofluğunu ispat etmek lazımdı. Kendisinden evvel karısını sıkran kolların, öpen dudakların izlerini

onun güzel vücudunda aramaya başladı. Bir kere yüreğine böyle bir şüphe kurdu girdi. Artık onu her gün bir parça oyu-yordu. Lakin öyle kurnaz bir kadının vücudunu bu mühim sırrı ifşaya zorlamak pek müşkül meseleydi.

Kadın, baştan savma bir teslimiyetle onun kollarına kat-lanıyor, sanki gizli âşığının haklarına saygı duyarak namah-remden kaçınır gibi vücudunu meşru sahibinden gizliyor, sahte bir utangaçlıkla bu tuhaf çekinikliğini gizlemeye uğ-raşıyordu.

Sıcak bir yaz sabahı Binnaz döşğinde yorgansız sere ser-pe uyurken kocası sevmeye, öpmeye, izlemeye bir türlü do-yamadığı o vücuda içini çekerek bakıyordu. Onda en büyük sanatkârların, taklidini mermerlerde göstermeye uğraşıp uğ-raşıp da muvaffak olamadıkları ve ne kadar çalışsalar olama-yacakları, bir güzellik, bir cinsiyet cazibesi, yaradılışın çekici bir sıcaklığı, hayatın bütün neşelerine kaynak olan büyük bir sihir tesiri vardı. İşte aşk mabedi buydu. İnsanların tapınmak hissini mutlak bir kadın vücudu karşısında duymuş oldukla-rına şüphe yoktu. İşte bu güzel vücut, kendinin meşru ma-lıydı. Kendi sağken ona hiç kimse kanunen sahip olamazdı.

Bu kadar açıkça kendinin olan bu nazik, billur bedeni gör-mekten niye rahatsız oluyor, ondan haz duymaya denk şüp-helere düşerek cehennem azapları geçiriyordu?

Kadın, uykusu içinde, kocasının bu tapınan ve endişeli bakışlarıyla manyetizmalanmış gibi bilmeyerek kımıldadı, duruşunu değiştirdi. Gecelik gömleğinin geniş yakası aşağı çekildi. İki meme ortasına doğru—komisyoncunun estetik be-timleyişine göre— kaymak vadisi açıldı. Herifceğiz, mümkün olsa bu nur vücudun önünde, tepesinden alevlenerek tapın-mak için Meryem Ana mumu gibi yanacaktı. Bütün tapını-şıyla bu beyaz, saf, berrak göğsü Allah Allah sözleri içinde seyrederken birdenbire orada bir akrep görmüş kadar dehşet-lendi. Gözleri büyüdü, titredi. Gördüğü şey, zavallı koca için

zehirli akreplerden, yılanlardan korkunçtu. Bu, oraya sülük gibi yapışmış sevdalı ve günahkâr bir ağzın bıraktığı siyah bir lekeydi. Bir ihanet alameti gibi o çürüğü, o sadakatsiz göğüse işleyen dudaklar herhalde kendininkiler değildi. Çünkü Bin-naz, belki kendini köpeklere ısırtır fakat kocasına öyle doya doya koklatmazdı. O yasaklara dış geçirebilmesi efendinin ne haddine düşmüştü. Lakin ne acı hakikat! Bedbaht kocanın meşru hakkı olan bu cennet gibi tarlada otlayan harami kim-di? Bu müthiş bilinmez nasıl halledilecekti? Böyle ıstırap veren bir açıklık önünde bu pek müşkül vaziyette kalan koca ne yapabilirdi? Ne yapmalıydı? Hemen revolveri çekip o emik yerinden bu hain göğsü delmeli, sadakatsizi öldürüvermeli miydi? Daha buna ölçüt ne kadar şiddetli ve intikamcı hareketler tasavvur olunabilirse hepsi komisyoncunun zihninden ateş talimi gibi birer süratle geldi geçti. Şuayb Efendi yaşlı başlı bir adamdı. Bu gibi bir sevda felaketinde yirmi yaşında bir âşık öfkeyle veryansın ederek yakmak, kesmek, öldürmek ona yaraşmazdı. Soğukkanlılığına dönmekle akıllı, uslu düşünmek ve sonra hareket etmek lazımdı. Karısında gördüğü hıyanet markası açık bir gerçek olmakla beraber bu işte yine yanılmak ihtimali vardı. Hıyanetin katiyen ortaya çıkmasından sonra yapılacak şeye karar vermek uygundu. Lakin bu ispat da müşküldü. İki kişi arasında gizlice geçen işler insanların nasıl sabit fikrine konabilir? Karısının göğsündeki çürük, bir ihanet belgesi olarak hâkimlerin huzuruna çıkarılamaz ve hiçbir yerde delil olarak göstermeye uygun bir senet gibi ibraz edilemezdi. Hem bu, doğru bir itham göstergesi de değildi. Beş on gün sonra geçecek, bir eseri kalmayacaktı.

Şimdi öfkesine yenilmekle açıklama talebi için karısını tartaklayarak uykudan uyandırırsa kadın şirretlik edecek, zeytinyağı gibi üste çıkacaktı. Ona ihanetini itiraf ettirebilmek ne mümkündü! Düşündükçe zavallı adamın zihninde mesele çatallaşıyor, kabul etmek mümkün olmayan bu hâl, kapalı bir şekil alıyordu.

Nihayet, verdiği son karar şü oldu: Karıya hiçbir şey sezdirmeksizin hareketini incelemek ve içyüzünü öğrenmek, kendisini suçüstü yakaladıktan sonra yapacağını tayin eylemek...

Komisyoncu, bu kararı sebebiyle harekete başladı. Lakin neticeyi ele alıncaya kadar sinirlerini bitmez tükenmez sabır ve metanetle sakinleştirmek gerektiğini anladı. Çünkü her gün şüphelerini kuvvetlendirecek hâllere rastlayarak üzülyordu. Bir aralık, bu gerçekler ortasında ne yapacağına karar vermekte o derece şaşırđı ki görüşünden, yardımından istifade için oğlu Aziz'e müracaat etmek mecburiyetine kadar düştü. Ve yine sonra acı acı düşündü. Bir baba evladına:

“Genç karımın göğsünde bir çürük gördüm. Karımla aramda bir zampara hayaleti var. Bunu yakalamak istiyorum. Kuzum, oğlum bana yardım et!” diyebilir miydi? Her nedense Aziz genç üvey anasına kendini sevdirmiş, onun üzerine ufak bir nüfuz bile peyda etmişti. Binnaz onu hep “Toraman” namıyla çağırıyor, yere göğe koyamıyordu. Toraman aşağı Toraman yukarı... Sevgili karısını memnun etmek için babası da oğluna böyle seslenmeyi hoş buluyordu.

Bu isim İstanbul'un birçok mahallelerini atladı. Öteki eve kadar gitti. Bu tuhaf seslenişi ilk duyduğu günü Hasna Hanım kızdı:

“Oğluma bu namı kim taktı? Mutlaka bu, Toraman'ın ne olduğunu iyiden iyiye bilen kızgın karının biri olmalı!” itirazıyla bağırdı, çağırdı. Fakat o da bu garip lafzın cazibesinden kurtulamayarak “Toraman'ım geldi. Toraman'ım gitti,” demekten kendini alamamaya başladı.

O yaz Binnaz'ı memnun etmek için komisyoncu Erenköy'e taşındı. Büyük bir bağ ortasında güzel bir köşk tuttu. Binaların etrafı hemen bir ormancık hâlinde ağaçlarla çevriliydi.

Zavallı Şuayb Efendi görünüşte yiyip içiyor, yatıp kalkıyor, gülüp söylüyor fakat hakikatte yüreğinden kanlar sızı-

yordu. Karısının her hareketini izledikçe şüpheleri her gün daha çok büyüyor, açıklık derecesine varıyordu. Azim sahibi olamamak bir adam için ne büyük bir felakettir.

Bunun en doğru yolu, karıyı bırakıp kurtulmaktı. Lakin bu metanet nerede? Karıdan ayrılmak kendine intihardan daha ıstıraplı, daha müthiş, daha yapılması mümkünsüz görünüyordu. Karısıyla kendi arasında bir ve belki birkaç âşık gölgesi hissediyor, fakat oğlundan şüphelenmek katiyen aklına gelmiyordu. Çünkü insanın fıtratını bu kadar alçalmış görmeye yüreğinin temizliği mani idi. Lakin oğlu Toraman, kalbinde baş kaldıran şüphe yılanının azgın dişleriyle babasının kanının her gün daha fazla zehirlenmekte olduğunu hissetmeye başlamıştı. Pederi, kendisi ve kadın, üçü bir yerde bulundukları zaman zavallı ihtiyarın karısına dikilen pek dalgın ve tapınıcı gözlerindeki derin acıyı okuyarak ona acıyor ve sonra Binnaz'ın sevdasında pederinin kendine rakip olduğunu düşünerek kızıyor. Birbirine zıt hissiyat içinde kıvrıyor, bunalıyor, lakin bîçare adamın felaketini azaltmak için bu uğursuz sevgiden feragate bir türlü karar veremiyordu. Aşk, bazen yükselme bazen de böyle en derin çukurlara düşüren bir düşüş aracı oluyor. Bu kibirli Binnaz, ihtiyarın yüreğinde hiçbir müdahaleyle giderilmesi mümkün olmayacak bir kanser gibi kökleşmiş aşkının kuvvetini bildiğinden onun ıstıraplarına pek ehemmiyet vermiyor, onu kahrı altında yaşatarak kendi haz almak ve mesut olmak istiyordu.

Toraman Aziz, işlediği günahın büyüklüğünü biliyor, pederinin ıstıraplarından vicdanen üzülüyor, lakin diğer türlü hareket edemiyordu. Kadının bu suçu pek kayıtsızca işlemesi de Aziz'e başkaca dokunuyor, bir fenalığı vicdan azapları içinde işlemeyi –bu meselenin, mevcut durumun vahametini azaltmamakla beraber her nedense– kötünün iyisi görüyor, bu fenalığı babasına acıyarak yapmayı kendi lehinde hafifletici sebeplerden sayıyordu.

Bir gün babasını yazıhanesinde yalnız buldu. Bedbaht adam, çenesini eline dayayarak pencerenin önünde pek bu-

naltan düşüncelere dalmış, sıkıntıdan mosmor morarmıştı. Kim bilir genç karısı yine yapılması mümkün olmayan hangi işin icrası hakkında kendine nasıl şiddetli bir ultiatom vermişti. Efendi, bu yapılamaz şeyi yapmaya imkân bulmak için zihnini altüst ederek düşünüyor. Lakin işi mümkün değil bir sağlam kaba kurtaramıyordu.

Oğlu Toraman Aziz'i görünce onunla bir parça dertleşmek ihtiyacından kendini alamadı. Çünkü dertle, clemle, ıstırapla dolmuş yüreği artık çatlıyor, taşıyor, tahammülün üstüne çıkıyordu.

Babası oğluna, oğlu babasına bir müddet sessizlikle, dikkatle, derin derin bakıştılar. Nihayet baba, sızlanan bir sesle:

“Aziz, benden sana baba nasihati, sakın evlenme! Bir evlenmek cehenneme girmek, iki evlenmek cehennemin dibine inmek. Üçüncüsü, dördüncüsü için artık tabir bulamıyorum.”

Pederinin bu genç kadınla evlenmesi hem kendini bedbaht etmiş ve hem de Aziz'in başını tasavvur olunamaz büyük bir derde sokmuştu. Oğlu, babasına pek acılamakla beraber kendi durumunu da pek vahim buluyor, onu yüzüne karşı şiddetle tenkit için vesile arayıp duruyordu. Binaenaleyh dedi ki:

“Kendiniz yapamadığınız bir nasihati bana veriyorsunuz.”

“İlk evliliğimde pek gençtim. Aklım bir şeye ermezdi...”

“Ya ikincisinde?”

Bu itiraza karşı peder efendi bir şey diyemedi. Yine dalgın gözlerini pencereden dışarıya dikti. Toraman Aziz sözünde devamla:

“Birinci tecrübenizden cidden uyanmış bulunaydınız ikinci evliliğe cesaret edemezsiniz. İsteri hastalığından dolayı validemle olan evlilik felaketiniz malum. Bu, hayatınızın müzmin bir devresini oluşturdu. Alışıldı, çekiliyordu. Fakat

sizin en büyük hatanız ikinci evliliğinizde oldu. Genç, güzel bir kadının hayatının baharıyla kendi ömrünüzün sonbaharını karıştırmak istediniz ve bundan mutluluk beklediniz. Hesabınız doğru çıkmadı. Düne kadar ağzınız hep o kadının övgüsüyle açılıyor, mütemadiyen mutluluğunuzdan bahsediyordunuz. Şimdi bu hızlı dönüş neden? Validemden şikâyetinize karşı herkes size hak veriyordu. Fakat kendi isteğinizle girdiğiniz bu yeni bela için kimse size acımaz sanırım. Bilmem ki yanlış mı düşünüyorum?”

Şuayb Efendi, oğlunun görünüşte pek haklı görünen bu hücumundan büsbütün sıkıldı. Çehresinin morartısı artarak:

“Senden avutucu bir iki söz duymak için ağzımı açtım. Beni bütün bütün zehirledin. Üvey validenle güzel uyum içinde olman bir gösterişten ibaretmiş. Ondan şikâyetle vesile arıyormuşsun.”

“Niçin yine çarçabuk o kadını savunmaya başladınız?”

“Ben sana evlilikten şikâyet ettim. O kadından değil...”

“Evlilikle kadının başka şeyler olduklarını bilmiyordum.”

İkisi de yine sustular. Babanın çehresini pek kara ümitsizlik alametleri kapladı. Zavallı adam, göz pınarlarında dolaşan bir iki damlayı oğlunun tenkidi karşısında yere düşürmemek için son gücüyle tutmaya uğraşıyordu. Babasının felaketini onun haberi olmaksızın azami dereceye vardıran bu oğul, o bedbaht yüzün aldığı ıstıraplı anlamdan ürktü. Kendisinin kanunen validesi olmuş bir kadını aşkla kucaklaması, sevda denilen canavarın pençeleri altında çaresiz kalmış olmasından ileri gelme bir suçluluk hali değil miydi? Pederinin bu evliliğinde bir suç yoktu. Yalnız dengesizlik vardı. Bu müthiş sır, meydana çıktığı günü sade babasının değil bütün dünyanın lanetine uğrayacaktı.

Toraman Aziz, pederine karşı olan bu pek lanetli vaziyeti biraz insafla ele alarak:

“Saygıda kusurum olduysa affediniz. Ciddi bir oğul samimi hisleriyle söylediğim için sözümü istemeden taşırdım.”

Oğlunun ciddi görünen bu üzüntüsü pedere bütün dokundu. Göz pınarlarında dolaşan yaşları artık zapt edemedi. O sakallı, koskoca adam ağlayarak:

“Oğlum, hissettiğim gibi hâlimden şikâyet bana meydan vermedin ki söyleyeyim...”

“Buyurunuz, dinliyorum...”

Adamcağız uzun bir ah çekti: “Felaketim pek derin,” dedi.

Bu sözü üzerine ilaveten akıttığı bir iki damlayla üzüntüsünün bütün kara derinliğini göstermiş oldu. Sustu. Babasının genç karısının sadakatinde şüpheyi düştüğünü Toraman anladı. Günlerce süren hezimetler, bin naz, türlü ricalar neticesinde nadiren karısını kolları arasına almaya muvaffak olabilen bu zavallı adam, onun ateşli, genç bir kucakta yıprandıktan sonra kendi göğsü üzerine düştüğünü fark ediyordu. Fakat hiç şüphe yok ki bu gizli âşığın kendi oğlu olduğunu henüz bilmiyordu. Bilseydi Toraman’ı o kadar sükûnetle karşısına kabul edemezdi.

Aziz, bu hakikati kavradı. Lakin insanın aşağılaşmasının da bir haddi vardı. Babasının bu konudaki gafilce şikâyetini dinlemeye tahammül getiremeyeceğini anladı. Sözü diğer vadiye çevirmek için:

“Deminden evliliğin aleyhinde bulunuyordunuz.”

“Evet, bulundum. Bundan sonra da daima bulunacağım.”

“Bu iddianızı haklı görmüyorum.”

“Niçin?”

“Çünkü evlilik doğal bir zarurettir. Kanun da din de bunu emrediyor. Aile oluşumu ancak bu sayede mümkün olabiliyor. Evlilik olmayaydı âlem bu düzeni bulur muydu?”

Şuayb Efendi derin bir alayla:

“Hangi düzen? Horozlarla tavuklar arasında evlilik düzeni vardır. İnsanlar arasında yoktur.”

“Anlayamadım.”

“Bunda anlayamayacak bir şey yok, horoz yakaladığı tavukla evlenir. Bazen iki horoz dövüşür. Mesele bundan ibaret kalır. İnsanlar arasındaki evlilik durumu bu kadar sade mi? Dinlerin bazıları tek eşli olmayı, diğerleri çok kadınla evlenmeyi emrediyor. Fakat evliliğin bu iki şeklinde de rahat ve saadete ermiş milletler varsa bana göster. Her gün kavga, daima dırıltı, bazen cinayet... Hep bunlar aşk ve evlilik yüzünden değil mi? Dünyada her şeye hâkim yalnız bir kuvvet var: aşk... Kanun manun hepsi dırıltı... Aşk ne emrederse âşık onu yapıyor. Ya kanunu tepeleyerek emeline ulaşıyor yahut kanunu maksadına, maksadını kanununa uydurmak yolunu buluyor. Her hakkı kendi arzuladığı üzere açıklamaya çare arıyor. Yoksa her memlekette yapılan kanunların tam doğruluk ve dürüstlükle yapılması mümkün olaydı şimdiye kadar bu dünya sütlimanlık olurdu. Her yerde hüküm süren, nikâhlı nikâhsız çok kadınla evliliktir. Tek eşlilik tabiri hemen hemen manasız, kuru laftan ibarettir. Medeni insanlık çoğunlukla âlemi avutmak için kelimeyle oynar. Ve zihinleri kelime üzerinde uyutmaya, kandırıp aldatmaya çabalar. Sözüme inan oğlum, dünyada iki müthiş şey vardır: aşk ve kadın... Bütün öteki fenalıklar, cinayetler bunların parçalarıdır. Her din, erkek için meşruluğun dışında bir kadına yaklaşmayı haram etmiştir. Fakat bu yasağı dinleyen var mı? Mümkün olmayan bir şeyi kim emrederse etsin beyhudedir. Çünkü tabiat her şeye galiptir. İnsanlar yaptıkları kanunların birçok bentlerini tabiata uygunluk derecesini düşünmeksizin düzenledikleri için doğru yoldan sapmaktan kurtulamıyor. İnsan denilen mahlûkun eline biraz kudret ve nüfuz geçerse kendini tabiattan kuvvetli zanneder. Yemediği herze bırakmaz. Bu sınır tanımazlığından dolayı çabuk paramparça olur.

Ama insanlık bu zaaf ve aptallıkla çok oyalandı. Oyalanıyor. Maalesef daha hayli müddet oyalanacak. Ben kanunu kendi lehime uygun buldum. Annenin üzerine evlendim. Vicdanen bunu bir ihanet telakki ederim. Fakat validen de böyle bir kanuni olanağa sahip olsaydı belki o da benim üzerime başka bir kocaya varırdı. Uygunla uygunsuz, güçlü ile zayıf daima mücadele ve itişip kakışmada... Ve bu tartışma bitmeyecektir. Çünkü bugünkü güçlü, yarın zayıf düşecektir. Çünkü tabiatı istikrar yoktur. Demek istiyorum ki (Şuayb Efendi sakalını karıştıra karıştıra düşünerek) evet, demek istiyorum ki ben validene ettiğimi belki bu yeni karımdan çekeceğim.”

İhtiyarın gözleri bulandı. Üzüntülerinin bütün müthiş hakikatlerini oğluna göstermemek için pencereden dışarı baktı. Daldı...

Toraman Aziz, bahsin kendince tahammül etmek mümkün olmayan bu sahifesini kapamak için bir girizgâh arayarak:

“Efendim, evliliğin leh ve aleyhinde deliller arıyorduk. Evlenmeli mi evlenmemeli mi? Siz meseleye aleyhtardınız.”

“Evet, yine de öyleyim.”

“Fakat erkek kadınsız, kadın erkeksiz olamıyor. Evlilik olmazsa herkes cinsel ihtiyaçlarını meşru olmayan yollarla mı tatmin edecek?”

Şuayb Efendi bir zihin karışıklığıyla sarsıldığını gösterir bir telaşla:

“Meselenin bu noktası çok nazik. Bilemem Aziz, bilemem... Evlilikten bir müddet sonra ya kadın erkekten ya erkek kadından veyahut ki her ikisi birbirinden bıkıyorlar. Evlilik arada uğursuz bir bağ gibi kalıyor. Mesele müthiş bir şekil alıyor. Hangi taraf kuvvetli gelirse öbürünü kahrederek evlilik zinciri altında tutup kendi ötede bildiği gibi zevkini yaşamaktan geri durmuyor. Artık seninle baba oğul değil, iki

arkadaş samimiyetiyle konuşuyoruz. Binnaz bana sonsuza dek sadık kalsa ben valideni öbür tarafta bırakır, yeni karımla ömrüm devam ettikçe tek eşli olarak yaşamak isterim. Saklamıyorum, bencillik her şeye galip geliyor oğlum...”

“Bendeniz evlilik hakkındaki genel fikrinizi bilmek istiyorum.”

“Bana sorarsan bu hususta herkesin mutlak surette ittifak edebileceği genel bir fikir olamaz. İster tabiata uygun olsun ister uygunsuz olsun, kabulünde herkes için bir zaruret olan bir fikir olabilir.”

Toraman’ı da derin bir düşünme aldı. Bir müddet sustuktan sonra dedi ki:

“Babacığım, siz evvelden hiç bu fikirlerde bir adam değildiniz. Bu kadar çabuk nasıl değiştiniz? Sözlerinizi işiten sizi Amerikan mektebinden yeni çıkmış coşkun fikirli bir genç zanneder.”

Babası bilmeyerek oğluna, Binnaz’a karşı olan vaziyeti özetliyor ve Toraman’la üvey anasının aşklarını mazur görüyordu. “Aşk ne emrederse âşık onu yapar” sözünden başka ne mana çıkar? Peder efendinin bu gafilce sözlerini oğlu zihin defterine birer birer kaydetti. Çünkü müthiş hakikat meydana çıktığı günü babasına bu garip sözlerini tekrarla onu yine kendi felsefesiyle susturacaktı. Binaenaleyh dedi ki:

“Babacığım, pek coşkun düşünüyorsunuz. Cesaretimi affediniz. Mademki iki arkadaş gibi görüşüyoruz. Açık söylemekten çekinmeyeceğim. Bir gün olup da bu felsefeniz kendi aleyhinize dönerse şu saatteki iddianızın lehinde sebat gösterecek misiniz?”

İhtiyar biraz şaşırarak:

“Ne gibi?”

“Deminden, ‘Binnaz bana sadık kalsa ben valideni öbür tarafta bırakır yeni zevcemle ömrüm elverdikçe tek eşli ola-

rak yaşamak isterim. Saklamıyorum, bencillik her şeye galip geliyor oğlum,’ buyurmuştunuz. Kendi bencilliğinize hak verince başkalarınınkini de hoş görmek lazım gelir mi?”

Koca ihtiyar hiç düşünmeden bu suale: “Hay hay...” cevabını verdi. Toraman babasının gözleri içine biraz dikçe bakarak:

“Böyle bir bencillik mazeretiyle Binnaz Hanım’ın da sadakatten sapmasına ihtimal veriyor musunuz?”

Şuayb Efendi üzüntüden sarararak:

“Ey oğlum, kadındır bu. Pek güvenilmez...”

“Bu ihtimal, Allah göstermesin, hakikat şekline girdiği günü ne yapacaksınız?”

İhtiyarın gözleri büyüyerek:

“Sus, sus... Beni şimdi çıldırtırsın.”

“Öyle uğursuz bir günde, ‘Aşk ne emrederse âşık onu yapar’ düsturu sizi teselli edebilecek mi?”

Şuayb Efendi’nin sararan çehresi şimdi morardı. Bir cevap arıyordu. Oğlu büyük bir cüretle tekrar etti:

“Bu سوالimle vicdanınızdan gayet doğru bir cevap isterim.”

“Bu düstur beni teselli etmek değil belki öldürür.”

“Sizi öldürecek bir sözün hükmünü annemin aleyhine kullanmayı niçin bir tabiat kanunu gibi görüyorsunuz? Böyle düsturların kendi lehinizde kullanılması hoş geliyor da bunlar aleyhinize döndükleri zaman neden üzülmüyorsunuz? Hak olan bir şey leh ve aleyhe dönmekle niteliği değişmez.”

“Hakkın var oğlum ama insanlığın hâli böyle. Ben bu husta insanlar arasında bir müstesna teşkil etmiyorum. Biz insanlar her menfaati kendi lehimize, zararı başkası aleyhine çevirmeye uğraşmakla meşgulüz. Biz kuzuyu keser yeriz. Bundan lezzet alırız. Kesilmekten zavallı kuzucuğun ne ka-

dar ıstırap duyacağını hiç düşünmeyiz. Fırsat düştükçe birbirimizin aleyhinde takip ettiğimiz düstur işte hep bu kuzu kuramıdır.”

“Mademki söz buralara intikal etti. Düşündüklerimin bir kısmını açıkça söylemek isterim. Birkaç zamandır sizi karanlık, esrarlı düşünceler içinde pek üzgün görüyorum. Babacığım, kendinizden başka kimseye kabahat bulmayınız. Ettiğiniz büyük hatanın cezasını çekiyorsunuz. Ve zannederim daha da çok çekeceksiniz.”

“Toraman, bugün babana karşı niçin bu kadar insafsız davranıyorsun?”

“Bu cezayı yalnız kendiniz çekmeyecek, daha birtakım günahsızlara da çektireceksiniz. Belki çektiriyorsunuz.”

“Bu şiddetin manasını anlamıyorum Aziz. Başkalarına ne çektiriyorum veya çektireceğim?”

“Babacığım bu felsefenin kendinize hoş gelen taraflarında pek derinleşiyorsunuz. Nahoş taraflarında saflığınız tutuyor. Sözüm pek sade. Anlaşılmayacak bir yeri yok ki. Binnaz Hanım kendi dengi bir gence varaydı eşine sadakatinden sapmasına bir sebep, bir mazeret bulamazdı. Bu bir... Karınız böyle bir günahı işlerse bu günahına ortak olacak erkeğin başını da belaya sokmuş olacaktır. Bu da iki... Demek bu iki masum sizin hatanız yüzünden suçlu oluyorlar.”

Zavallı baba üzüntüsünün şiddetinden üşüyor, donuyor gibi titrek çıkan sesiyle:

“Aziz, pek kuvvetli, pek dobra dobra söylüyorsun. Karımın sadakatsizliği hakkında bir işittiğini mi var?”

Aziz biraz bozularak kızardı. Oğlunun bu asabi tereddüdünü gören baba tekrar etti:

“Oğlum, Toraman Aziz... Eğer vicdanını tamamıyla açarak bildiğini dosdoğru söylemezsen seni kötü yaratıklardan

sayarım. Babalık hakkımı helal etmem. Benim namusum, senin namusun demektir. Eğer bunu ayırıyorsan en müthiş manasıyla alçaksın. Babasının namussuzluğunu bilen ve saklayan bir evlat namuslu olamaz. Namımın kirlenmesinden sen de benim kadar alakadarsın. Evlat, babasından yalnız para mirası beklemez. En mühim intikal namustur. Bir ailenin alınına sürülen böyle bir leke bütün ecdat ve torunları kirletir. Pek müşkül bir durumda kaldığımı görüyorsun. Bu cehennemden kurtarmak için babana bütün ruhunla, vicdanınla, düşüncenle, namusunla, insanlığıyla, fedakârlığıyla yardım et!”

Babasının her an değişen rengi, titreyen dudakları, gözlelerinden akan ıstıraplı mana oğlunu korkuttu. Balhın şiddetini biraz sakinleştirmek için diğer vadiye konuşmayı çekmeye uğraşarak:

“Deminden evlilik aleyhinde bulunuyor, bendenize bekârlık tavsiye ediyordunuz. Bu konuda hayli başı açık fikirler savurdunuz.”

“Ne dediğimi bilmiyorum oğlum...”

“Bazı âdetler vardır. Ne derece aleyhinde bulunsanız yasaklanması mümkün olmaz. Evlilik de onlardan biridir. Evlilik, kadınla erkeğin birleşmesi için dinî ve kanunî bir şekildir. Bu usulü değiştirirseniz yerine ne koyacaksınız?”

“İki defa evlendim. Her ikisinde de başka türlü yandım. Evlenmek bazı mizaçlara uygun gelebilir. Fakat çoklarına uymuyor. Kadınla erkek arasında uyum icap eden o kadar ince noktalar var ki bunların zıvanası zıvanasına, yivi yivine uyması on binde bir bile tesadüf etmez.”

“Ah babacığım, evvelden bu kadar ince düşünüydiniz bu yeni belaya şimdi girmemiş bulunurdunuz. Bu kadınla aranızda hiçbir noktada uyum yok.”

“Niyetim evlilik değil eğlenceydi.”

“Müsaade buyrulursa bir şey soracağım.”

“Söyle.”

“Şimdiye kadar hep sizden bahsettik. Ben de tamam evlilik çağında bir delikanlıyım.”

Peder efendinin gözleri büyüyerek:

“Ay, senin de mi böyle bir derdin var?”

“Bunda şaşılacak ne var? Olamaz mı?”

“Olabilir. Fakat bu aralık benim derdim başımdan aşkın bir de seninkini dinleyemem. Rica ederim başka vakte dursun.”

“Böyle dertlerin saklandıkça vahametleri artar baba.”

“Anlat bakalım nedir?”

“Ben de bir kadın seviyorum.”

“Bu hemen her gencin ettiği halittir.”

“Bazen ihtiyarların da.”

“Evet, kabul ettik. Sonra?”

“Hemen sizin derecenizde üzüntüler, endişeler, ıstıraplar içindeyim.”

“Allah seni bana benzetmesin, benim vaziyetim çok fena...”

“Benimki sizinkinden beter.”

“Aman... Niçin?”

“Kadına karşı olan zaafım son derecede olduğu için.”

“Metanet göster oğlum.”

“Mümkün değil.”

“Neden canım?”

“Çünkü size çekmişim. Öleceğim, ayrılamayacağım.”

“Evlilik mümkün değil mi?”

“Hayır.”

“Ne mani var?”

“Kadın kocalı.”

Bedbaht baba tehditkâr bir bakışla gözlerini oğluna dikedik:

“Ne halt ettin?”

“Ne ettiğimi, ne edeceğimi bilmiyorum. Ahlak hıbranları, vicdan azapları içinde yanıyorum.”

Bîçare baba renkten renge girerek:

“Kocanın haberi var mı?”

“Şimdilik yok gibi.”

“Gibisi ne oluyor?”

“Zavallı adam felaketini katiiyetle bilmiyor. Fakat müthiş şüpheler içinde kıvranıyor.”

“Koca yaşlı mı?”

“Hemen siz yaşta.”

Şuayb Efendi dövecek gibi oğlunun üzerine saldırarak ani bir öfke ve boğuk sesle:

“Aziz her kötülüğü işle, fakat kocalı kadına ilan-ı aşk etme! Bu, suçların en büyüğüdür. Mert bir insanoğluna yaraşmaz.”

Komisyoncu, titreyişler içinde dişlerini gıcırdata gıcırdata yumruklarını oğlunun beynine doğru sıkarak geri geri yürüdü. Sandalyesine yıkıldı. Odanın havası teneffüse kâfi gelmiyormuş gibi ağzını açıp iri iri soluyarak:

“Bir parça hava... Biraz teselli... İki yudum su... Bayılıyorum...”

XII

Adamcağızın bu büyük heyecanı neydi? Acaba oğlundan şüphelendi mi? Aziz bunu pek anlayamadı. Fakat o günden sonra babasının yanına gitmeye çekiniyor, hele sevdiği kadını, üvey anasını ziyaretten büsbütün korkuyordu. Bu aşkta böyle gizlice devam mümkün müydü? Bu müthiş, bu uğursuz sır meydana çıktığı günü durum ne olacaktı? Pederi genç karısını boşayacak, oğlunu evlatlıktan reddedecek... En iyi ihtimaller bunlardı. Karısını öldürmeye kalkması yahut bîçare adama inme inmesi felaketleri de ihtimal dışı sayılamazdı. Bu acı vaka, genel ahlaka açılmış iğrenç, korkunç bir yara dehşetindeydi. Bunun duyulmasıyla ailelerinin tepesinden aşağı yağacak ayıplama ve sövgüde son olmayacaktı. Bu öyle temizlenmez bir lekeydi ki Toraman bu sevdadan feragate karar verecek kadar gönlüne, aşkına hâkim olabilse de onun uğursuzluğundan sonsuza dek kurtulamayacaktı.

Bir iki hafta geçti. Günlerin özlemle geçişi Aziz'in üvey anasına olan aşkını pek sabredilmez bir raddeye getiriyor, hemen hemen tahammüle imkân bırakmıyordu. Kalbinde babasının sevgi ve namus felaketi endişesiyle kendi uğursuz sevdası iki derin fitil gibi işleye işleye delikanlı bu çifte acının sancılarına bir müddet daha diş sıktı.

Pederi artık eski evine hiç ayak basmıyor, Toraman'ın anası Hasna Hanım köpürüyor, köpürüyordu. Zavallı validesinin hâli de içler acısı olmuştu.

Bir gün Toraman'ın babasından şu haber geldi:

“Oğlum olacak o çapkın herif niçin beni görmeye gelmiyor? Bugün mutlaka kendisini bekliyorum.”

Toraman Aziz, sebebini pek anlayamadığı bu habere karşı birkaç “Hayırdır inşallah...” temennisi savurduktan sonra yola çıktı. Yazıhanede babasının yanına girdiği vakit onu son ayrıldığı gündeki heyecanına nispeten sakin buldu. Şuayb Efendi, oğlunu gördükçe başparmağını tabanca horozu gibi dikmek suretiyle yumduğu elini ona doğru uzatarak:

“Bravooo Toraman... Doğrusu çok hayırlı evlatmışsın! Haftalar geçiyor görünmüyorsun. Baban öldü mü kaldı mı, bir kere aklına getirmek yok mu?”

Aziz, biraz şaşırdığı bu coşkulu özleme karşı bir söz bulamadı. Onun susması üzerine pederi yine devam ederek:

“Öyle ya... Kocalı sevdiğinle fazla meşguliyetin babanı hatırlamaya mani oluyor değil mi?”

Komisyoncu oğlunu tâ karşısına oturtuktan sonra gözlerini ona dikerek:

“Kalpte yer etmiş bir sevgiyi oradan çarçabuk söküp atmanın pek zor ve hemen imkânsız olduğunu bilirim. İşte bunun için bir iki hafta müsaade verdim. Seni arayıp sormadım. Bu müddet zarfında bu kocalı kadının canice aşkını kalbinden çıkarmaya, vicdanını bu pek ağır lekeden kurtarmaya uğraştın ve muvaffak da oldun değil mi?”

Binnaz’ın genç âşığı kızarıp bozararak:

“Baştan savma güvenceyle sizi kandırmak istemem babacığım.”

“Bu ne demek?”

“Böyle bir aşkın büyük bir suç olduğunu siz söylemezden evvel vicdanım bütün lanetlemeleriyle bu hakikati bana hatırlatmıştı. Fakat bazı işlerde uğursuzluk oluyor, olacağı çare bulunmuyor...”

“Zararın, fenalığın, hele böyle korkunç işlerin neresinden dönülse kârdır oğlum. Bir fenalığı işledikten sonra onu sür-gitsin hâline koymak bir nevi ahlak intiharıdır. Kendi aşkının alevlerinden çok masum bir kocanın namusunu, hayatının felaketini düşünmelisin.”

“Meselenin bu nazik yönünü benden evvel o kadın düşün-meli değil miydi?”

Kızgın bir ızgaranın üzerindeymiş gibi Şuayb Efendi ye-rinde duramamaya başlayarak:

“Kadın, Allah’ın en zayıf bir mahlûkudur. Erkekliğin en büyük şanı onlara uymamak ve fırsat düştükçe ahlaklarının güçlendirilmesine uğraşmaktır.”

“Onları zayıf, kendimizi metin, güçlü görmeyelim. Kadın Allah’ın en zayıf mahlûkuysa erkeklerin en büyük zaafı da bu güzel cinse karşı olduğunu unutmayalım.”

Şuayb Efendi’nin yüreğinde parlayan ateş yüzüne vurarak kıpkırmızı bir suratla:

“Oğlum, ben felsefe bilmem. Maksadım seninle bilgece bir tartışmaya kalkışmak da değildir. Babalık haklarımı büt-tün kuvvet ve şiddetiyle kullanarak seni kocalı bir kadınla aşk münasebetinde bulunmak alçaklığından men ediyorum.”

“Bugünkü noktadan dönüşüm, vuku bulmuş bir fenalığı sanki hiç olmamış hükmünde bırakabilir mi?”

“Ben onu bunu bilmem. Emrimi bütün şiddetiyle tekrar ediyorum. O kadını görmeyeceksin, sevmeyeceksin! Benden son defa ayrıldıktan sonraki yokluğun esnasında onunla bir-leştin mi?”

“Hayır, fakat çektiğim ıstırabı bir ben bilirim bir Allah...”

“Seni çağırmak için haber göndermedi mi?”

“Hayır, çünkü vahameti o da anlamış olmalı.”

“Hangi vahameti? Kocası şüpheye mi düşmüş?”

“Evet.”

Baba oğul arasında ağır ve en şiddetli sözlerden daha heyecanlı bir sessizlik başladı. Birbirinin ruhlarının en derin yerini ölçmeye uğraşır gibi konuşmadan bir müddet bakıştılar. O vaziyetten kurtulmak için güya semadan ilham bekliyorlardı. Nihayet peder:

“Pek ateşli kelimeler ve gözyaşlarıyla seni davet de etse o kadını bir daha gidip görmeyeceğine yemin et bakayım.”

Toraman, edeceği yeminin hükmüne ne dereceye kadar riayetkâr olabileceğini bilmiyordu. Fakat bu yeminde bulunmadıkça pederinin elinden kurtulamayacağını anladı. Zavalıyı ikna için en üzüntülü, göğüsten sesi ile vallaha diye uzun bir yemin etti.

Bu yeminden sonra yüreğine biraz su serpilmiş gibi, üzgün peder ferahladı. Şefkatle oğlunun arkasını okşayarak:

“Bu yeminin gereğini yerine getirirken çekeceğin büyük ıstırapı bilirim. Fakat oğlum, bu acıyı da unutursun. Dünyada cefa da sefa gibi gelir geçer. Geçmeyen şeyler yalnız vicdan azaplarıdır. İşte onların bazıları mezara kadar sürer. Her kararın büyük bir mükâfatı vardır. Sen sözümü dinle, berhudar olursun yavrum.”

Toraman’ın hüznüyle alay karışmış, manidar, derin bakışı önünde onun babası hakkında kalbinden geçen şiddetli tenkidini anlayan ihtiyar dedi ki:

“Senden istediğim bu fedakârlık ve bu metaneti, bizzat kendim niçin gösteremiyorum. Bundan dolayı beni ayıplıyorsun değil mi? Eleştirini açıktan açığa söylemiyorsun. Fakat ben bu ayıplama ifadesini kınayan gözlerinin derinliğinde okuyorum.”

Komisyoncu gözlerinden sızan birkaç üzüntü damlasını gizleyemeyerek:

“Ben kendi zaafıma herkesten çok lanet ederim. Yarıdılışımdan, varlığımdan en büyük tiksinti duyan benim. Ne yapayım ki elimde değil. İhtiyarlıktaki aşklar, hırslar kalın kösele üzerine çizilmiş gibi derin ve giderilmesi mümkün olmuyor. Gençliğin körpe ve yumuşak kalbine açılan hissiyat yaraları çabuk şifa bulur. Bana lanet et oğlum. Senden beklediğim metaneti işte ben kendim gösteremiyorum. Sen bu büyük fedakârlığınla babanın günahlarına da kefaret etmiş olacaksın. Haydi arslanım, haydi oğlum bu akşam Erenköy’e bize, köşke gidelim. Küçük annen kaç zamandır devam eden yokluğunu merak edip duruyor: ‘Toraman’ı bul. Yakasına yapış. Buraya getir. Hayırsız evlat artık bizi unuttu. Kendisini çok göreceğim geldiğini söyle,’ diye bana tekrar tekrar tembih etti.”

Bu teklifin dehşeti karşısında Toraman’ın gözleri bayıldı. Rengi attı. Fırıl fırıl başı döndü. Düşmemek için evvela duvara dayandı. Sonra yüzünü iki avucu arasına alarak hüngür hüngür bir ağlama tutturdu. Bu öyle garip bir üzüntüydü ki zavallı delikanlı babasının saflığına mı, kendi aşk felaketine mi, Binnaz’dan gelen habere mi, neye ağladığını bilmiyordu. O, sevgili Binnaz’ını artık görmemeye, şimdi babasına ettiği yeminle söz vermişti. Babası besbelli müthiş hakikati bilme-yerek onu yemin etmeye zorluyordu. Şuayb Efendi biraz emreden baba tavrı alarak:

“Hah, hele dinsize bak. Aziz, bebek olma. Bıyıklı, koskoca herife ağlama yaraşmıyor.”

“Babacığım üzüntümün derecesini, ıstırabımın büyüklüğünü bilmiyorsunuz.”

“Canım... Bu kocalı kadını bırak. Bir kocasızını sev.”

“Böyle eğlenir gibi söylemeyiniz. Bırakınız beni gideyim. Üzüntümü yenmek için ıssız yerlerde Mecnun gibi gezineyim.”

“İssız yerlerde dolaşmak aşk için bir deva olamaz. İnsan düşünce düşünce merak getirir. Büsbütün çıldırır.”

“Benim de çıldırmayacağım ne malum!”

“Aşkın bu derece şiddetli mi?”

“Sonra anlarsınız.”

“Ne yapacaksın?”

“Çok sürmez, görürsünüz.”

“Beni intiharla tehdit mi ediyorsun?”

“...”

“Bu susuşun müthiş bir tasdiktir.”

“Belki...”

“Dünyada aşk yüzünden intihara karar vermemiş genç yok gibidir. Eğer bu kararlar hep fiile gelmiş olaydı yeryüzü tenhalaşır. Kendini öldürmek kolay bir iş değildir. Fakat insanın yüreği böyle böyle katılaşıp. Adam, adam olur...”

“Bu müthiş kararlarını fiile çıkaran gençlerin vücutlarını da büsbütün inkâr edemezsiniz ya!”

“Böyle babayiğitler de var ama... O sana bana göre değil oğlum...”

“Baba, gönlümdeki şiddetini bilmediğiniz bu cehennem ateşiyle bu kadar oynamayınız rica ederim.”

“Kocalı bir kadın seveceksen geber! Bu benim için daha teselli vericidir.”

Aziz’e bir kesiklik geldi. Ayakta duramadı. Düşer gibi bir sandalyenin üzerine oturdu. Nerede bulunduğunu keşfetmeye uğraşır zannolunacak bir dalgınlıkla etrafına bakınıyor, kalbindeki ıstırabın yoğunluğu gözlerinden akıyordu. Babası, oğlunun bu hâline baktı, baktı. Üzüntünün ciddiyetine inandı. Evet, oğlu gördüğü zorlama üzerine aşkıdan fera-

gate söz verdiği kadını şiddetle, dehşetle seviyordu. şuayb Efendi'nin yüreğinden sıcak bir evlat sevgisi depreşir gibi oldu. Her harfini bir şefkat ahengiyle telaffuz ederek:

“Toraman...”

“Efendim.”

“Hâlinde hakikaten bir fenalık görüyorum. Bu akşam seni yalnız bırakmam. Bize gidelim.”

“Ah babacığım, gidemem...”

“Mutlaka götüreceğim.”

“Mümkün değıl.”

“Ama küçük annen çok yalvardı. Onun hatırını nasıl kıracaksın? Yeni notalar almış. O kadar güzel yanık havalar çalıp söylüyor ki geçen akşam hem kendi ağladı hem beni ağlattı.”

Demek bu ayrılıktan Binnaz da pek müteessirdi. O da ihtiyar kocasının karşısında yanık havaların üzüntüsü bahanesiyle kendi aşkına ağlıyordu.

Karısının ayrılık acısını şuayb'in gafilce ifşası, Toraman'da tahammüle takat bırakmadı. Bir ağlama sağanağıyla yerinden fırladı. Babasının dizleri arasına atıldı. Bu coşkunluğı pek hayra yoramayan baba, oğluna sarıldı. İki birbiri- nin kollarında, samimi, sıcak gözyaşlarını derin bir üzüntüyle akıtıyorlardı.

Oğlan aşkının ümitsizliğine, baba da bilmeyerek felaketi- nin büyüklüğüne ağlıyordu.

XIII

O akşam Aziz, beş buçuk treni birinci mevki kompartımanlarından birinin kadife arkalığına dayanmış, katarın hafif sarsıntıları içinde etrafı seyrederek kedere boğulmuş garip üzüntüsünü hafifletme sevinciyle gidiyordu.

Temmuz sonu, tam kemale ermiş berrak, sıcak bir yaz günü. Güneş, tarlaların otlarını sarartmış. Çamlıca eteklerinden esen bir rüzgâr demiryolunun dikine iki tarafa uzanan şoselerin üzerinden kesif bir toz kaldırarak civar köşkların panjurlarını, ağaç yapraklarını pudralıyor. Hemen her taraf bu sarı pudrayla yaldızlanmış görünüyor. Tren istasyonlarda durdukça geliş geçiş koca sıırıkla kapatılan çevre yollara, içine dört kişi dolmuş ve arabanın yüksekliği önünde keçi kadar küçülmüş bir hayvan koşulu talikalar gelip birikiyorlar.

Her istasyonda yolcularının bir kısmını rampalara dökerek düdük ve “Tamam!” sesleriyle hareket eden tren, nihayet Erenköy’de durdu. Baba oğul indiler. İstasyon meydanında etrafa bakınırken doru hayvanlarının koşumları parlayan genç bir arabacı, temizce faytonunu önlerine sürerek:

“Buyurunuz bey baba.”

“Burada mısın Ahmet?”

“Bu trenle geleceğinizi umarak sizi bekliyordum.”

“Yukarıdan, tozsuz yoldan git!”

“Erenköy’de tozsuz yol var mı? Kuraklıkta toz, sulaklıkta çamur. Bu köyün derdini arabacıardan sormalı. Tekerlerin

somunlarını her sabah yağlasan birkaç saat sonra çıtır çıtır kahve değirmenine döner. Ne araba dayanır ne döşeme ne üst baş... Bu memleketin sefası neresinde vallahi anlayamadık.”

Baba oğul faytona kuruldular. Yemiş sepetlerini de önlerine yerleştirdiler. Ahmet hafifçe kamçısının ucunu hayvanlara gösterdi. Araba, istasyon şosesi üzerinde çıtırtılı ince bir ses çıkararak hareket etti. İstasyondan açıldılar. Havadan inen rüzgâr, yolun sathındaki ince tozu sanki avuçladıktan sonra yolcuların suratlarına sıvıyordu.

Köşke yaklaştıkça Toraman’ın kalp çarpıntısı da büyüyordu. Şimdi kadını görünce ne hâllere girecekti... O, kendinin hem üvey anası hem sevgilisiydi. Kalbi onun aşkıyla çarparken babasının huzurunda ona karşı derin bir valide hürmeti göstermeye mecburdu. Bu sahte rolü oynamak zavallıya pek güç geliyordu.

Araba bağın tahta parmaklıklı kapısı önünde durdu. Baba oğul içeri girdiler. İki tarafına lavanta çiçekleri dikili uzun yoldan yürüdüler. Hovarda²⁹ efendilerinin geldiklerini içeriden çarçabuk duydu. Havlayarak ev halkına haber veriyordu. Kadın erkek hizmetçiler koştular. Gelenlerin ellerinden sepetleri aldılar. Hovarda, salkım dalı gibi tüylü kuyruğu havada, tin tin en önde karşılamaya çıktı. Köşkte hiç ses yoktu. Şuayb Efendi sordu:

“Hanımlar nerede?”

Genç hizmetçi kadın:

“Misafir geldi. Birlikte sokağa çıktılar efendim.”

“Kim geldi?”

“Hanımefendinin validesiyle Sadberk Hanım.”

Komisyoncunun çehresi ekşidi. Çöpçatan karılara benzeyen bu iki mahlûkun evine gelip gittiklerini zavallı adam

29 Fransızların “Loulou” dedikleri cinsten Binnaz’ın pek sevgilisi küçük köpeğin ismidir. (Yazar notu.)

hiç istemezdi. Fakat çare var mı? Biri karısının anası, öteki kadim dostlarıydı.

Binnaz bazen kâh böyle misafirle kâh yalnız başına Kuşdili'ne, Haydarpaşa Çayırı'na, Çifte Havuzlar'a, Bostancı'ya, İçerenköy'e kadar araba seyranı yapardı.

Şuayb Efendi, kestane ağaçlarının serin gölgeleri altında uzatılmış bankoya iç sıkıntısıyla oturdu. Aziz, sevgiliyle yüz yüze gelmek tasavvurunun verdiği yürek çarpıntısıyla lakırdı söyleyemeyecek bir hâle gelmişti. Dinlenmeye pek ihtiyacı vardı. Baba oğul birbirini avutmak için aradıkları sözleri pek güçlkle buluyorlar, beş on lakırdıdan sonra sohbet sönüyordu.

Birdenbire Hovarda'nın sesi bahçenin ortasında çingırak gibi öttü. Çok geçmedi, bağın parmaklıklı kapısı açıldı. Yolun ince çakılları üzerinde araba tekerleklerinin hışıltıları duyuldu. Binnaz geliyordu. Köpeği herkesten evvel onun kokusunu alarak teşrifini ev halkına müjdeliyordu. Binnaz, büyük bir kurumla köşk kapısına kadar arabayla geldi. Ana kız yan yana kurulmuş, misafirlerini karşılarına almışlardı.

Genç kadın, kalemle anlatması müşkül bir kıyafette idi. Bir tiyatro sahnesinden inmiş, üst değiştirmeden arabaya binmiş bir artiste benziyordu. Ensesini, göğsünü, kollarını, ajurlu çorap altında baldırlarını; gösterilebilecek her bir uzvunu açabildiği kadar açmış vücudunun billuriyetini ipeklerin, elmasların şaşaalarına karıştırmış, pek açık, baygın limonküşü ince elbisesinin içinde bahar sislerine bürünmüş bir çiçek demetini andırıyor, ipek kumaşın göz alan ince dalgaları arasından bütün bedeninin esas hatları görenlere yutkunma getirecek bir güzellikle sanki köpürüyordu.

Sanatkârca, pek cazip bir edayla arabadan atladı. Yüksek ve narin ökçeleri üzerinde salına salına bir iki adım attı. Hovarda, bütün soytarılığıyla hanımının önünde sıçrayıp küçük küçük sevinç haykırmalarıyla onun okşamalarını dilenirken Binnaz ayağıyla köpeği iterek:

“Şimdi çekil canım, senden daha kıymetlisi geldi” iltifatıyla Toraman’a doğru yürüdü. Elini uzattı. Beş altı yaşında bir çocuk sever gibi yanağını nazik parmaklarının kısıkcı arasında kızartıncaya kadar sıkarak ve kuş ötmesi bir telaffuzla:

“Hain çocuk... Oh! Böyle haftalarca anneni unutmayı öğren işte. Yanağını bütün bütün koparayım mı?” dedi.

Kadın o kadar serbest, fütursuz, şen ve şuhtu ki Toraman babasının saygıdeğer huzurunda bebek okşar gibi bu pek taşkın sevilmeden sıkıldı. Koparılmayan yanağı da koparılan kadar morardı.

Binnaz, pek şuh bir kırıtmayla ince beli üzerinde Toraman’a doğru meyillenerek aynı kuş civıltısıyla devam etti:

“Babana mı kızdın, bana mı darıldın? Neydi dargınlığın?”

Bu okşanma altında hoşnutlukla sıkılmanın karışmasından terleyen biçare Toraman, sorulan üç soruya karşı verecek tek bir cevap ararken genç üvey ananın bıyıklı oğluna agucuk yavrum tarzındaki gösterdiği bu pek hoppaca muameleyi hazinetmek mi etmemek mi lazım geleceğini bir türlü tayin edemeyen zavallı baba, pek karışık, şeytani bir rüya görmüş gibi “Hayırdır inşallah!” nakaratıyla hayretten hayrete dalıyordu.

Şuayb Efendi, hayli derin bir iç bulantısıyla düşündü. Dinde, şeriatta, ahlakta üvey ana demenin öz valideden hemen hiç farkı yoktu. Karısı bu kadar yüz­süz, ahlaksız, oğlu bu derece soysuz olabilir miydi ki böyle bir rüsvalık etmelerine ihtimal verilsin. Kadının gönlünde hakikaten bir kötülük olsa bu müthiş arzusunu kocasının huzurunda açıktan açığa meydana koyabilir miydi? Onun samimi ve masumane coşkusunu diğer suretle kötüye yormaya kalkışmış olduğu için saf komisyoncu kendi kendinden utandı. Ve derhal karısının neşesine katılarak o da oğluna hücumla başladı:

“Toraman, kızara bozara arpacı kumrusu gibi ne düşünüyorsun? Annene cevap versene!”

Aziz, karının cüretinden sıkıldığı kadar babasının saflığından de müteessir olmaya başladı. Nihayet:

“Buraya gelmeyişim kimseye dargınlığımdan değildi. Gönlümün büyük bir matemi vardı. Onu geçiriyordum.”

Binnaz eliyle bir tokat işareti yaparak:

“Bak bu beş kardeşi görüyor musun? İndiririm vallahi suratına. Bugüne bugün ananım. Ne matemiymiş o? Sevda mı? Toraman rahat otur oturduğun yerde. Seni ben elimle evlendireceğim. Bir tabla üzerine kırk mum yakarak sana kız aramaya çıkacağım. İstanbul’un en aşüfte kızını bulup alacağım.”

Şuayb Efendi dik dik oğlunun yüzüne bakarak:

“Onun kabahati büyük.”

Binnaz kırıtarak:

“Ne imiş?”

“Pek büyük... Söyleyemem...”

“Allah aşkına söyle efendi!”

“Çılgınca bir aşkla kocalı bir kadın seviyormuş.”

Karşıdaki bankoya oturup bu konuşmaları dinleyen Servinaz’la Sadberk, efendinin, oğlu aleyhindeki bu ifşası üzerine:

“Aa!” hayretiyle haykıra haykıra ellerini yüzlerine kapadılar. Ara yerde dolaşan Hovarda, bu çığlığa katılarak birkaç defa havladı. Bu iki eski oturak, ırzı bozuk karı Toraman’la Binnaz arasındaki “panmiçi pankı”yı çoktan anlamışlardı. Oğluna sulanmadan ihtiyar babasıyla Binnaz’ın geçinemeyeceğini biliyorlardı.

Sadberk Hanım pek sahte bir namusluluk edasıyla:

“Ah şimdiki karılar kocalar... Mutlaka biri ötekini aldatacak. Uslu oturanlarına hiç rast gelmedim. Böyle usanç tabiatlı, maymun iştahlı olanlar hâllerini bilip de evlenmeseler olmaz mı?” dedi.

Arkadaşının bu ahlak felsefesine karşı Servinaz da bir erdem örneği göstermek isteyerek:

“Pek merak ederim. Acaba bu dünyada karısını aldatan erkek mi yoksa kocası üzerine hıyanet eden kadın mı çoktur?”

Binnaz bir kahkaha kopararak:

“Aman anne, bu da amma tuhaf merak ha! İstatistik müdürüne haber gönderelim de bunun için yeni bir cetvel açsın. Hıyaneti fazla çıkan tarafa ne ceza vereceksin?”

Sadberk Hanım genç bir kız gibi fıkırdayarak:

“Kocalara bir çift boynuz, kadınlara kafes arkasında on sene hapis.”

Servinaz alaycı sesiyle dudaklarını yayarak:

“On sene değil, kafes arkasında müebbet hapis. O ırz ehli kadınlara mahsus cezadır. Kâfir orospulara başka ceza vermek lazım.”

Binnaz, alaycı tebessümünü Sadberk Hanım’a çevirerek:

“Nene lazım be kadın! Seni fahişeler aleyhine savcı mı tayin ettiler? Onlara yapılacak bir ceza vardır. Onu da ben bilirim.”

Hepsi birden: “Nedir?” sualiyle bağıştılar.

Binnaz alaycılığını artırarak:

“Pek ağır bir ceza değil... Fakat...”

Yine hepsi beraber: “Söyle... Söyle...” dediler.

Binnaz:

“Bana zülfüyare dokundurtacaksınız. Böyle kadınları kocalarından boşattırıp (gözlerini kocasına dikerek) ortak üzerine ihtiyar bir herife vermeli!”

Sadberk Hanım imayı anlamamış gibi görünerek:

“Sanki bu da bir ceza mı?”

Binnaz gözlerini kocasından ayırmayarak:

“Orasını da ben bilirim.”

Sonra yüzünü köpeğe dönerek:

“Bunlar lakırdı anlamıyorlar. Bu işe sen ne dersin Hovarda Bey?”

Böyle haysiyetsiz karıların yanında haysiyetiyle oynamasından Şuayb Efendi sıkıldı. Lakin o yaştan sonra terbiye düşkünü, bozuk takımdan Binnaz gibi genç karı almanın tahammül icap ettiren böyle pek acı tarafları olduğunu düşündü. Lakırdıyı şakaya bozarak diğer vadiye çevirdi. Çünkü karı onu böyle hakaretlere kuzu gibi alıştırmıştı.

Kadınlar, kıyafet ve tuvalet değiştirmek için içeri girdiler. Çünkü iki kocakarı da bayat güzellikleriyle prim yapmak için boyanmış, taranmış, en parlak renkli ipeklerle giyinmiş kuşanmıştıılar.

Sular kararıyordu. O akşam yemeği, Toraman'ın şerefine havuz başında, kameriyenin altında yiyeceklerdi. Hizmetçiler sofra kurmakla meşgulken Şuayb Efendi bir haftalık ayın; yosunlu, durgun suyun içinde yüzen aksine bakarak dalmış düşünüyordu. Toraman'ın aklı ve gözleri hep üvey anasındaydı. Bahçede kendi kendine dolaşır gibi yaparak bakışını onun odasının pencerelerinden ayırmıyordu. Onu gizli bir yerde, beş dakikacık görebilmek arzusuyla yanıyordu. Çünkü söyleyeceği pek mühim sözleri vardı.

Sofra hazırlandı. Binnaz pek şendi. Anasıyla misafiri, ihtiyar damatla alay etmek için hiç fırsat kaçırmıyorlardı. Pek kaba şakaları bazen sınırı geçiyordu. Aşk, bilhassa akşamları nöbetini artıran bir hastalıktır. Yalnız baba oğul pek derin düşünüyorlar, kendilerine hitap edilen sözlere zorlama tebesümlemlerle ağır dalgınlıklar içinde cevaplar bulmaya uğraşıyorlardı. Yemek sona erdi. Sofradan kalkıldı. Şuayb Efendi peçetesi göğsünde, bir bahçe koltuklusu üzerine yığılakaldı. Mübarek adam ne kadar kederli olsa yemekten ilgisini kesemezdi. Bilakis böyle müteessir zamanlarında öfkesini mide-sinden alırdı. Çünkü genç karısı vardı. Damarlarına kuvvet toplamaya mecburdu.

Sofrayı terk edenlerin her biri bir tarafa çekilmekteyken Toraman, Binnaz'a bir iki kelimecik fısıldayabilmek için zihninden vesileler yaratmaya uğraşarak ellerini yıkamak bahanesiyle ev altında, aralıktaki musluğa doğru yürüdü. Zaten üvey anası da gözleriyle hep oğlunu takip ediyordu. Ona sabun götürmek vesilesiyle arkasından yürüdü. Aralığın karanlığı içinde sabunu verirken Toraman, kadının evvela bileğinden sonra iki kolu ve bütün kuvvetiyle belinden yakaladı. Hayli müddetten beri gizli tüten özlem ateşi birden alev aldı. İki vücudu sardı. Birbirine yapıştırdı. Yarım dakika içinde birbirinin ruhunu son yudumuna kadar emip içtiler. Birbirlerini soğurdular. O sıra ikisi de süzüldü. Bitti, bayıldı, öldü. An pek tehlikeliydi. Birleşme, bir gök çarpışması gibi şiddeti nispetinde kısa oldu. Hemen ayrıldılar. Yani öldüler, dirildiler. Aşkın basübadelmevtine³⁰ erdiler.

Binnaz, verdiği öpücüklerin ateşini yanaklarında götürek kaçarken:

“Baban çok yemek yedi. Mide dolgunluğuyla o şimdi sarhoş gibi sızar. Yatmaya, odaya erken çıkar. Gece görüşürüz,” sözlerini fısıldadı. Kayboldu.

30 Öldükten sonra dirilmek, sonsuzluk.

Toraman'a bir baygınlık geldi. Düşmemek için başını musluğun ayna taşına dayadı. Deminden kolları arasında sıkarak ruhunu ruhuna yapıştırdığı vücut, kollarından kaçmıştı. Fakat garip sahte bir hisle hâlâ o tatlı anı yaşayarak kalbi onun kalbi üzerinde çarpıyor, dudakları onun pembe yanaklarının cana can katan busesiyle yanıyor zannediyordu.

Bu ne büyük, lakin hazzına doyumaz ne lezzetli ne tatlı bir günahtı. Babasının kocalık haklarına, ırzına, namusuna, aşkına, saadetine saldırıyordu. Evet babasının... Orada, bahçede birkaç adım ötede yemcğin buharıyla ağırlaşarak koltuklu üzerinde uyuklayan zavallı babasının... Bedbaht adam, kendiyle karısı arasında bir âşık, genç bir rakip hayali sezmekte hiç aldanmıyordu. Bu bir hayalet değil, hakikatti. Hayalet sezmekten o derece mustarip olan bîçare, hakikatin meydana çıktığı saatte özellikle bu ırz düşmanının kendi oğlu olduğu açığa çıktığı dakika ne yapacaktı?

Toraman, suçun simsiyah, zifiri, cehennemî derinliğini gözlerinin önüne getirdi. Titredi. Bu melekler kadar güzel, fakat ifrit tabiatlı kadının aşk suçundan, bu sevda cehenneminden kaçmak istedi. Gidecekti. Asya yolunu tutturup ıssız kaynar çöllerin yanar vahşetlerine günahkâr vücudunu gömmek için gözlerinin alabildiği ufuklara doğru firar edecekti.

Toraman Aziz, vicdanıyla bu müthiş harpteyken babasının kalın ve biraz kısık sesi duyuldu:

“Aziz... Toraman oğlum neredesin?” şefkatli seslenişiyle onu arıyordu.

Aziz, ateşini almak için yüzüne bir iki avuç su vurduktan sonra sesin geldiği tarafa yürüdü. Babası, göğsünün ve pantolonunun birkaç düğmesi çözüp, koca karnıyla bahçenin kapısının önünde duruyordu.

Oğlunu görünce:

“Deminden beri neredesin Allah aşkına?”

“Başımda bir ağrı var. Yüzüme su vuruyordum.”

“Annen nerede?”

Aziz, hafif bir titreme geçirerek:

“Görmedim.”

Oğlunun bu menfi cevabı üzerine başını köşkün pencere-lerine doğru kaldırarak:

“Hanım... Elmasım... Meleğim neredesin?”

İki günahkâr sevdalı, karanlıkta birbirini o kadar emip diş-lemişlerdi ki Binnaz makyaj tazelemek için aynanın önüne gitmişti. O da yüzüne avuç avuç su vuruyor, lakin gözlerinin aklarına kadar yüzünü sarmış olan kızartıyı geçiremiyordu.

Kadın, mümkün mertebe çehresini düzelttikten sonra aşağıya indi. Şuayb Efendi karısıyla oğlunun kollarına girdi. Kendi ortada, onlar iki yanlarında bahçeyi dolaşmaya başladılar.

İki genç sevdalı; ayaklarını, midesi fazla dolgun ihtiyarın ağır adımlarına uyduruyorlardı.

Zavallı baba lakırdı bulup söylemeye uğraşır, zorlama bir güleçlikle:

“Ah, bu akşam ne kadar bahtiyarım. Bir kolumda sevgili karım, ötekinde kıymetli Toraman’ım. Onlar birbirinden memnun, ben onlardan, onlar benden. Bu mutluluk veren te-vafuk, bu yalancı dünyada binde bir bulunmaz. Bu saadeti, feleğin hasetli gözleri çekemeyeceğinden korkuyorum.”

Adamcağız bu sözleri samimi mi söylüyordu? Yoksa aralarında dönen facianın acılığını artırarak sevgili karısıyla oğlundan öç almak için mi? İki günahkâr hakikati anlayamadılar.

Batıya doğru inen küçük ay, mahmur bir göz gibi süzülerek üzerlerine hazin bir ışık serpiyor, yerlerde, ağaç yapraklarında rutubetler parılıyordu.

Efendi, hâlimden teşekkür maksadıyla birkaç söz daha sarf etti. O geceki saadetini zorlamaya artık sermayesi tükendi. Sustu. Şimdi sade etraftan öten yaz böceklerini dinleyerek üçü birbirine dayana dayana sessiz yürüyorlardı.

Bağın تنها bucaklarına doğru daldılar. Aralarındaki sessizlik gittikçe derinleşiyordu. Üçü de hissiyatını birbirinden saklayarak kendi hesaplarına düşünüyor gibiydiler. Arada bir Şuayb Efendi'nin dolgun göğsünden çıkan bir geçirti veya hıçkırıkla sarsıla sarsıla bir müddet daha gezindiler. Nihayet ihtiyar, tesadüf ettiği bir bahçe sandalyesine kendini bırakarak yorgunluğa mağlubiyetini itirafı:

“Çocuklar, artık ben sıfırı tükettim. Yürüyemeyeceğim. Burada sizi bekliyorum. Haydi, siz dolaşınız,” dedi. Tıkanıyor gibi sustu. Zavallı adam ciddi mi yoksa onları denemek için mi böyle söylüyordu? Her ne olursa olsun bu müsaade iki sevdalı için büyük bir fırsattı. Onlar işin doğru ya da yalan olma ihtimalini hiç düşünmeksizin hemen yürüdüler. Biraz uzaklaştıktan sonra veda uskuna yaklaşmış ayın hafif, en son parlaklığından kurtulmak için ağaçların koyu gölgeleri içine karıştılar.

Arkalarından kendilerini takip etmesi muhtemel bir çift şüpheli ve mustarip gözün önünden kaçtıklarına güven duyduktan sonra birer kollarını birbirinin bellerine, boş kalan ellerini parmak parmağa kenetlediler. Dudak dudağa verdiler. Her biri bütün vücudundan sızdırabildiği aşk pınarını ötekinin tutuşmuş göğsüne boşaltıyordu.

Birdenbire bir hışırtı oldu. Hemen çözüldüler. Dönüp baktılar. Bir şey fark edemediler.

Binnaz, saçlarını düzeltmeye uğraşarak:

“Çok ihtiyatsızlık ediyoruz. Bizi o hâlde görünce yüreğine inerek babanın öldüğüne yanmam. Sonra âlem bize lanet okur.”

Toraman, sarılmak için sevgilisinin belini arayarak:

“Ah, ne yaptığımı biliyor muyum? Aşkınla sarhoş, ateşinle Mecnun gibiyim. Binnaz, hakikati söylediğim için darılma. Sen ailemizin üzerinde felaketinden kaçılmaz büyük bir yangın, müthiş bir gök afeti gibisin. Üç cana birden kıyıyorsun.”

Binnaz silkinip Toraman'ın kollarından kurtularak:

“Üç can kim?”

“Babamı, beni, annemi öldürüyorsun.”

“Üçünüze birden Allah rahmet eylesin.”

“Biz öldükten sonra sen yaşayacak mısın?”

“Aa, elbette! Hem de güzel bir hisle. Ölmek için göbeğim sizinle bağlı mı?”

“Şaka ediyorsun.”

“Asla!”

“Üzülmez misin?”

“Bilakis memnun olur, rahat yaşarım.”

“Niçin?”

“Üçünüzden de kurtulduğum için.”

“Vallahi latife ediyorsun!”

Binnaz bir kahkaha salıverdi. Toraman sevgilisine sarılarak sakinleştirilemez bir açlık ve aralıksız dudak hamleleriyle onu öptü, öptü, öptü...

Baygın bir ses ile:

“Billahi yoluna öleceğim Binnaz...”

“Uğurlar ola dedik a!”

“Bir türlü doyamıyorum. Seni çiğ çiğ ve bütün bütün yiyeceğim, bitireceğim...”

“Bu kadar obur olma oğlum, biraz da babana bırak. O adamcağızın da bir parça hakkı yok mu?”

“Ah, babam mı? Ona acıyordum. Fakat seni onunla aramızda taksim etmek meselesine gelince bunağı geberteceğim geliyor. Tutuşmuş çıra gibi kıskançlıktan yanıyorum. Söyle bana, o en çok nerelerini öper? Oralarını dilimle şartlayayım.”

Binnaz alaycı gülerek:

“Nerelerimi mi öper? (Avucunun içini göstererek) Ben, o zavallıya burasını bile yalatmam...”

“Bu nasıl karı kocalık?”

“Suyuna tirit geçinir...”

“Fakat Binnazcığım, babam bu günlerde çok mustarip. Dikkat et! O bir şey sezinlemiş.”

“Merak etme canım. Ben ona zırmık bile çaktırmam. Ne sezinlemiş? Seninle benim aramda bir şey mi?”

“Bilmem...”

Toraman, babasıyla aralarında geçen gülünç, feci konuşmayı, yemin etme durumunu ve sonra onu köşke getirmek için ettiği ısrarı hep bütün tafsilatı ile anlattı.

Kadın gülerek:

“Eh, o hâlde ne merak ediyorsun? Münasebetimize dair babanın bir şey anlayamamış olduğu hakikati işte meydana.”

“Nasıl?”

“Senden şüphe etse hiç yakandan tutup da seni buraya getirir mi? Ve sonra gece ikimizi böyle yalnız bırakır mı?”

“Bizi eliyle yakalamak için belki kurnazlığından böyle müsait bulunuyor.”

“Vallahi değil. O mide dolgunluğuyla, o oturduğu yerde şimdi uyuyakalmıştır. Sana bana dair kalbinde böyle müthiş bir vesvese olsa şu saatte hiçbir yerde durup oturabilir mi?”

“Suçüstü yakalarsa ne olur?”

“Sana bana bir şey olmaz, ne olursa kendine.”

“Ne olur?”

“Yüreğine iner. Öbür dünyaya gider.”

Artık ay ufka inerek fenerini söndürüyor, ortalığa kasvet gibi bir karartı yayılıyordu. Bu karartı perdelerinin bir bir üzerine örtüldüğü bahçenin bir köşesinden şuayb Efendi’nin kalın ve kısık sesi işitildi. Bedbaht adam şöyle diyordu:

“Sevgili ana oğul, neredesiniz? Deminden beri sizi arıyorum. Beni mi ekiştiriyorsunuz? Ne yapıyorsunuz? Birdenbire bastırarak fısıltınızı işitmek istedim. Fakat yle bir saklanmışsınız ki şeytan arasa bulamaz.”

Toraman ses vererek:

“Babacığım buradayız. Ceviz ağacının altında.”

“Uykum geldi. Anneni gnder. Yatalım artık.”

XIV

Toraman'ın üvey anasını bu ziyareti üzerinden iki hafta geçti. O hanenin hem oğlu (tabir af buyrulsun) hem de zamparası olan Aziz Bey'in, babasına karşı vaziyeti gittikçe suçlu bir garabet alıyordu. Gözlerini şiddetle sevda dumanı bürüdüğü vakit delikanlı bu aşk sesine bir manyetizmacının telkinlerine itaat eder gibi mağlup oluyor, fakat dimağının durgunluk, vicdanının açıklık peyda ettiği anlarda bu melunluktan büyük bir azap duyuyordu. Oraya gitmediği iki hafta zarfında pederinin gece bahçede arkalarından bağırarak söylediği gafilce ve masumca cümleler birer cehennem kampanası gibi kulaklarında çınlıyor, ilahi bir ses tesiri ile suçunu ona her lahza tekrar ediyordu.

Pederi hakikati hissetmiş miydi? Edememiş miydi? Gösterdiği o büyük saflık ciddi miydi? Yoksa onları amansız bir dakikada yakalamak için uymaya mecbur olduğu bir nevi hile miydi?

Toraman Aziz, bu mühim noktayı katiyen kestiremediği için pederinin evine gitmeye korkuyor, bir felaket olmasından titriyordu.

Günler geçtikçe, özlemi artarak aşkı büyüdüğü, Binnaz'ın billur gerdanı hatırası ayrılıkta burnunda misk gibi tütmeğe başladı. Bir akşam birkaç arkadaş Galata meyhanelerinden birinde içtiler. Toraman Aziz, iyice kafayı tuttu. Arkadaşlarına bu müthiş derdinden bir şey açamıyor, lakin içinden uğursuz sevdanın dalgaları dayanılmaz bir galeyanla kabardıkça:

“Yanıyorum... Ah... Allah!” naralarıyla yumruklarını duvara, masaya, bazen arkadaşlarının omuzlarına indiriyordu.

Rakı beynini sardıkça aklı azaldı. Cüreti arttı. Sarhoşluk dimağından şöyle hükmetti:

“Hemen şimdi kalk. İlk rastlayacağın vapura, trene bin. Kendini Erenköy’e at. Kimseye görünmeden تنها yerlerde gezin. Gece karanlığı basınca babanın sayfiyesine gir. Bağın bir köşesine gizlen. Köşkün içini iyiden iyiye gözetle. Oradaki varlığını gayet ustalıklı bir vasıtaıyla sevgiline bildir. Kadını bahçeye çağır. Göğsüne çek.”

Bu aşk manyetizmasının telkinleri, sarhoşluk cılasıyla kendine pek parlak bir sahne şeklinde göründü. Hemen düşündüğünü yapmak için arkadaşlarına veda etmeksizin meyhaneden fırladı. Vapur, tren araba kendini istediği semte attı. Karanlığın tamamıyla çöküşüne kadar kuytu yerlerde dolaştı. Gece her tarafı siyah kollarına aldıktan sonra kapının çingırağını öttürmekten kaçınarak duvarın alçak bir tarafından pederinin bağına girdi. Duvar diplerine sine sine uzaktan içerisini gözetlemek için köşkün dört tarafını dolaştı. Evin derin sessizliği, sükûneti merakını celp etti. Bütün panjurlar kapalıydı. İçeride ne ses vardı ne ışık. Binnaz’ın odasında da aynı karanlık, aynı sükûnet. Bu hâle ne mana verilebilirdi? Acaba gece yatısına misafirliğe mi gittiler?

Yalnız köşkten ayrı olan küçük hizmetkârlar dairesinin panjursuz penceresi önünde şişesi islenmiş bir idare lambası yanıyordu. İhtiyatla o tarafa yürüdü. İçeri baktı. Bu kör, bulanık ışığın beyaz duvarlara serptiği lekelerden başka bir şey göremedi. İçeride ne ses vardı ne insan...

Daha çok hayreti arttı. Köşkü böyle boş bırakarak ev sahipleri nereye gitmişlerdi? Bu ıssızlık ve kimsesizliği görünce binanın etrafındaki sık ağaçlığa kadar yürümeye cesaret etti. Böyle yakından evin içini daha iyi inceleyebiliyordu.

Karanlıkta gözlerini dört açtı. Bütün dikkatiyle kulağını içeri verdi. O aralık yakından, katmerli, koyu gölgeler içinden bir hışırtı oldu. Gecenin o koyuluğu arasından iri, canlı bir kütle fırlayarak üzerine saldırdı. Ne olduğunu anlamaya vakit olmadan boğazına iki el yapıştı. Boğuk bir ses kulağına şu tehditkâr sözleri fısıldadı:

“Ses çıkarma pislik, şimdi boğarım!”

Bir anda üzerine saldıran bu kalın vücudun yakından cüssesini fark edip sesini işitince Aziz, saldıranın kendi babası Şuayb Efendi'den başka bir kimse olmadığını derhal anladı. Fakat şaşkınlığı ve endişesi arttı. Babası ne için o gece pusuda bir av bekler gibi gizlenmişti? Tanıyarak mı oğlunun üzerine atılmıştı? Beklediği oğlu muydu? Başka biri miydi? Aziz, tutulduğu kapandan nasıl kurtulacaktı? Babasına kendini bildirmeli miydi? Yoksa silkinerek elinden kurtulup kaçmalı mıydı? Durumu pek vahimdi. Kendisine böyle vakitsiz ve gizli, hırsızlama bağa girmiş olmasının sebep ve illeti sorulsa ne cevap verecekti? Birkaç zamandır babasının üzerinde revolver taşıdığını da biliyordu. Onun elinden silkinip kaçmaya muvaffak olsa bile arkasından ateş edilmek tehlikesine maruz kalacaktı. Kurşun tesadüf ederse ya ölecek veya yaralanacaktı. Bu ölümüyle veya yaralanmasıyla müt-hiş hakikati babasına anlatmış olacaktı.

Bu kısa ve pek fena an içinde Aziz, pederinin kolları arasında hafifçe debelenmekle beraber ne yapacağına karar vermeye uğraşırken kokusundan mı, her nedense Şuayb Efendi karanlıkta düşman diye tuttuğu mahlûkun kendi oğlu olduğunu anlayarak bütün şaşkınlığıyla sordu:

“Aziz?”

“Efendim.”

“Sen misin?”

“Evet.”

“Bu vakit, bu hırsızlama ziyaretin sebebini babana anlatmaya mecbur olduğunu elbette bilirsin.”

Böyle dehşetli anlar, bazen insanın dimağına büyük bir uyanış getirir. İşte bu süratli uyanışla Toraman, karanlığa gömülü köşkün bu sessizliğinde ve pederinin o saatte esrarlı bir titreyişle bahçede dolaşmasında bir fevkaladelik gördü. Düşündüğü vahim vaziyetten kurtulmak için belki tutunacak bir dal bulurum ümidiyle o da babasına sordu:

“Karanlık ve sükûnet içinde uyuyan şu köşkün etrafında sessiz adımlarla dolaşmanızdaki esrarı merak ettiğimi söylersem elbette siz de buna şaşırırmazsınız.”

Bu sorunun cevabını pek yavaş vermek için babası oğlunun kulağına eğilerek:

“Bilmezlikten gelme oğlum Aziz, anladım. Felaketi biliyorsun. Onun için geldin. Bu vakitsiz gizli ziyaretine başka mana veremem.”

Aziz’in bir şeyden haberi yoktu. Ne felaketi? O, kuduran aşkını sakinleştirmekten başka bir maksatla gelmemiştir. Fakat o esnada sallapata bir söz sarf etmenin tehlikeli olacağını anladı. Hakikate ermek için babasını söyletmek lazımdı. Binaenaleyh Aziz, merakın verdiği heyecanla kalbinin vuruşlarını dinleyerek sustu.

Şuayb Efendi yine ağzını oğlunun kulağına vererek:

“Geldiğine teşekkür ederim. Çünkü bu akşam bana çok yardımın olacak. O kadar da vaktinde geldin ki... Tamam zampara içeri girdikten sonra.”

Zampara mı? Toraman sesinin olanca çılgınlığıyla bu kelimeyi bağırarak istedi. Lakin babası iri elleriyle derhal oğlunun ağzını tutarak:

“Ne yapıyorsun? Sus! Üzüntünü yenmeye uğraş. Bizim burada olduğumuzu anlamasınlar.”

Oğluna bu nasihati veren baba, kendisi acıdan sıtma tutmuş gibi zangır zangır titriyordu. Toraman'ın asabı hâlâ bu "zampara" kelimesinin galiz dehşetine alışamadı. Pederi, acaba genç karısının sevda şiddetiyle çıldırmış mıydı? Bin-naz Hanım'ın zamparası kendisiydi. Büyük bir aşkla ölünceye kadar sevişmeye söz vermişlerdi. Aziz Bey, kendisi bahçede dururken içeride ikinci bir zamparanın bulunmasına ihtimal vermeyi akılla nasıl kabul edebilirdi? Hayır! Bu mümkün değildi. Mutlaka babasının şuurunda bir fenalık vardı. Saçmalıyordu.

Pederi, oğlunun bileğinden yakalayıp çekerek: "Gel sana anlatayım," dedi.

Toraman bu delinin çektiği tarafa korka korka gitti. Şuayb Efendi daima köşkün kapısını gözaltında tutarak bir istikamette yürüyerek ağaçların kesif karaltıları içine sokulduktan sonra:

"Aziz, anana ettiğimi çekiyorum."

"Babacığım fazla lakırdıya, ön söze hiç lüzum yok. Doğrudan doğruya vakayı, dehşeti, içinde yaşadığımız macerayı anlatınız..."

Zavallı adam iri iri birkaç nefes alarak:

"Dur Aziz! Boğuluyorum. Fenalığım geçsin," dedi.

Sustular. Peder efendi hıçkırıkla karışık küçük bir sinir nöbeti geçirdikten sonra başladı:

"Birkaç zamandır hâlimde peyda olan tuhafılıklara, tasalara elbette dikkat etmişsindir."

"Evet."

"Karımı kıskanıyordum."

Toraman sesi titreyerek:

"Kimden?"

“Kayıp, gizli bir âşıktan...”

Toraman gittikçe artan bir heyecanla:

“Bu gizli âşık kendini size nasıl hissettirdi?”

“İşte bu garip. Söyleyeceğim, inanamayacaksınız. Sanki bende beş hissin üstünde bir altıncı his peyda oldu. İşte bütün insanlara üstün geldiğim bu fazla hisle Binnaz’ın vücudunda gezinen günahkâr ve pek ateşli dudakların izlerini keşfettim. Kokusunu aldım. Karımın aşkı beni köpekleştirdi. Bu gece, şu saatte ırz düşmanının bu bahçenin sınırları içinde olduğunu çalılar arasından bıldırcın kaldıran bir av zağarı kuvvetiyle hissediyorum. Şimdi onu saklandığı yerden ürkütüp revolverimin kurşunuyla kalbinden vuracağım.”

“Bu altıncı hissinizin doğruluğuna pek güvenmeyiniz. Onun kati surette burada olduğunu neden biliyorsunuz?”

“Gözümle gördüm. Şuradan, bahçe duvarından atladı. Ağaçların altından dolaştı. Köşkün kapısı aralıktı. İçeri daldı.”

“Aldanıyorsunuz. Bahçe duvarından atlayan bendim.”

“Sen miydin? Acayip! Niçin kapıdan gelmiyorsun da hırsız gibi, zampara gibi duvardan atlıyorsun?”

“Affedersiniz. Ben de bir şeyden şüphelendim. Şüphemi gidermek için bu gece gözetleme işine lüzum gördüm. Bu vakitsiz ve gizli ziyaretimin sebebini deminden pek güzel keşfetmişsiniz. Şimdi niçin unutuyorsunuz?”

Baba oğul, yürek çarpıntısının verdiği kesiklikle sustular. Birbirinin kalp gümbürtülerini dinliyor gibiydiler. Kısa bir sessizlikten sonra Toraman sordu:

“Zamparanın içeri girdiğini gördünüz de niçin takip etmediniz?”

“İkisini de suçüstü yakalamak için.”

Babası doğru mu söylüyordu? Çıldırılmış mıydı? Aziz hâlâ bu tarafı kestiremedi. Çünkü onun hâlinde deminden söylediğini biraz sonra unutacak bir dalgınlık, bir tuhafılık vardı.

Şuayb Efendi devam etti:

“Onu bahçede yakalamış olaydım adi bir hırsız tutmuş olacaktım. Fakat karımın döşeğinde enselersem hakikatini inkâra imkân kalmaz. O kadar heyecanlıyım ki söze nereden başlayacağımı bilemiyorum. Hepsini birden anlatmak istiyorum. Dur biraz zihnimi toplayayım.”

Şuayb Efendi, ifadesine bir intizam ve ahenk verebilmek için düşünürken Toraman da uğradığı hâli anlamaya uğraşıyordu. Acaba babasının köşke girdiğini gördüğü zampara bir hakikat miydi? Hayalet mi? Eğer zavallı adamın beş hissine ek olarak Binnaz’ın aşırı sevdasıyla, varlığını haber verdiği altıncı his bir nevi cinnet değilse karısının vücudunda izlerini keşfettiği ateşli buselerin faili kendi oğlu olduğunu bilmesi lazım gelirdi. Evet, bu altıncı hissin o gece evin sınırları içinde varlığını haber verdiği zampara büsbütün uydurma bir şahıs değildi. İşte o karşısındaydı. Onunla konuşuyordu.

Babasında peyda olan bu garip altıncı his cinnet, kuruntu, evham eseri olsun, ne olursa olsun Toraman bu fazla kuvvetle zavallı adamın hakikati keşfedivermesinden garip bir korkuyla ürküyordu.

Şuayb Efendi zihninin dengesini pek bulamayarak başladı:

“Evlada değil, yabancıya bile açıklaması müşkül ıstıraplar içinde ölüyorum. Karım Binnaz, kaç zamandır gemi azıya aldı. Artık benden hiç çekinmesi, pervası kalmadı. Yanımda sevdalısı için uzun uzun ahlar, oflar salıvermekten sıkılmıyor. İlgisini çekmek için ne türlü yaltaklanmalara, dalkavukluklara, alçalmalara katlansam karşılığında hep hakaret görüyorum. Bazen: ‘Of herif yanımdan çekil, boğuluyorum,’ hakaretiyle beni kovuyor. ‘Benden sıkılıyorsun, sevdiğin bir

genç mi var?’ diye soruyorum. ‘Bana bunu da mı itiraf ettireceksin? Evet, bir genç seviyorum. Ayıp mı? Bunun için bana hak vermeyecek bir fert varsa karşıma çıksın,’ taşkınlığıyla köpürüyor. Karımın meşru olmayan bir sevda yahut sevdalarla meşgul olduğunu ispat edecek elimde çok deliller var. Fakat bunların açıklanması için şu bulunduğumuz şu uğursuz anlar hiç müsait ve uygun değil. Yalnız bir tanesini anlatayım. Beş on gün evvel bir gece koyun koyuna yatıyorduk. Karımı hiç uyku tutmuyor, karaya vurmuş balık gibi döşeğin içinde kendini oradan oraya atıyordu. Nihayet sofadaki saat biri çaldı. Karım saatin bu tek vuruşu üzerine hemen döşeğinden kalktı. Pencereye koştu. Zaten cam açık duruyordu. Dışarıda hoş bir mehtap vardı. Pencereden eğildi. Dışarıya birkaç defa başını saldı. Böyle gece yarısından sonra Binnaz perilere mi, kimlere işaret veriyordu? Artık dayanamadım. Ben de yataktan fırladım. Dönen bu sevda dalaveresini görebilmek için pencereye abandım. Mehtabın gümüş şavkı altında arkaya doğru gölgesi uzamış iri bir genç gördüm. Pandomima âşıkları gibi elini ağzına götürüp pencereye doğru buseler hediye ediyordu. Herif besbelli penceredeki başın ikileştiğini görünce hemen gölgeler içine dalarak sıvıştı. Hareketini izleme cüretimden dolayı karım kızdı. Fakat ben kurnaz davranmak gerektiğini hissettim. Gördüğüm hakikate dair hiç renk vermedim. Hırsızdan şüphelendiğimi söyledim. O da ‘Evet ben de bahçede bir pıtırı duydum da kalktım,’ dedi.

Ben bu yalancı dolmayı, öyle icap etti, yuttum. Sonra bana ufak bir yürek çarpıntısıyla sordu: ‘Bir şey görebildin mi?’ ‘Hayır’ cevabını verdim. Rahatladı. Sonra düşündüm. O sabah evden çıkarken akşama gelemeyeceğimi söylemiştim. Lakin dışarıda kalmamı icap ettiren mani bertaraf oldu. Evime döndüm. Böyle gelmeyeceğim deyip de gelişim karımın hesabını bozdu. Benim evde bulunmayacağımdan istifade ederek onun gece içeri zampara almaya karar vermiş olduğuna şüphem kalmadı. Hiç tavır ve muamelemi bozmaksızın birkaç gün geçirdim. Yine bu sabah, akşama eve gelmeye-

ceğimi söyleyerek evden çıktım. Lakin akşam arabayla gizli yollardan köye döndüm. Karanlıkta hırsız gibi bahçeye girdim. Bir köşeye gizlendim. Gözetlemeye başladım. Son tren zamanı geçip de dönmediğimi görünce artık gelmeyeceğime kanaat getirerek karım âşığına haber göndermiş olmalı ki herif deminden bir hayalet gibi duvardan atladı. Gelişine açık bulundurulmuş köşkün kapısından içeri daldı.”

Efendinin sözlerinde cinnetten, hayaletten çok hakikat var gibiydi. Onun yerine şimdi çıldırmak nöbeti oğluna geliyordu. Nasıl olur? Babasının üstüne oğluyla mercimeği fırına verdikten sonra bu büyük suçunu katmerleştirerek eve zampara almak... Hayır, bunda bir yanlışlık vardı. Kendi ateşli kollarına, buselerine bütün kadınlığının iştahı ve ateşiyle karşılık veren Binnaz, Toraman'ının üzerine başka çiçek koklayamazdı.

Sonra kadınlığı, iblislikten tiksiniç bir kuyuya düşürmüş, aşkın kutsallığını çamurlara bulamış olurdu. Binnaz'ın sevgisine bu samimi güveniyle beraber içeride zampara bulunmak ihtimalinin binde bir hakikate teması, beynini külhan gibi yakıyor, sinirlerini patlayacak kadar geriordu.

Bu üzüntüyle çeneleri birbirine vura vura babasından sordu:

“Ba ba ba ba bacığım...”

“Ne oluyorsun Aziz? Ocak ayında denize girmiş gibi zangırdıyorsun.”

“Bi bi bi bilmem içim yanıyor... Yüreğim donuyor.”

“Üvey ananın iffetsizliğine sen benden fazla mı üzülüyorsun?”

“Ben gencim. Üzüntümde daha saf, da da daha samimiyim. Na namustur bu!”

“Kendine gel oğlum. Bu geçirdiğimiz dakikalar titreyecek bir an değil, intikam alacak bir gecedir.”

“Ah babacığım, yanılmadığınızdan emin misiniz?”

“Hakikat şimdi belli olacak oğlum.”

“Binnaz Hanım annemin üzerine böyle bir alçaklık yormaya zihnim, kalbim razı olamıyor.”

“Bu müthiş hâle benim gönlüm de hiç razı değil. Fakat...”

“Hizmetkârlar dairesinde kimse yok. Aşçı, bağcı, uşaklar nerede?”

“Onlar her gece geç vakte kadar köy kahvesinde iskambil oyununa dadanmışlar. Karım onların bu yokluklarına göz yumuyor.”

“Biz şimdi ne yapacağız?”

“Herifler gelsinler. Odalarına girip zıbarsınlar.”

“Ya o zamana kadar âşık-ı mefrûz³¹ sıvışır mı?”

“Mefrûz değil, mevcut. Korkma, sıvışmaz. Onlar yokluğumun her dakikasından son imkâna kadar istifade etmek isterler. Böyle fırsat her zaman ele geçmez. Herif ancak sabaha karşı defolur. Üzerinde silah var mı?”

“Hayır.”

“İşte bu fena! Niçin böyle ihtiyatsız geldin?”

“Maceranın böyle acıklı bir renk alacağını tahmin edemedim.”

“Bende tek bir revolver var.”

“Niyetiniz nedir?”

“İkisini de öldürmek.”

“Suç sabit olmadıkça intikamda acele etmeyiniz.”

“Tabii... Bu gibi durumlarda kanunun kocaya verdiği yetkiden tamamıyla istifade edeceğim.”

31 Varsayılan, faraza âşık, dost.

Bu esnada bağ kapısı çingirdadı. Uşaklar yatmaya geliyorlardı. Baba oğul, varlıklarını sezdirmemek için ağaçların arasına sindiler. Herifler yürüdüler. Dairelerine girdiler. Aralarında kaba saba el ve ağız şakaları duyuluyordu. Çok sürmedi. Işıkları sönüp sesleri kesildi.

Baba oğul, yine yavaş yavaş konuşmaya başladılar. Toraman soruyordu:

“İkisini bir arada nasıl yakalayacaksınız?”

“Tuvalet kabinesinin hem yatak odasına hem koridora kapısı vardır. Anahtar kaybolmuş, kapı kilitli kalmıştır. Kadınlar evde yokken maymuncukla bu kapıyı birçok defa açıp kapamayı tecrübe ettim, başarı sağladım.”

“Ben de bu gece buraya böyle bir şüphe üzerine geldim. Lakin kalbim daima Binnaz’ın masumiyetine şahadet ediyor.”

“Hakikatin ortaya çıkmasına çok vakit kalmadı.”

“Ya içeride kimseyi bulamazsan?”

“Evim değil mi? Geç kalmış, o zaman gelmiş, karımı rahatsız etmemek için tuvalet kabinesinden girmiş olurum.”

Baba oğul konuşa konuşa gece yarısını geçirdiler. Baskın anı yaklaştıkça yürek çarpıntıları büyüyordu. Şuayb Efendi pek şiddetli kararlar veriyor, biraz sonra dönüyor, ilk söylediğine uymaz ifadelerde bulunuyor, bazen de âdeta saçmalıyordu.

Toraman, akli kâh gelip kâh gidere benzeyen bu zavallı adamın iddialarında kaç kırat hakikat bulunduğunu hâlâ pek iyi kestirememişti. Binnaz’ın bir tanecik âşığı vardı. O da kendisiydi. Babası âşığının varlığını doğru hissediyor, lakin onun kimliğini tespitte yanılıyordu. Pederinin tasavvur ettiği yabancı düşkün, yalnız onun vehminde mevcuttu. Hakikatte böyle bir şey olamazdı.

Aziz, sabit bir fikirle zihnini kaplamış olan bu kanaatinin tesiriyle, babasını bu gece baskını niyetinden vazgeçirmeye çok uğraştı. Muvaffak olamadı.

Gece serinledi. Etrafa hafif bir rutubet yağıyor, göğün koyu zemini üzerinde irili ufaklı yıldızlar, şimşirek taşı parıltısıyla ışık saçıyorlardı. Vakit ilerlemiş, kurt kuş uyumuştı. Lakin gecenin bu derin uykuculuğunu ihlal eden gececi mahlûklar da vardı. Arada bir karanlığın esrar ve korkunçluğunu artıran baykuş huhuhuları duyuluyor, Kayışdağı tarafının ıssız bayırları bağrından vahşi bir hüznle çakal ulumaları geliyordu. Baba oğulun artık karanlığa alışmış gözleri önünde yarasa kuşları seri zikzaklarıyla karanlıklara dalıp dalıp çıkmaktayken Şuayb Efendi gecenin uğursuz birer misafiri saydığı bu uğursuz seslerden, yarasalardan ürkererek ne yapacağını unutmuş gibi düşünüyordu. O, şimdi hemen beş on dakika sonra iki cana kıyarak katil olacaktı. Nihayet:

“Vakit geldi. Nasıl edeceğiz?” dedi.

“Nasıl edeceğimize dair karar verdiğim hiçbir fikrim yok... Siz bilirsiniz.”

Binnaz'ın bu iki düşkünü, hırsız adımlarıyla köşkün etrafını devre başladılar. İçeriye sessizce girebilecek münasip bir yer arıyorlardı. Binanın arka tarafında ufak bir kapı ve bunun üzerinde kare, küçük bir pencere vardı. Şuayb Efendi pencerenin yüksekliğini göz yordamıyla hesaplayarak oğluna yavaşça:

“Aziz, sana omuz versem bu pencereye kadar çıkabilir misin?”

Aziz, yüksekliği bir müddet tahminden sonra:

“Çıkarım,” dedi.

Başını ve kollarını binaya dayayarak ihtiyar biraz eğildi. Aziz, babasının omuzlarına çıktı. Parmaklarının uçlarına basarak uzandı. Pencerenin iç pervazını yakaladıktan sonra:

“Cam açılmış.”

“Öyleyse yukarı tırman. Pencereden içeri gir. Kendini pek yavaş aşağı bırak. Merdivene in, içeriden usulca bana kapıyı aç.”

Aziz bu talimata harfiyen uyarak babasına kapıyı açtı.

Dışarıdan böyle hırsızca eve girilirken içeride başka komedya dönüyordu. Binnaz’ın döşeğinde, o gece Şuayb Efendi’nin hantal vücudunun boş bıraktığı yerde, hakikaten narin bir genç yatıyordu. Komisyoncunun tedbirli karısı, Toraman’ın güzel metresi, Hovarda’yı koridora nöbetçi bırakmıştı. Fahişe karının bu sevgili köpeği o kadar hassas bir hayvandı ki bahçede kelebek uça havlardı.

O gece Hovarda’nın cidden vazifesinde işinin ehli bir nöbetçi gibi koridorda bir aşağı bir yukarı koşarak duvarlara hamle gösterir bir şiddetle havlaması Binnaz’ı kuşkulandırdı. Bununla beraber ilk kucaklaşmadan sonra aşırı hazdan bayılmış gibi sevda yorgunluğu geçiren koynundaki zamparasını uyandırmaya lüzum görmeyerek usulca kalktı. Camı açık pencerenin panjuru arasından bahçeyi gözden geçirdi. Bir çeyrek, yirmi dakika müddet devam eden bu inceleme esnasında evin etrafında iki karaltı dolaştığını fark etti. Ve bu karaltıdan birinin enini boyunu tamamıyla kocasının kaba cüssesine benzetti. O zaman döşeğe zamparasının yanına döndü. Onun biraz terlemiş, pembeleşmiş yanaklarına iki defa kendi gül dudaklarını yapıştırarak:

“Ruhum... Ziyacığım kalk... Kocam gelmiş. Bahçede dolaşiyor. Bizi basmaya hazırlanıyor,” dedi.

Zaten sevda döşeğinde pek rahat olmayarak kuş uykusu uyuyan sevgili Ziya, bu tehlike ihtarı üzerine hemen karyoladan aşağı atıldı. Büyük bir şaşkınlık ve telaşla, giyinmek için elbiselerini araştırmaya başladı.

Kadın, çıplak kollarını Ziyacığının boynuna dolayarak:

“Telaş etme iki gözüm... Kocam şimdi sessizce eve girebilmek için bir plan yapmakla meşgul. O buna bir karar verinceye kadar ben seni seksen defa saklarım.”

Hemen anadan doğma üryan bulunan genç, biraz gecenin serinliğinden, biraz korkudan titreyerek:

“Ne kadar süratli davranırsam yine tamam giyinebilmek için on dakika, bir çeyrek lazım.”

“Bu derece telaşla giyinmene lüzum yok. Şimdi elbiselerle beraber seni karşıki odaya götürürüm. Orada rahat rahat giyinir, sonra elini kolunu sallayarak serbestçe çıkar gidersin.”

“Kocan burada, evin içindeyken bu dediğin nasıl olur?”

“Kocam olacak o mankafa herif yanıma gelir gelmez ben onu haşlayacağım. Öyle zehirleyeceğim ki âdeta kendini bilmez derecede sersemleyecek. O bu odada yığılıp kalacak. Dışarıda ne olduğunu görüp anlayamayacak.”

Bu gibi tehlikeleri görüp atlatmakta başarılı ve tecrübeli bir kadın tavrıyla Binnaz, gece misafiri Ziya Bey’in dağınık elbiselerini topladı. Ve kolundan tuttu, karşıki odaya götürdü. Üzerine kapıyı çekti. Yatak odasına döndü. Ortallığı toparladı. Akşamdan beri içinde sevda fırtınaları geçirdikleri döşeği düzeltti. Köşede bucakta şüpheye düşürecek bir intizamsızlık bırakmadı. Kapıyı yine içeriden kilitledi. Büyük bir sükûnetle yatağına uzandı. Masum ve âdeta melekçe bir uyku dalgınlığı aldı.

Şimdi baba oğul en tedirgin hırsız adımlarıyla küpeşteye tutuna tutuna merdiveni çıkıyorlardı. Koridorun sadık nöbetçisi Hovarda üzerlerine atılarak büyük bir yaygara kopardı. Fakat efendisini çabuk tanıdı. Hatasını anlayarak sustu. Yaltaklanmaya başladı.

Hep o çekingen, sessiz adımlarla yatak odasının önüne geldiler. Efendi kulağını kapıya verdi. İçerisini dinledi. Sevgili Binnaz'ın yatak odasında tıs yoktu. Acaba âşık ve sevgili birbirinin kolları arasında derin bir uykuya mı varmıştı?

Peder efendi ağzını oğlunun kulağına yapıştırarak:

“Sen buradan ayrılma. Ben tuvalet odasının kapısını maymuncukla açıp içeri gireyim. Herif bu kapıdan kaçacak olursa salıverme sakın!” tembihiyle oğlunu oraya nöbetçi diktikten sonra bu gece kendi evinde hırsız rolünü oynayan zavallı adam, öteki odanın önünde maymuncukla kapı açmak işine girişti.

Karşiki odada birleşme ateşiyle üzerine baskın titremesine tutulan zampara bey, giyinmek için bütün gücüyle süratle uğraştıkça hiç giyinemez oluyor, karanlıkta aceleden pantolon zannıyla ceketinin kollarını bacaklarına geçiriyor, dış gömleğini iç donu sanmak yanlışlıklarına uğruyor, sağını solunu bir türlü bulamıyordu.

Maymuncuk uydu, kilit açıldı. Efendi adımlarının sesini boğmak için yengeç gibi bir yürüyüşle ilerledi. Ve yatak odasına girdi. Gece kandilinin kırmızı karpuzundan süzülen hafif bir ışık odaya “artistik” bir tan rengi serpmişti. Binnaz bu gül renkli ışığın dalgalanışları, okşayışları altında, masum, gönül rahatlığı içinde mışıl mışıl uyuyordu. Kıskaç koca durdu. Şöyle odanın içine bir göz gezdirdi. Sükûnet ve intizam içinde uyuyan bütün eşya, hep lisan-ı hâllerıyla ayrı ayrı, döşekte yatanın masumluğuna ve saflığına şahadet ediyorlardı. Bu gece o masum kadın aleyhinde edilen şüphe, hak ve hakikat namına ne büyük bir nankörlüktü. Fakat efendinin birkaç saat evvel köşke girdiğini gördüğü şey de ne heyulaydı ne hayalet. Bunun uzun boylu narin bir vücut olduğunu da açıkça fark etmişti. Bîçare adamcağız bu akşam şeytanın anlaşılmaz bir aldatmasına, şaşırtmasına mı uğramıştı? Şüphesi ispat edilemeyince artık bu günahsız kadını neyle itham edebilirdi?

Komisyoncu bu suç şüphesini masum karısına sezdirmekten, geldiği gibi yine öyle hırsızlama oradan çekilip gitmeyi münasip buldu. Bu defa hakiki bir hırsız gibi, görülmekten, tutulmaktan titreyerek geri geri çekilmekteyken Binnaz, başucunda edilen pıtırıdan uyanmış gibi gözlerini açtı. Kocasıyla yüz yüze geldi. Birdenbire onu tanıyamamış görünecek:

“Aman Allah’ım o kim? Gece odamda hırsız!” yaygarasıyla döşekten fırladı. Yastığın altına hemen el attı. Mini mini, sık bir revolver çıkardı. Ateş edecek gibi silahın namlusunu hırsızın beynine çevirdi. Karısının uyku sersemliği uğruna öldürülmek tehlikesine maruz kaldığını gören koca, malını canını savunmakta kaplan kesilen bu cesur kadının önünde büyük bir mahcubiyet ve rica ile dize gelerek:

“Ah, melek karıcığım silahı indir, kocana kıyma! Karşındaki hırsız değil, benim. Kölen Şuayb.”

Binnaz, omzundan aşağı dökülmüş saçlarının her bir telini kızgınlıktan ayrı titreterek:

“Bu vakit sessizce kapının kilidini açarak hırsızlar, caniler gibi odama giren sensin ha! Kocam olacak canavar. Maksudın nedir? Beni gizlice öldürüp kaçacak mıydın?”

“Binnazcığım, kendine gel! O nasıl lakırdı? Uyku başına vurdu.”

“Uyku başıma vurmadı. Bütün şuuruma sahibim. Aklını, ahlakını bozan sensin. Cebinde makineli anahtarlar mı var? Evvelden hırsızlık ettin mi? Kilitli kapılardan bu kadar maharetle nasıl giriyorsun? Maksudını çabuk söyle yahut gözlerime bir daha görünmemek üzere karşımdan defol!”

“Ah, canım karıcığım bir hatadır ettim. Affına muhtacım.”

“Hayır... Hayır... Hayır... Bin kere hayır... Hata bilmeden işlenir. Sen bunu ölçtün, hesapladın. Bile bile yaptın. Amacın nedir alçak herif? İffetimden, sadakatimden şüpheye düşerek

koynumda zampara yakalamak için böyle sessizce geldin değil mi? Allah'la ahdim olsun, bu gece döşegimde yakalayamadığını birkaç akşam sonra sana elinle tutturayım!”

Şuayb Efendi'nin dili dolaşarak:

“Allah esirgesin... Allah esirgesin... Anacığım... Kendine gel. Ne fena lakırdılar onlar. Senin dilinde vardır ama kalbinde yoktur bilirim.”

“Ahmak adam, hiçbir şey bildiğin yok! Her bir fenalık benim beynimde de vardır. Kalbimde de. İçimde de dışımda da... Anlıyor musun ahmak? Aynaya git de suratına bak! Boyalı kukla! Üzerine hıyanet edersem beni kim ayıplayabilir? Bile bile aldın pezevenk! Bana adlan sanlan orospu Servinaz'ın kızı Binnaz derler. Siz namusçuluğun aynalı, oyuncaklı, süslü tasmaı altında yaşayan insanlar... Kendinize hoş gelen her fenalığı işler, fakat adını değıştirerek, kitaba uydurarak yaparsınız. Evet, bu dünya bütün düzmece işleriyle, kelime oyunuyla, bilerek aldatmak ve aldanmakla dönüyor. İhtiyar karınızın üzerine torununuz yerinde bir kızcağız aldığınız zaman vicdanınız size hiçbir eleştiride, kınamada bulunmaz. Bu genç kadın tabiattan hazdan kendine düşecek payı istediğı vakit meydana müthiş iki kelime çıkarırsınız: ırz ve namus... İşte size manalarını zevkinize göre tefsir ettiğiniz iki kelime.”

“Karıcığım haniya dolapta kordiyal vardı. Ah, bende kabahat... Ne desen hakkın var. Çok eşek herifim. Uyku başına vurdu, sinirlerin fena oynadı.”

“Evet, şeddeli³² eşşşeksin. O kadar eşeksin ki eşekler senin yanında âdemoğlu gibi kalır.”

“Canım, haniya kordiyal?”

“Bana kordiyal mordiyal lazım değil! Boşa beni herif, istemiyorum artık seni!”

32 Eski Türkçede ve Arapçada, üzerine konduğu harfi iki kere okutan im. (y.h.n)

“Aha benim elmas karıcığım... Allah göstermesin. Ölürüm senden ayrılamam.”

O esnada dışarıda Hovarda havlar. Bir pıtır, bir fısıltı olur. Binnaz kükreymiş bir dişi yırtıcı hayvan şiddetiyle gözlerini yalvaran kocasının üzerine açarak:

“Hain uğursuz söyle! Ses geliyor. Dışarıda kim var? Beraber polis mi getirdin? Jandarma mı?”

Şuayb Efendi, bir öfke şelalesi gibi gittikçe coşan karısının bu aşağılamaları önünde mahcup, miskin büzülerek:

“Dışarıda mı? Şey... Oğlunuz, bendeniz... Toraman köleniz var...”

“Suçumu ispata şahit tutmak için oğlunu da mı beraber getirdin?”

“Affet karıcığım, sanki bu akşam bütün olaylar aleyhime ittifak etmiş gibi uğursuzlukla cereyan ediyor.”

Binnaz, karşı odadaki Ziyacığ, hatırlayarak derhal bir tehlike kokusu alır, fakat öfkeli tavrını hiç bozmaz. Sekiz yaşında bir mektep çocuğu korkutur gibi kocasının suratına doğru şahadet parmağını kaldırarak: “Buradan bir yere kıyıldamayacaksın! Gidip oğlunu ayrıca sorguya çekeceğim. Onu ikaz için lakırdı karıştırmaya yanımıza gelersen sonra sen bilirsin!” tehdidiyle adamcağızı manyetizmalayarak bulunduğu yere çiviledikten sonra hemen tuvalet odasının kapısından dışarı, koridora fırlar.

Yatak odasında yavuz hırsız ev sahibini bastırır komedisi oynanırken dışarıda başka komedi dönüyordu. Koridordaki Toraman başını kapıya yapıştırmış, içeride üvey anasının saf babasına içirdiği gayet acı saparta özünün serpintilerine bütün dikkatiyle kulak veriyor, peder efendiye mi acımak, valide hanıma mı hak vermek lazım geleceğini tarafsız bir incelemeyle bir türlü karar veremiyordu. Çünkü aşkı, Bin-

naz'ı savunuyor, evlatlık hissi babasından yana söylüyordu. Lakin içeride karının pek edepsizce saldırısı, pederinin alçalması ve acizliği arttıkça Toraman'ın kalbine böyle karılıktan kocalıktan derin bir tikslenme geldi. Hakikatte, şeddeli eşşek ifadeleri, ahmak pezevenk tabirleri yenir yutulur hakaretlerden değildi. Çünkü oğlu olması sebebiyle bu müstehcen isnatlardan Toraman'a belki de bir pay vardı. Babası, kendi payını hazmetse de oğlu hissesini ağzında eviriyor çeviriyor kolay yutamıyordu.

Aziz Bey, yürek çarpıntılarıyla bu kirli mücadeleye şahit olmaktayken koridorun öbür tarafındaki odada aceleden potini başına, fesi ayağına giyen Ziya Bey, karanlıkta giyinmeyi tamamlamıştı. Odadan da hemen ok gibi fırlayarak kendini dışarıya atabilmek için münasip anı bekliyordu. O da büyük bir yürek çarpıntısıyla kulağını kapıya verdi. Evi dinledi. Koridorda çıt yoktu. Yalnız Binnaz'ın yatak odasından bazı kelimeleri anlaşılır, bazıları anlaşılmaz bir ınırıldı geliyordu. Binnaz'ın zamparası zihninden şöyle hükmetti:

“Karı koca çekişiyorlar. Allah dırdırlarını artırsın. Ben bu akşam doya doya nargilemi çektim. Keyfimi çattım. Sevgili Binnaz gece yarısından sonraya kadar benimdi. Bundan sonra da kocasının olsun. Hakkı teslim etmeli. Herkes nöbetine razı olmalı. Koridorda hiç ses yok. Fırsat bu fırsattır. Hemen sıvışmalıyım!” dedi. Pek usulca oda kapısını açtı. Deliğinden dışarı çıkmazdan evvel etrafi inceleyen bir fare gibi kapı aralığından sağına soluna bir göz attı. Hemen merdiven tarafına doğru fırladı.

Aziz, karşiki kapının aralandığını sezinleyince her ihtimali düşünerek bulunduğu yerin duvarına yapışmış sinmişti. Odadan uzun boylu bir vücudun hızlı firar adımlarıyla zıvlandığını görünce avı üzerine varan bir yırtıcı gibi hemen arkasından atıldı. Sinirlenmeden kuvveti artmış elleriyle omuzlarından kavradı. Orada bir köşeye kıvrılıp yatan Hovarda kalktı. Üçüncü olarak maceraya iştirak etti.

Yakasını kaptıran zavallı Ziya, ansızın kapana tutulmuş sansar telaşıyla düşmanının elleri altında debelenerek:

“Bırak!”

“Kimsin söyle!”

“Ay efendim... Böyle bir evde bu vakit yakalanan adam kim olabilir? Ya hırsız ya zampara.”

“Sen hangisisin?”

“Sırtımda, koltuğumda çalınan eşya bulunmamasına bakarak...”

“Hırsız olaydın salıverirdim. Fakat ırz düşmanını affetmem!”

“Ev sahibi herif içeride, karısıyla çekişip duruyor. Evin ırz ve namusu namına söz söyleyebilmek için sen kim oluyorsun? Ve böyle ansızın nereden çıktın? Yürek çarpıntılarında hırsızlık sinikliği yok. Olsan olsan sen de ikinci zampara olacaksın. Ben hanımla döşekteyken sen dolapta mı saklıydın? Bırak yakamı! Zampara zamparanın polisi olamaz.”

Bu sözler güya manevi bir kuvvet ilhamıyla söyleniyormuş gibi Aziz’in üzerinde büyük bir tesir oluşturdu. Kolları arasındaki narin adam, Toraman’ın o gece köşke girişteki maksadını keskin bir bakıcı uyanıklılığıyla doğru söylüyordu.

İki genç vücut vücuda, mantık mantığa böyle çekişirken Binnaz koridora çıktı. Duyduğu mırıltıların ilk kelimelerinden maceranın aldığı nahoş rengi derhal anladı. Ve hemen bu iki sevdalısının arasına atılarak lisanının bütün beceri ve sihriyle Toraman’a:

“Onu bırak. Hesabını benimle gör!”

Ziya’yı göğsünden iterek ona da: “Durma, haydi savuş!” dedi.

En azılı yılanların, kendi zehirlerindeki öldürücü kuvvete güvenleri kadar Binnaz'ın da insanları büyülemekte kendine itimadı vardı. Bir iki sözüyle babasını içeride nasıl manyetizmalamışsa dudaklarının aşkıyla oğlunu da öyle mıklatılamak için hemen iki kolunu Toraman'ın boynuna doladı. Ağzını ağzına verdi. Onun har nefeslerini yutuyor, kendi en leziz sevda iksirini ona, ruhunu boğan bir hileyle içiriyordu. Göklerden yılanların zehirli ağızlarına düşen kuşlar gibi Toraman'ın sinirleri bu elektrikli kadın vücudunun temasıyla evvela tutuştu. Sonra uyuştu. Baş döndürücü bir uçurumun felaketli düşüşüne vücudunu emanet eden çaresiz zavallılığıyla itiraz etmeksizin bu yumuşak kucağa düştü. Kaç haftadır dindar birinin cennet düşkünlüğü gibi hasretini çektiği bu billur tenin sarhoşluk veren zevki birden dimağını sardı. Üvey anasının kolları arasında bayıldı kaldı.

Bu macera, dışarıda bir sinema şeridi süratiyle devam ederken sanki vakayı Binnaz'la Toraman'ın aleyhine cereyan ettirmek için işe şeytan karıştı. Bu şeytanların da melekler gibi manevi olan elleri Şuayb Efendi'yi oraya mihlayan manyetizmayı bozarak dışarı çıkmak için dürtüşledi. Çünkü koridordan köpek havlaması, gezintiler ve lakırdılar işitilmesi merakını celp etti. Ne olduğunu anlamak için el şamdanını yaktı. Yavaş yavaş tuvalet odasının kapısından çıktı. Gözüne ilk çarpan manzaranın dehşetiyle birdenbire sersemledi. Karısıyla oğlunu ağız ağıza, soluk soluğa, vücut vücuda görmüştü. Of... Bu bir hakikat olamazdı. Yanılıyordu. Bu cehennemî kâbustan uyanmak için gözlerini açarak, dişlerini gıcırdatacak bulunduğu yerde tepinmeye başladı. Bu sahte hissi mum ışığıyla kaçırmak için şamdanı ileri uzattı. Lakin heyhat... Bu cehennemî hadise değişmiyor, gözleri önünden gitmiyor, bilakis bunun ruhu eriten fecaati mum ışığıyla daha da açığa çıkıyordu. Evet, oğlu Toraman bütün beşeri faziletlerini, vazifelerini, mukaddesatını, hürmetlerini, hislerini kendiyle beraber boğarak bir hevenk gibi üvey anasının dudaklarına asılmıştı. Sevgili Binnaz'ı bu sevda suçuna darağacı olmuş,

kendi kadınlığını, oğlunun insanlığını asarak idam etmişti. Vakanın dehşetli detaylarından hiçbir şey eksik bırakmamak için mumun aydınlığı koridorun karanlığına doğru uzandı. Boylu narin bir vücudun fîrarını gösterdi. Bu boy, bu pos... Evet, akşamdan köşke girerken gördüğü ince gölgenin hüve hüvesine³³ aynıydı. Gözünde bu ikinci hakikat de böyle açıkça sabit olunca sanki yukarıdan, Allah'ın lanet semasından bu bedbaht adamın beynine bir yıldırım indi. Yıldırım altında çatırdayan, yanan gönlü bir ağaç gibi iki yanına sallanarak devrildi.

Ev halkı uyandı. Lambalar yandı. Şuayb Efendi bir kütük kesilmişti. Bir eliyle bir ayağı tutmuyor, dili söylemiyordu. Bütün ifadesi, sönük melûl gözlerine toplanmıştı. Hâlini yoklamak için yüzüne bakanlara bakışlarının feci konuşmasıyla, dünyada da ruhları yakan bir cehennem olduğunu anlatmaya uğraşıyordu.

Gece tabipler çağırıldı. Eczaneler açtırıldı. Her türlü tedaviden geri durulmadı. Lakin tedavi çaresi bulunamadı. Artık söylemedi. Söyleyemedi. Gördüğü son manzaranın tafsilatını mezara götürdü. Beraber gömüldü.

Heybeliada
15 Mayıs 1335

33 Birebir, tıpatıp.

